

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
KATEDRA OBORU OBČANSKÝ SEKTOR

**NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE
HÁJÍCÍ ZÁJMY HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTOVANÉ
MENŠINY V OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Bc. Jana Bašová

VEDOUCÍ PRÁCE: Ing. Marie Dohnalová, CSc.

Praha 2006

PROHLÁŠENÍ:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím literatury uvedené v seznamu literatury.

„Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita jako studijní text“.

V Jaroměři dne 1. 9. 2006

Jana Bašová

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji své vedoucí práce, paní Ing. Marii Dohnalové, CSc., za metodické vedení práce a za její cenné rady a pomoc při zpracovávání tématu.

OBSAH:

1. ÚVOD	1
2. SOUČASNÉ POSTAVENÍ HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTO VANÉ MENŠINY VE SPOLEČNOSTI.....	3
2.1.LEGISLATIVNÍ PROSTŘEDÍ HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTO VANÉ SPOLEČNOSTI	3
2.2.DISKRIMINACE PŘÍSLUŠNÍKŮ GAY A LESBICKÉ MINORITY	4
2.3.ZÁKON O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ	6
2.3.1. REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ V ČR	6
2.3.2. REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ V ZAHRANIČÍ	8
3. POHLED DO HISTORIE HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTO VANÉ MENŠINY A AKTIVITY G/L HNU TÍ	10
3.1. HOMOSEXUALITA Z HISTORICKÉHO POHLEDU	10
3.2. G/L HNU TÍ Z HISTORICKÉHO POHLEDU	13
4. ÚSPĚCHY DOSAŽENÉ KOORDINACÍ AKTIVIT NNO, HÁJÍCÍCH ZÁJMY G/L MINORITY	17
5. POPIS TŘÍ VYBRANÝCH NNO, PŮSOBÍCÍCH V OBLASTI G/L MENŠINY	18
5.1. GAY INICIATIVA V ČR	18
5.1.1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI	18
5.1.2. POSLÁNÍ ORGANIZACE	19
5.1.3. STANOVY A JINÉ DOKUMENTY ORGANIZACE.....	20
5.1.4. PROGRAMY A AKTIVITY ORGANIZACE	21
5.1.5. HISTORIE ORGANIZACE	22
5.2. STUD	23
5.2.1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI.....	23
5.2.2. POSLÁNÍ ORGANIZACE	24
5.2.3. STANOVY A JINÉ DOKUMENTY ORGANIZACE.....	24
5.2.4. PROGRAMY A AKTIVITY ORGANIZACE	26
5.2.5. HISTORIE ORGANIZACE	27
5.3. GAY A LESBICKÁ LIGA	27
5.3.1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI.....	27
5.3.2. POSLÁNÍ ORGANIZACE.....	27
5.3.3. STANOVY A JINÉ DOKUMENTY ORGANIZACE.....	28
5.3.4. PROGRAMY A AKTIVITY ORGANIZACE	30

5.3.5. HISTORIE ORGANIZACE	31
6. ZAHRANIČNÍ NNO, PŮSOBÍCÍ VE PROSPĚCH HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTOVANÉ MENŠINY	31
EMPIRICKÁ ČÁST.....	35
7. KLÍČOVÉ FAKTORY, NA ZÁKLADĚ NICHŽ BUDE PROVEDENA SROVNÁVACÍ ANALÝZA	36
7.1. ANALÝZA Z HLEDISKA ORGANIZAČNÍ STRUKTURY; TYPU ČLENSTVÍ UVEDENÉHO VE STANOVÁCH	37
7.1.1. GAY INICIATIVA V ČR.....	37
7.1.2. STUD	38
7.1.3. GAY A LESBICKÁ LIGA.....	38
7.1.4. SHRNU TÍ KAPITOLY 7.1.....	39
7.2. ANALÝZA Z HLEDISKA ZAMĚŘENÍ ORGANIZACE; HLEDISKO VEŘEJNÉ ČI VZÁJEMNÉ PROSPĚŠNOSTI..	42
7.2.1. GAY INICIATIVA V ČR.....	42
7.2.2. STUD.....	44
7.2.3. GAY A LESBICKÁ LIGA.....	47
7.2.4. SHRNU TÍ KAPITOLY 7.2.....	48
7.3. HLEDISKO AKTIVITY V BOJI ZA ZLEPŠENÍ PODMÍNEK G/L MINORITY.....	50
7.3.1. GAY INICIATIVA V ČR.....	50
7.3.2. STUD.....	51
7.3.3. GAY A LESBICKÁ LIGA.....	52
7.3.4. SHRNU TÍ KAPITOLY 7.3.	55
7.4. ANALÝZA Z HLEDISKA PŮSOBNOSTI ORGANIZACE A PROSTŘEDÍ, KTERÉ SVOU ČINNOSTÍ OVLIVŇUJE ..	57
7.4.1. SHRNU TÍ KAPITOLY 7.4.....	58
7.5. ANALÝZA Z HLEDISKA ZAŘAZENÍ MEZI ORGANIZACE SOCIÁLNÍCH HNU TÍ	60
7.5.1. SHRNU TÍ KAPITOLY 7.5.....	62
7.6. ANALÝZA Z HLEDISKA UPLATNĚNÍ PRINCIPU GENDEROVÉ ROVNOSTI	64
8. ANALÝZA POSTAVENÍ GAY A LESBICKÉ LIGY JAKO OBOROVÉ ZASTŘEŠUJÍCÍ ORGANIZACE.....	65
9. ZÁVĚR	69
10.LITERATURA	71
11. PŘÍLOHY	74
12. O AUTOROVI	107
13.SLOVNÍK DŮLEŽITĚJŠÍCH JMEN A POJMŮ	108
14. REJSTRÍK.....	110

ABSTRAKT

Tato práce si klade za cíl zhodnotit význam nestátních neziskových organizací, hájících práva gay a lesbické minority, v občanské společnosti. Cílem je analyzovat činnosti organizací, patřících do oblasti občanského sektoru, a prezentovat tyto subjekty jako součást občanské společnosti. Empirická část práce je zaměřena především na analýzu vybraných nestátních neziskových organizací, které jsou veřejně prospěšné a kladou si za cíl změnit legislativní a společenské prostředí homosexuálně orientované menšiny. V závěru práce jsou nastíněny přínosy organizací, hájících práva homosexuálů, vzhledem k jejich funkci, spočívající v nahrazování a doplňování role státu a naplňování hodnot občanské společnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Diskriminace; gay; gay komunita/subkultura; gay minorita/menšina; homosexualita; homosexuální orientace, nestátní neziskové organizace, občanský sektor; občanská společnost; registrované partnerství; zákon o registrovaném partnerství.

1. ÚVOD

Homosexuálně orientovaní občané patří k početně nejsilnější sexuální menšině uprostřed majoritní společnosti. Během svého života se setkávají s mnoha projevy diskriminace ze strany společnosti (diskriminace ekonomická či právní, spojená s nedostatky v podobě legislativních úprav v našem právním řádu) či odmítáním homosexuality nejbližším sociálním prostředím sexuálně odlišně orientovaného jedince.

Nestátní neziskové organizace, hájící práva a zájmy gay a lesbické minority, patří k institucím, které se snaží upozorňovat na určité znevýhodňování této skupiny ve společnosti, jež se projevuje mnohdy negativním postojem veřejnosti či v podobě různých forem diskriminace této menšiny.

Tyto nestátní neziskové organizace plní kromě funkce integrační, spočívající ve sdružování členů gay a lesbické komunity, rovněž činnost advokační, která se zaměřuje na obhajobu práv a zájmů této skupiny ve společnosti. Co se týče hlediska veřejné prospěšnosti, u nestátních neziskových organizací, zabývajících se problematikou homosexuálně orientované menšiny, tady lze nalézt velký potenciál v podobě spolupráce s dalšími subjekty občanského sektoru (občanskými sdruženími, nadacemi, apod.), jejichž posláním je naplňovat vize a hodnoty občanské společnosti.

Cílem této práce je zhodnotit, do jaké míry přispívají nestátní neziskové organizace, hájící práva a zájmy gay a lesbické minority, svou činností, spočívající v prosazování rovnoprávného postavení této skupiny, k rozvoji občanského sektoru a potažmo i celé občanské společnosti.

Co se týče projevů homosexuality, postavení homosexuálně orientované menšiny nebo legislativního zakotvení jejích požadavků, bylo sepsáno již relativně velké množství studií, týkajících se této problematiky. Tato práce si proto klade za cíl doplnit teoreticko-empirické vyústění poznatků, vycházejících ze studií na téma homosexuálně orientované menšiny, o nový pohled, spočívající v analyzování činností organizací občanského sektoru, které se touto problematikou rovněž zabývají.

Vzhledem k celkovému nižšímu povědomí o problematice homosexuálně orientované menšiny u nás, považuji za vhodné v úvodních kapitolách této práce rámcově představit nejprve současné postavení této minority na poli společenském a legislativním. Důvodem k tomuto počínu je nejprve podat přehledné zmapování současného stavu problematiky, která bude sloužit jako určité vodítko k pochopení potřeby vzniku nestátních neziskových organizací, hájících zájmy gay a lesbické minority, i aktivních projevů gay

a lesbického hnutí. Tento shrnující přehled má tak za úkol odhalit motivy aktivních projevů jednání této minority na cestě k obhajobě vlastních nepopíratelných práv a nároků.

Počáteční kapitoly 1 – 6, patřící k Teoretické části Diplomové práce, jsou zaměřeny na současné postavení homosexuálně orientované menšiny ve společnosti. K dílčím částem této problematiky patří i nastínění legislativního prostředí, týkajícího se této skupiny, nebo poukázání na problematiku její diskriminace ze strany majoritní společnosti. V této části práce je představen rovněž legislativní nástroj, který reprezentuje významný prostředek k naplňování principu zrovnoprávnění homosexuálně orientované menšiny v oblasti uznání právních nároků – zákon o registrovaném partnerství.

K dalším kapitolám práce patří v této části zmapování postavení gay a lesbické minority v historii a s tím související projevy gay a lesbického hnutí u nás i ve světě. V kapitole 4 jsou shrnuty dosavadní úspěchy, dosažené koordinací aktivit nestátních neziskových organizací, hájících zájmy gay a lesbické menšiny, ať již na poli legislativním nebo společenském.

Co se týče vybraných tří nestátních neziskových organizací, které budou v empirické části analyzovány z různých hledisek (viz Empirická část), ty jsou popsány v kapitole 5. Teoretickou část uzavírá přehled nestátních neziskových organizací, hájících práva homosexuálně orientované menšiny v zahraničí.

Pro účely této práce bude v empirické části provedena srovnávací analýza tří vybraných nestátních neziskových organizací, které jsou veřejně prospěšné a kladou si ve své činnosti za cíl rovněž změnit legislativní prostředí homosexuálně orientované menšiny v České republice.

Získané výsledky, týkající se analýzy činností již výše zmiňovaných organizací, budou v závěrečné části kriticky zhodnoceny a zařazeny do širšího teoretického kontextu. Zde budou rovněž nastíněny přínosy nestátních neziskových organizací, hájících práva gay a lesbické minority vzhledem k jejich funkci, spočívající v nahrazování a doplňování role státu, a naplňování hodnot občanské společnosti.

2. SOUČASNÉ POSTAVENÍ HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTOVANÉ MENŠINY VE SPOLEČNOSTI

Společenské postavení gay a lesbické menšiny je ve světě značně různorodé, vyvíjí se v souvislosti s pojetím homosexuality ve společnosti, úrovní medicínského poznání a kultury země (náboženství, politiky apod.). Homosexualita byla sice vyřazena ze seznamu nemocí a zrovnoprávnění gay a lesbické minority je podporováno ze strany evropských či mezinárodních institucí, ale v některých státech je situace pro zrovnoprávnění gay a lesbické minority s majoritní společností stále nepříznivá. Homosexualita je trestná zhruba v polovině států USA, v některých zemích Afriky a Asie. Naopak ve skandinávských zemích, kde je uznáváno homosexuální partnerství, např. v Norsku, Dánsku, je situace nejpříznivější. Mezi těmito krajními póly (od trestnosti homosexuality k registrovanému partnerství) se pohybují státy Evropy, které postupně během druhé poloviny 20. století zrušily obligatorní trestnost homosexuality a postupně je zde srovnávána věková hranice pro homo- a heterosexuální styk (jedna z podmínek pro přijetí do Rady Evropy) [Talandová 1997: 5].

Prosazováním práv homosexuální minority se v České republice v minulosti věnovalo zejména Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR (SOHO). I díky jeho aktivitám byla v České republice v roce 1990 srovnána věková hranice pro dobrovolný homo- a heterosexuální styk [Talandová 1997:5].

Budoucí trend je možné odhadnout podle vývoje v nejtolerantnějších státech - v Dánsku, Norsku, Švédsku a Islandu. Homosexuální páry zde mají obdobná práva jako páry heterosexuální s výjimkou adopce, umělého oplodnění a církevních svateb. Místní organizace a jednotliví aktivisté již vystupují za odstranění těchto tří výjimek [Talandová 1997:6].

2.1. LEGISLATIVNÍ PROSTŘEDÍ HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTOVANÉ SPOLEČNOSTI

Vnější proces legalizace homosexuality příliš nesouvisel s politickým režimem uvnitř států [Janošová 2000:50].

Důkazem toho je například naše republika a Maďarsko, kde k ní došlo v roce 1961, nebo naopak Anglie, kde ještě v roce 1984 platil zákon z roku 1967 o tom, že dobrovolný homosexuální styk mezi staršími lidmi nad 21 let sice není považován za zločin, ale nadále se na něj pohlíží jako na amorální [Scott 1984:2].

V západní Evropě má proces zrovnoprávnění homosexuálů své kořeny v liberalizačních procesech na začátku 70. let, kdy se poprvé objevilo slovo „gay“ [Stehlíková, Procházka, Hromada 1995:14].

V Československu v té době nemělo homosexuální hnutí šanci na vývoj a plnění svého společenského poslání. V roce 1994 vyzval Evropský parlament Evropské unie na základě doporučení Výboru pro občanské svobody a vnitřní záležitosti členské státy k tomu, aby uskutečnily legislativní opatření na ochranu homosexuálního soužití [Talandová 1997:11]. Jako trestnou ustanovily také diskriminaci homosexuálních jedinců v jakýchkoli oblastech společenského života tyto státy: Norsko (1993), Francie (1985), Dánsko a Irsko (1989), Švédsko (1994), Nizozemsko (1992) [Talandová 1997:11].

Stav věcí v naší zemi se začal měnit teprve po listopadu 1989, kdy 1. 7. 1990 došlo k novelizaci zákona z roku 1961, v němž byla *„zrovnoprávněna povolená věková hranice pro homosexuální i heterosexuální styky na 15 let“* [Brzek *et al.* citováni in Janošová 2000:15].

2.2. DISKRIMINACE PŘÍSLUŠNÍKŮ GAY A LESBICKÉ MINORITY

Diskriminace příslušníků gay a lesbické menšiny byla zřetelná zejména v období totalitních systémů, zvláště nacismu, který zaujímal nenávistné postoje k jakýmkoli odlišnostem. Diskriminace homosexuálů ve fašistickém Německu začala v roce 1933, kdy musely být uzavřeny některé gay-podniky.

„V říjnu 1934 nařídil Himmler pořizovat „rosa Listen“, „růžové seznamy“: růžová byla homosexuálům přisouzena jako jejich symbolická barva a zůstala jim i jako skupinové označení v koncentračních táborech. Podle odhadů se jich tam ocitlo kolem deseti tisíc.“ [Fanel 2000: 311].

Tato opatření byla důsledkem zostřené posuzování homosexuality v § 175 z roku 1871, v němž byl stejnopohlavní akt vnímán jako „smilstvo proti přírodě“ [Soho revue, č.6, s. 24 – 25].

Když však byl tento zákon v roce 1935 těsně před přijetím Norimberských zákonů novelizován, naplnění skutkové podstaty trestného činu bylo možné i pouhým pohledem nebo pohlazením. Toho hojně využívala policie, jejíž agenti byli často vycvičeni k provokacím, díky nimž byli homosexuálové odhaleni. Samozřejmě byl tento paragraf hojně využíván i k likvidaci politických protivníků [Fanel 2000:2]. Nacistická ideologie vinila gaye z toho, že „promrhávají rozplozovací sílu mužů“. Původně navrhované tresty pro homoerotické chování se pohybovaly mezi kastrací (Hitlerův návrh) a trestem nejvyšším [Fanel 2000:72].

I v poválečném období ještě stále diskriminace homosexuálů pokračovala. Jak uvádí Jiří Fanel, *...je cosi děsivého v tom, že gayové, kteří přečkali stejně nelidské životní podmínky koncentračních táborů, nebyli v poválečném státu pojímáni za stejně plnoprávné oběti fašismu jako ostatní jejich spoluvězňové.* [Fanel 2000:72]

Po 2. světové válce začal ve vyspělejších státech Evropy postupný proces dekriminace homosexuality.¹ V Československu v roce 1961 vstoupil v platnost nový trestní zákoník. V předchozích letech platil na našem území nejprve zákon z roku 1848, v němž bylo dle § 129 homosexuální chování sankcionováno podobně jako „smilstvo se zvířaty“ (srovnej § 175 z roku 1871). Po 2. světové válce byl tento zákon nahrazen novým trestním zákoníkem z roku 1950 a zde byla homosexualita dle § 241 definována jako trestný čin proti lidské důstojnosti [Talandová 1997:12].

Negativní přínos minulého režimu ve vztahu k homosexuálně orientované menšině lze spatřovat mimo jiné i *omezováním informovanosti, zabraňováním sdružování gayů a zákazem otevřeného publikování o homosexuálech v běžných médiích* [Stehlíková, Procházka, Hromada 1995:14].

Od roku 1961 zůstalo na základě § 244 trestního zákoníku trestným erotické jednání mezi lidmi stejného pohlaví pro osoby starší 18 let, které se pohlavně stýkaly s osobami neplnoletými [Brzek *et al.* citováni in Janošová 2000:111].

Zákon z roku 1961 však neznamenal konec diskriminace a nesvobody homosexuálně zaměřených lidí. Omezení se týkala především vzniku organizací a sdružování těchto lidí, stejně jako nedostatečné informování veřejnosti o této

¹ Viz Příloha 1

problematicke. Již před listopadovou revolucí v roce 1989 se objevovaly snahy ze strany sexuologů i osvícených právníků o zrušení § 244. Jejich snažení bylo nakonec úspěšné. 1.7.1990 skutečně došlo k jeho zrušení a homosexuální chování je po trestní stránce zrovnoprávněno s heterosexuálním [Brzek *et al.* citováni in Janošová 2000:111].

2.3. ZÁKON O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ (PARTNERSKÉM SOUŽITÍ)

Zákon o partnerském soužití je určen homosexuálním párům, které hodlají trvale žít ve společné domácnosti a chtějí na základě tohoto nejužšího vztahu požívat také ostatních práv a výhod, jež společnost přiznává jinak pouze manželským dvojicím. Na rozdíl od 1. návrhu zákona o registrovaném partnerství je podle nového znění (z roku 1999) možnost registrace partnerského soužití tentokrát vyhrazena homosexuálním párům. Partnerské soužití neznamena totéž co manželství. Registrovaným dvojicím nebude umožněno církevní uzavírání jejich svazku po vzoru manželství a nezískají ani možnost adopce či umělého oplodnění. Partnerské soužití je vnějším stvrzením rozhodnutí jedince, že ten, s nímž žije ve společné domácnosti, je mu opravdu nejbližší, že mu v zásadních záležitostech (otázky práv a majetku) náleží spolurozhodování a že teprve za ním následují příbuzní a jiné osoby. Poměrně komplikovaným se však jeví navrhované znění tohoto zákona, které explicitně zdůrazňuje, že partnerské dvojici nebude umožněno osvojení nebo přidělení dítěte do pěstounské péče či do výchovy.

Ve skutečnosti existuje poměrně nemalé procento homosexuálních dvojic, které společně vychovávají potomka jednoho z partnerů, přičemž tyto děti pocházejí většinou z předchozího manželství [Brzek *et al.* citováni in Janošová 2000:112].

Prakticky ve všech státech Evropy, kde gayové a lesbičky mají postupně možnost registrované partnerství uvádět v život (v Dánsku už 15 let), ho prosadila sociální demokracie. Zavedení této zákonné normy se stalo jedním z prvků evropského programu sociální demokracie.

2.3.1. REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

Zákon ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 38 pod číslem 115/2006 Sb.,

dne 3. dubna 2006². Účinnosti nabyl dne 1. 7. 2006. Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví starších 18 let, způsobilých k právním úkonům. Alespoň jedna z osob vstupujících do partnerství musí být státním občanem České republiky. Oba nesmí již dříve uzavřít manželství nebo vstoupit do partnerství či jiného obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí, pokud toto manželství nebo partnerství stále trvá.

Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví konaným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení o tom, že spolu vstupují do partnerství. Osoby činí prohlášení osobně před matričním úřadem v kraji podle místa trvalého pobytu alespoň jedné z osob. Prohlášení se činí před matrikářem na základě otázky, která zjišťuje přání, zda spolu chtějí dotyčné osoby vstoupit do partnerství. Příslušný matriční úřad zapíše partnerství do knihy registrovaného partnerství.

Partnerství zaniká smrtí jednoho z partnerů nebo prohlášením jednoho partnera za mrtvého nebo zrušením z rozhodnutí soudu. Soud rozhodne o zrušení partnerství na návrh jednoho z partnerů, prokáže-li žalobce, že partnerský vztah již fakticky netrvá. Jestliže se k návrhu na zrušení partnerství druhý partner připojí, soud nezkoumá, zda partnerský vztah již fakticky netrvá, a rozhodne o zrušení partnerství.

Partneři mají v partnerství stejné povinnosti a stejná práva. Partner je oprávněn zastupovat druhého partnera v jeho běžných záležitostech, zejména přijímat za něho běžná plnění, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Partneři mají rovněž vzájemnou vyživovací povinnost. Neplní-li jeden z partnerů tuto povinnost, určí soud na návrh některého z nich její rozsah, přičemž přihlédne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti se stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou partnerů byla zásadně stejná. Vyživovací povinnost mezi partnery předchází vyživovací povinnosti dětí. Co se týče příjmení, u mužů si každý ponechává své. Příjmení žen se zapisuje v souladu s pravidly českého pravopisu.

Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěření jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků takovým způsobem, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

² Viz Příloha 2

Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera

Co se týče stručné historie prosazování registrovaného partnerství, první konkrétní kroky ke jeho kodifikaci v České republice podnikli organizovaní gayové a lesbičky už koncem roku 1995, když SOHO předložilo požadavek, aby do vládního návrhu tzv. rodinněprávní novely občanského zákoníku bylo začleněno homosexuální soužití právně postavené naroveň manželství. Potom následovaly dva poslanecké návrhy zákona o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví, na jejichž tvorbě se SOHO aktivně podílelo [Baršová 2002:passim].

O návrzích se neúspěšně hlasovalo v roce 1998 a 1999; jejich podoba byla téměř identická. Jednalo se o variantu tzv. severského modelu, jehož zásadním východiskem je to, že upravuje výlučně soužití osob stejného pohlaví. Uzavřením registrovaného partnerství získávají partneři stejná práva jako manželé, avšak s přesně stanovenými výjimkami, týkajícími se nejvýrazněji oblasti rodičovství a uzavírání partnerství s cizinci. [Baršová 2002:passim]. Konečná podoba návrhu zákona byla výsledkem kompromisu zásadně ovlivněným strategií politické průchodnosti návrhu. Již zmíněné rozdíly a potenciální neshody nevyplouly v otázkách politiky reprezentace tolik na povrch a převážila zde snaha vystupovat jednotně na úkor odlišnosti představ a zájmů. Nejvýraznější osobou jak v určování politiky reprezentace, tak v očích politických autorit i veřejnosti, byl u nás v tomto období Jiří Hromada [Baršová 2002:6].

2.3.2. REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ V ZAHRANIČÍ

Registrované partnerství bylo schváleno ve všech zemích severní Evropy. První zemí, kde byl tento institut zaveden, se stalo Dánsko a to v roce 1989, poté následovalo Norsko (s platností od 1.8. 1993) a Švédsko (1995). Tyto země mají téměř identické zákony o registrovaném partnerství, které zaručují homosexuálům veškerá práva a povinnosti vyplývající z manželství s výjimkou adopce, církevní svatby a umělého oplodnění [Talandová 1997:25].

Čtvrtá země s uzákoněným registrovaným partnerstvím, Island (s platností od 27. června 1996), zaručuje gay a lesbickým párům totéž, co státy již výše zmiňované, ale navíc umožňuje homosexuálnímu „manželovi“ nebo „manželce“ adoptovat

partnerovo biologické dítě - pokud je alespoň jeden z páru občanem příslušného státu a žije v době sňatku trvale na jeho území [Talandová 1997:25].

K zemím, kde mají homosexuální občané stejná práva jako heterosexuálové v manželství, patří například Nizozemí s výjimkou možnosti adoptovat děti ze zahraničí. Pro srovnání ve Švédsku jsou od roku 2003 povoleny i mezinárodní adopce (tj. i ze zahraničí). Rovněž ve Španělsku mají od roku 2005 homosexuální občané stejná práva jako heterosexuálové včetně možnosti adopcí. Registrované partnerství bylo uzákoněno i v Belgii, v SRN (roku 2001); registrovaní partneři mohou změnit svá příjmení, mají obdobná práva z hlediska daňových zákonů jako manželé, výhody sociální a právní, od roku 2004 je zde povolena adopce biologického potomka jednoho z partnerů. Registrované partnerství bylo schváleno zákonem rovněž v Lucembursku (v roce 2004), ve Švýcarsku (stejná práva z hlediska důchodů, pojištění a daní, ale není umožněn sňatek homosexuálních párů). Registrované partnerství se stejnými právy a povinnostmi jako v manželství bylo schváleno v roce 2005 v Severním Irsku a Skotsku, Anglii a Walesu. V Polsku bylo registrované partnerství schváleno v roce 2004. V Austrálii tomu tak bylo v roce 2003, na Novém Zélandu o rok později. V Kanadě mají od roku 2005 homosexuální občané stejná práva jako heterosexuálové.

Co se týče amerického kontinentu, v USA prezident George Bush jr. dlouhodobě usiluje o zákaz svazků gayů a lesbiček a zasazuje se o to, aby ústava povolovala manželství pouze mezi mužem a ženou. V roce 2004 americký Senát odmítl schválit ústavní dodatek požadovaný právě Bushem. V roce 2006 se Bush snažil o znovuprosazení tohoto ústavního dodatku, který by zakázal svazky osob stejného pohlaví. Tento návrh dle očekávání neprošel. Většina amerických států legalizaci vztahů stejnopohlavních dvojic zakazuje, některé dokonce trestají i homosexuální styk.

V některých zemích je umožněno pouze neregistrované spolužití – tzn., že stejnopohlavním společně žijícím párům byla postupně garantována některá práva (například Portugalsko, Brazílie). V Lotyšsku v roce 2005 parlament dokonce zakázal svazky homosexuálních párů formou změny v ústavě dodatkem „Stát chrání sňatek – spojení mezi mužem a ženou“. V Litvě byla v roce 2005 gay manželství zakázána.

V podstatě lze tedy rozlišit tři různé modely řešení právního postavení vztahů stejnopohlavních párů v souvislosti se způsobem uznání a faktickým legislativním stavem v evropských zemích.

- Francouzský model – ten je přístupný rovněž heterosexuálním párům, zakotvuje jej ve Francii zákon o občanském paktu solidarity – zdůrazněn je zde

v první řadě smluvní základ úpravy; tato smlouva nemůže nijak regulovat vztahy k dětem a práva a povinnosti v ní obsažené se liší od obsahu právního vztahu mezi manželi. Tento model je uplatňován v původní normě například v Belgii a v Portugalsku.

- Severský model – nejstarší model, svůj původ má v Dánsku, kde došlo k legalizaci vztahů homosexuálních párů již v roce 1989. Poté následovaly Norsko (1993), Švédsko (1995) a Island (1996). V těchto zemích byl převzat model oddělené speciální normy, která upravuje svazky sice obdobně jako manželství, ale se stanovenými výjimkami.

Významným počinem pro vztahy homosexuálních partnerů v Evropě bylo přijetí zákona k ukončení diskriminace společenství osob stejného pohlaví v Německu v roce 2001. Tento zákon na rozdíl od severských neodkazuje úpravu registrovaného partnerství obecně na normy upravující manželství, nýbrž postupně a výslovně přizpůsobuje jednotlivé zákony a právní předpisy. Německý zákon znamená veliký přínos pro řešení problematiky vztahů homosexuálních párů.

- Nizozemský model – v dnešní době představuje model nejradikálnější, který ruší dosavadní heterosexuální výlučnost manželství. Zákon o zpřístupnění manželství párům stejného pohlaví přijatý v roce 2000, který vstoupil v účinnost v roce 2001, je v současné době jediným svého druhu [Vaculíková 2003:41].

3. POHLED DO HISTORIE HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTOVANÉ MENŠINY A AKTIVITY G/L HNUTÍ

3.1. HOMOSEXUALITA Z HISTORICKÉHO POHLEDU

Zlatý věk homosexuality proběhl v evropských dějinách na přelomu mezi matriarchátem a patriarchátem, v období rozkvětu starého Řecka. Byl to jediný okamžik v historii, kdy byla homosexualita po určitou dobu a v určitých kruzích společnosti právoplatným ekvivalentem heterosexuality [Fanel 2000:41].

O situaci v Čechách je dochována první významná zmínka až z roku 1353, kdy vydal Karel IV. tzv. Karolinský trestní kodex, podle něhož měly být homosexuální styky krutě trestány upálením za živa [Košela 1981:35]. Určité zmírnění v trestnosti přinesla pro Čechy vláda Josefa II., který v roce 1787 vydal zákon, v němž snížil trest

za homosexuální praktiky na vězení. Toto pojetí homosexuality u nás existovalo až do konce monarchie [Košela 1981:111] Od konce novověku se pro posuzování fenoménu homosexuality začínají hledat nová hlediska. Názor odborníků postupně opustil etický postoj křesťanské kategorie hříšnosti, který byl dříve chápán jako primární, a začal pro tento jev hledat odpovídající lékařské označení. Homosexualita byla přesunuta do lexikonu nemocí. V roce 1867 definoval právník Carl Heinrich Ulrichs pojem „třetí pohlaví“, jako mezistupeň mezi mužem a ženou; a o něco později byla vyslovena poprvé myšlenka, že homosexualita je vrozená. Jejím autorem byl německý lékař Hirschfeld, který v letech 1896 – 1897 sestavil petici, v níž se přimlouval za odtrestnění homosexuálního chování. Situace ve společnosti se celkově značně posunula směrem ke svobodě jednotlivce, a to i ve středních a nižších vrstvách. Přelom 20. století byl ve znamení počátků zviditelňování individuality, variací života a také sexuálních zvláštností. V tomto období se odehrál zlom sexuálního studu i u měšťanské morálky, které se v minulosti neodvážila napodobovat výstřednosti šlechty. Změnilo se též postavení ženy. Vymanila se z pasivní role, v níž doposud patřila muži, a postupně se začala stávat rovnoprávnou partnerkou, která hodlá prosazovat své zájmy stejně vehementně jako muž [Morus 1992:226]. Totalitní systémy zaujímaly nenávislné postoje k jakýmkoli odlišnostem. O diskriminaci homosexuálů v tomto období, hlavně 2. světové války, pojednávám níže. Po druhé světové válce začal ve vyspělejších státech Evropy postupný proces dekriminace homosexuality.

Proces, který nakonec vedl k uznání homosexuality za legitimní, byl odstartován její přeměnou ze soukromého stavu v politické hnutí. První snahu v tomto směru podnikl na začátku 50. let 20. století radikální stoupenec levice Harry Hay, když založil Mattachine Society. V té době mohli aktivisté této organizace čerpat ze zkušeností různých protestních hnutí právě uplynulých desetiletí [Podhoretz 1998:4].

*„My homosexuálové jsme menšinou nejen z hlediska počtu, ale i v důsledku svého společenského postavení, které připomíná kastu. V mnoha ohledech je naše minoritní postavení podobné postavení národnostních, náboženských a jiných, etnických skupin: v upíraných občanských svobodách; v legální, nelegální a kvazi-legální diskriminaci, v přidělování podřadného společenského postavení; ve vylučování z hlavního proudu života a kultury“ (Donald Webster Cory: *The Homosexual in America*).*

Situace v 60. letech 20. století u nás vypadala následovně: stát sice proti homosexuálům již nevystupoval otevřenými zákazy, nadále však zabraňoval vzniku organizací a sdružování těchto lidí a nepřipouštěl dostatečnou informovanost veřejnosti

[Janošová 2000:48]. V roce 1961 byla u nás zrušena všeobecná trestnost homosexuálního chování (dříve než ve Velké Británii a Německu). Do konce 80. let však existoval zákaz otiskování stejnopohlavních seznamovacích inzerátů. Státní bezpečnost vlastnila seznamy gayů, s nimiž mohla manipulovat a zneužívat je.

[Stehlíková, Procházka, Hromada 1995:15].

Tato situace měla za následek všeobecně nízkou informovanost a velké množství předsudků a negativních postojů naší společnosti k otázce homosexuality. Někteří menšinově orientovaní lidé pochopitelně raději odmítli žít v souladu se svými pocity a uzavírali sňatky z rozumu. Homosexuální projevy měly v tuto dobu značně nízkou sociální úroveň. Zřejmě i z tohoto důvodu figurovala homosexualita v kategorii psychiatrických nemocí mezi psychopatiemi a toto její zařazení bylo dotvrzeno lékařským označením, že *jde o hrubou poruchu motivace, trvající od mládí do konce života* [Freund citován in Stehlíková, Procházka, Hromada 1995:14]. Přesto lze říci, že minulý režim nevystupoval tak ostře proti homosexuálům jako třeba v jiných zemích – zejména v SSSR a v Rumunsku [Stehlíková, Procházka, Hromada 1995:14]. Stav v naší zemi se začal měnit teprve po listopadu 1989. V roce 1990 byla zrovnoprávněna povolená věková hranice pro homosexuální a heterosexuální styky na 15 let věku [Brzek *et al.* citován in Janošová 2000:110]. V roce 1990 byla vydána novela trestního zákona, ve kterém byly stanoveny stejné podmínky trestní odpovědnosti za heterosexuální i homosexuální chování. Chybělo zde však dořešení občanskoprávního postavení homosexuálních dvojic (pozdější návrhy zákona o registrovaném partnerství) [Stehlíková, Procházka, Hromada 1995:14]. Homosexualita se nyní stala viditelným společenským jevem. To je důsledek postupné demokratizace společnosti, zvyšující se tolerance k minoritám i rozvojem nastupující občanské společnosti.

3.2. G/L HNUTÍ Z HISTORICKÉHO POHLEDU

V úvodu do této problematiky je třeba poznamenat, že zde neustále přetrvává dvojí tendence v orientaci homosexuálně orientovaných hnutí.

Část gayů touží po plné asimilaci, po tom být uznáni jakožto normální občané s tím jediným rozdílem, že touží po intimitě s osobami stejného pohlaví. Jejich cílem je prosadit pojetí homosexuality jako „normální varianty“, jejímž dovršením je zrušení privilegovaného postavení heterosexuálního manželství. Druhým pólem uvnitř hnutí je tendence prosadit „jinakost“ se vším všudy; touha stát se tolerovanou menšinou, která

odmítá konvenčně pojímanou sexualitu a tradiční rozdělení mužských a ženských rolí [Občanská společnost 3/2005].

Co se týče historie homosexuálního hnutí, dne 15. května 1897 byla v Berlíně založena první organizace ve světě, která se začala programově zabývat zrovnoprávněním gayů a lesbiček – Wissenschaftlich – humanitäre Komitee. Toto datum lze považovat za počátek organizovaného boje za práva za práva homosexuálně orientovaných občanů. [<http://www.gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=5>, 19.8.2006].

První náznaky organizovaného homosexuálního hnutí u nás se projevovaly již během 1. československé republiky. To se dělo prostřednictvím ustavování organizovaných skupin intelektuálně zaměřených homosexuálů a jejich příznivců, kteří bojovali proti negativním předsudkům veřejnosti vůči homosexuálům hlavně pomocí tištěných periodik – časopisů a novin, které měly za cíl poukazovat na nerovné postavení homosexuálů ve společnosti.

V květnu roku 1931 začal v Praze vycházet časopis *Hlas sexuální menšiny*, který si kladl za cíl hájit ‚zájmy uznávané vědou a kulturními státy‘ [Fanel citován in Macháčková 2005:79].

Dalším významným časopisem se stal *Nový hlas (List pro sexuální reformu)*, který začal vycházet v roce 1932. Podle obsahu tohoto listu lze vysledovat trojí okruh dění: 1. sociálně-právní problémy, 2. rozvoj kulturního obzoru, 3. všední běh událostí (inzeráty, novinové historicky) [Fanel 2000:440].

Důležitým celosvětovým mezníkem pro boj homosexuálů za svá práva je léto roku 1969, ‚kdy se poprvé v historii homosexuálové tvrdě postavili proti zákonné diskriminaci‘ v *New Yorkém baru Stonewall* [Macháčková 2005:78].

Od této doby je hnutí za práva homosexuálů mnohem militantnější. [Rupp citován in Macháčková 2005:78].

V západní společnosti se myšlenka vlastní minoritní identity začíná u gayů a lesbiček výrazně prosazovat od poloviny 80. let 20. století [Baršová 2002:179].

Ve stejné době začíná akcelarovat a dosahuje prvních úspěchů také úsilí o zrovnoprávnění této menšiny [Vráblíková 2006:5].

V České republice však byly první gay a lesbické organizace založeny až po roce 1989. Vznik hnutí byl institučně a strukturně umožněn tedy až po pádu komunistického režimu.

Tato společensko-politická změna s sebou přinesla nutné základní společenské, politické a právní podmínky umožňující rozvoj občanské společnosti. Spolu s příklonem k liberálním hodnotám a s přístupem k mezinárodnímu a evropskému systému ochrany lidských práv došlo také k částečnému „sebeuvědomění“ a emancipaci části gayů a lesbiček, jehož výrazem bylo konstituování a rozvoj organizovaného hnutí [Baršová 2002:18].

Před rokem 1989 se neformálně scházely nepočtené skupinky homosexuálů, zejména bývalých pacientů z psychoterapeutických setkání v Sexuologickém ústavu v Praze. Ale už tehdy samozřejmě existovala místa sloužící k setkávání homosexuálů, například Rostov bar, Těčko, U Petra Voka [Talandová 1997:45].

Po roce 1989 se začaly postupně vytvářet podmínky pro vývoj organizovaného homosexuálního hnutí a *„vytvoření sociálního prostoru pro zralější a tolerantnější formy lidského soužití – právní postavení gayů se jevílo jako poměrně uspokojivé“* [Stehlíková, Procházka, Hromada 1995:14].

První v ČSSR úředně zaregistrovanou homosexuální organizací se stala Lambda Praha, která se postupně se třemi dalšími organizacemi v Brně, Ostravě a Českých Budějovicích dne 12. února 1990 spojila ve **Svaz Lambda** [Fanel citován in Macháčková 2005:80].

Svaz Lambda byl zaregistrován dne 13. 2. 1990. Původně se uvažovalo o Svazu Lambda jako o organizaci homosexuálů s pobočkami v celé ČR, ovšem zástupci z Brna a Ostravy už před konferencí založili samostatné organizace (které měly být pobočkami Svazu Lambda) a prosazovali jejich nezávislost. Nakonec se delegáti dohodli na původním způsobu uspořádání a do nejvyššího orgánu Svazu (koordinačního výboru) zvolili zástupce z Prahy, Čech, severní a jižní Moravy. Později vznikly další pobočky v Českých Budějovicích a Mostě. V té době vyšlo první číslo měsíčníku homosexuálních občanů Lambda (postupně bylo vydáno devět čísel). S prvotním elánem vznikaly a zanikaly další aktivity, například cestovní kancelář Lambdatour nebo jezdecký Lambdahypoklub. V roce 1991 byl Svaz Lambda přijat za člena ILGY. Téměř současně se Svazem Lambda vzniklo Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO) [Talandová 1997:52].

Svaz Lambda směřoval své aktivity spíše ke členům své komunity, než směrem k veřejnosti.

Významnou osobností v organizovaném hnutí homosexuálů se stal student pražské filozofické fakulty Šimon Formánek, který u nás vůbec první zastupoval před nejširší veřejností *„menšinu, která se doposud se svou identitou jen plížila temnými zákoutími a zpravidla při tom pouze šeptala“* [Fanel in Macháčková 2005:80].

Jeho veřejné vystoupení ve prospěch homosexuálně orientované menšiny proběhlo v relaci České televize počátkem roku 1990. Z iniciativy Formánka a dalších aktérů protestu proti diskriminaci homosexuálů vzniklo **Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO)**. Ještě v roce 1990 byla dotvořena celková základní podoba tohoto hnutí. Tato organizace představuje významný zlom v organizovaném hnutí homosexuálů: zatímco až do tohoto okamžiku byly všechny aktivity skupin a organizací směřovány dovnitř gay komunity, činnost Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů se měla projevit směrem ven, k otevřené veřejnosti a celkově majoritní společnosti [Fanel 2000:454].

Dne 15. 6. 1990 bylo na Slovensku zaregistrováno celoslovenské Hnutí Ganymedes. Později nová slovenská organizace Gay Help právě s Hnutím Ganymedes vytvořily novou organizaci Ganymedes. V červnu roku 1990 proběhlo v Brně setkání doposud vzniklých organizací: Svazu Lambda, HRHO, Legy a Ganymeda. Během relativně krátké doby se zorganizovalo několik gay a lesbických skupin, kterým ovšem chyběla jednotná koncepce a komunikace mezi nimi byla problémová. 16.2. 1991 se v Bratislavě uskutečnilo setkání všech aktivit, kde se jejich zástupci rozhodli pro začlenění do Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO), oficiálně zaregistrovaného 30. 10. 1991. Důsledkem setkání bylo za prvé vytvoření této zastřešující organizace. Za druhé se aktéři brněnského setkání dohodli na následujícím rozdělení funkcí jednotlivých organizací: SOHO – zastřešující organizace, HRHO – politická reprezentace, činnost směřovaná k okolní společnosti; Lambda – společensko-kulturní instituce (aktivity uvnitř gay-komunity) [Fanel 2000:454].

Předsedou SOHO se stal Jiří Hromada, který oficiálně kandidoval na funkci poslance Federálního shromáždění (do parlamentu se nedostal). Ke konci roku 1999 bylo evidováno 28 řádných a 2 mimořádné organizace. Mezi hlavní poslání SOHO lze zařadit snahu o zajištění bezpečného sociálního postavení homosexuálně orientovaným lidem, zastání se těch, *„kteří jsou přehlíženi, zostouzeni či šikanováni pro svou sexuální orientaci“* [Fanel 2000:454].

V rámci SOHO byly samozřejmě zastoupeny i lesbické ženy a dívky buď formou samostatných organizací (L-klub LAMBDA Praha, Sapfó Brno, Promluv) nebo v rámci

společné organizace zároveň s muži (LAMBDA Brno a LAMBDA Ostrava) [Talandová 1997:66].

V celkové struktuře SOHO se během vývoje událo mnoho změn. Svaz Lambda se po sjednocení s HRHO rozštěpil na samostatné organizace. V Praze se sdružení ještě rozdělilo na ženskou a mužskou frakci, z čehož v roce 1992 vzešlo samostatné, čistě ženské společenství s názvem L-klub Lambda Praha, které bylo na dlouhou dobu jediným lesbickým, oficiálně registrovaným sdružením v České republice. Toto rozštěpení na gay a lesbickou část reflektovalo rozdílnost představ obou skupin, i když snaha po oddělení a potřeba uznání a řešení této odlišnosti v širším rámci nebyla v tomto období tak markantní. Významným projektem L-klubu bylo vydání první sbírky lesbické poezie s názvem „Promluv“ v roce 1992, která dala posléze název nejen časopisu Promluv, ale i celému sdružení Promluv³ [Vráblíková 2006:20].

Do časopisu byly zařazovány informace o aktuálním lesbickém a gay dění, literární příspěvky a také informace o ženských a feministických aktivitách. [Vráblíková 2006:21]. Co se týče dalších periodik pro homosexuálně orientovanou menšinu, vycházely nejprve **Lambda noviny**, které v dubnu roku 1991 nahradila **SOHO revue** [Macháčková 2005:81].

Tento časopis zanikl v roce 1992 pro nedostatek čtenářů. Jeho význačnost však spočívala v tom, že se stal zásadním komunikačním prostředkem sloužícím k propojení gay a lesbické komunity. Klíčový byl jeho přínos pro tvorbu a udržování kolektivních identit, protože se stal hlavním nástrojem, pomocí něhož SOHO všechny své aktivity prezentovalo [Vráblíková 2006:22].

Pokračováním SOHO revue bylo v roce 1998 tištěné periodikum **SOHO ABSOLUT**. Za dalšího pokračovatele SOHO revue lze označit měsíčník GAYČKO, který začal vycházet v roce 1999 [Fanel citován in Macháčková 2005:81]. Časopis SOHO revue byl celorepublikovým kulturně-společenským magazínem s gay a lesbickou tematikou.

Co se týče komerčních organizací, orientovaných na potřeby gay a lesbické minority, byla to především Lega (zaregistrovaná v Obchodním rejstříku dne 3. 7. 1990 v Hradci Králové). Lega se postupně rozrostla na velkou skupinu podnikatelů v terciární sféře a polygrafii.

³ V současné době sdružení L-klub ani Promluv už nepracují.

O věřící homosexuály se stará například ekumenické křesťanské společenství **LOGOS**, jehož cílem je integrace homosexuálních jedinců do společnosti a církví. Obsahem je pastorační, socioterapeutická a poradenská práce s homosexuálně orientovanými občany a jejich rodinami, osvětové působení na širší veřejnost a HIV prevence [<http://www.logos.wz.cz>, 15.6.2006].

4. ÚSPĚCHY DOSAŽENÉ KOORDINACÍ AKTIVIT NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ HÁJÍCÍCH ZÁJMY GAY A LESBICKÉ MINORITY

Jedním z mnoha požadavků subjektů zapojených v aktivitách gay a lesbického hnutí bylo zrušit zákony trestající homosexuální projevy mezi občany jednajícími ve vzájemné shodě a stanovit shodnou věkovou hranici pro homosexuální a heterosexuální aktivity. Toto bylo **zrušeno novelizací trestního zákona** ze dne 1. 7. 1990. Shodná věková hranice je **15 let věku**. Dalším cílem boje za práva gay a lesbické minority bylo prosazení **likvidace speciálních policejních seznamů (tzv. růžových listů)**. Ty byly na základě úsilí subjektů organizovaných v gay a lesbickém hnutí zlikvidovány v roce 1991. **Homosexualita** byla **vyňata ze seznamu nemocí** v roce 1993. Dalším úspěchem byla novelizace Zákoníku práce, platná od 1. 1. 2001, která stanovuje **vyloučení diskriminace při výkonu profese z důvodu sexuální orientace**. Koordinací úsilí subjektů hájících práva gay a lesbické minority byla **vytvořena poradenská síť** schopná pomoci řešit homosexuálně orientovaným občanům problematiku Coming Out (tedy sebezpřijetí) a prevence HIV/AIDS. Dalším úspěchem je vydávání celorepublikového **kulturně-společenského magazínu** (od roku 1991 SOHO revue, od roku 1998 SOHO Absolut revue a Gay KONTAKT a od roku 1999 GAYČKO). Od roku 2001 Gay iniciativa rozvíjí svou publikační činnost prostřednictvím **vlastních internetových stránek**. Rovněž bylo prosazeno **vysílání pravidelného pořadu ve veřejnoprávním sdělovacím prostředku** (Bona Dea), od ledna 2004 do prosince 2005 Česká televize vysílala měsíční televizní magazín o lesbických ženách, gayích a translidech LeGaTo s tím, že tato tematika se objeví v pořadu šířeji zaměřeného na menšiny. Díky **prevenci a osvětě** bylo dosaženo **snížení podílu šíření HIV/AIDS homosexuálním přenosem** (v roce 1990 byl tento podíl téměř stoprocentní, v roce 2001 klesl na padesát tři procenta mimo jiné informováním v gay časopisech, publikacích, na pravidelných besedách a společenských

akcích). Díky aktivitě subjektů angažujících se v boji za práva gay a lesbické minority byla zavedena **tradice velkých kulturních akcí**, prezentujících životní styl této skupiny v bohatším spektru než jak je jednostranně skrze sexualitu vnímán veřejností (například festival MEZIPATRA). Rovněž se podařilo nahradit diagnostický výraz homosexuál slovem širšího významu **GAY**, které je běžné už všude ve světě. Jedním z nejvýznamnějších úspěchů bylo **prosazení zákona o registrovaném partnerství**. Toto se podařilo a nový zákon vstoupil v platnost **od 1. července 2006**.

5. POPIS TŘÍ VYBRANÝCH NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍCH PŮSOBÍCÍCH V OBLASTI HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTOVANÉ MENŠINY

V následující části popíšu tři vybrané nestátní neziskové organizace⁴ působící v oblasti homosexuálně orientované menšiny. Podrobněji představím zejména následující charakteristiky: a) základní údaje o organizaci; b) poslání organizace; c) stanovy a jiné dokumenty organizace; d) aktivity a programy organizace; e) historie organizace.

K popisu a k následné srovnávací analýze z hlediska různých faktorů jsem vybrala ty organizace, které splňují požadavky veřejné prospěšnosti, a zároveň mají ve svém poslání a směřování cíl pozitivním způsobem měnit legislativní a společenské prostředí homosexuálně orientované minority.

Jedná se o následující organizace: 1. Gay iniciativa v České republice, 2. Stud Brno, 3. Gay a lesbická liga

5.1. GAY INICIATIVA V ČESKÉ REPUBLICCE

5.1.1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI

Jedná se o občanské sdružení navazující pod novým názvem na aktivity Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO). SOHO se v roce 1990 stalo společnou platformou pro 30 organizací z celé republiky působících ve prospěch gay a lesbické minority. Gay iniciativa je nestátní nezisková organizace fyzických osob, které spojuje zájem působit dobrovolně ve prospěch gay minority především v oblasti poradenství. Gay Iniciativa je členem International Lesbian and Gay Association (ILGA), České rady humanitárních sdružení v České republice, Fóra nevládních organizací pro boj s AIDS.

⁴ Viz Příloha 3

Gay iniciativa má zastoupení v sekci pro občanská a politická práva Rady vlády České republiky pro lidská práva [www.gay.iniciativa.cz; 19.8.2006].

5.1.2. POSLÁNÍ ORGANIZACE

Gay iniciativa (GI) v ČR je nestátní nezisková organizace fyzických osob, které spojuje zájem působit dobrovolně ve prospěch gay minority především v oblasti poradenství.

Smyslem nově vytvořené Gay iniciativy je dosáhnout plného právního a faktického zrovnoprávnění gay minority v České republice působením na legislativu a veřejné mínění.

Mezi hlavní cíle Gay iniciativy v České republice lze zařadit: 1. prosazování integrace gay minority do společnosti (mediální diskusí, vzdělávacími programy, kulturně společenskými akcemi); 2. zviditelnění politiky prováděné ve prospěch homosexuálů (prosazením zákonné normy, která zrovnoprávní soužití dvojic stejného pohlaví; hájením práv a zájmů gay minority; snahou o odstranění diskriminačních momentů z legislativy i praktického života); 3. pomoc v hledání a rozvoji vlastní identity; 4. komunikace s veřejností a gay komunitou; 4. spolupráce se zahraničními organizacemi [www.gay.iniciativa.cz; 19.8.2006].

5.1.3. STANOVY A JINÉ DOKUMENTY ORGANIZACE

Aktuální stanovy Gay iniciativy v ČR se vyvíjely postupně ze stanov původní organizace - Sdružení homosexuálních občanů v ČR, která zde působila od 24. 6. 1990 do 31. 12. 2000. Změnu stanov, kterou se změnila významně i struktura SOHO v ČR a především název organizace Gay iniciativa v České republice, schválilo Ministerstvo vnitra ČR dne 5. 1. 2001. Současnou strukturu organizace určila změna stanov schválená Ministerstvem vnitra ČR 19. 5. 2004. Gay iniciativa v České republice je nestátní nezisková platforma sdružující fyzické osoby, které mají za úkol podporovat gay minoritu na její cestě k plnému právnímu i faktickému zrovnoprávnění v ČR. Působnost Gay iniciativy v ČR se vztahuje na celé území České republiky. Sídlem Gay iniciativy v ČR je hlavní město Praha. Gay iniciativa je samostatnou právní osobou.

Členství v Gay iniciativě – řádné vzniká přijetím zájemce Grémiem organizace. Členem se může stát fyzická osoba starší 18 let, která obohatí spektrum činností Gay iniciativy novým programem; řádný člen disponuje výlučnými pravomocemi: zvolit si vlastní program, stát se automaticky jeho garantem a volit si k jeho realizaci tým dobrovolných členů; řádné členství v Gay iniciativě v ČR zaniká vystoupením, vyloučením nebo úmrtím člena. Řádný člen může být vyloučen pro neplnění členských povinností – o vyloučení rozhoduje Grémium Gay iniciativy.

Dobrovolné členství: vzniká přijetím zájemce garantem programu; dobrovolným členem se může stát fyzická osoba starší 18 let, která na základě vlastní vůle spolupracuje na realizaci zvoleného programu pod vedením garanta; na dobrovolného člena se nevztahují žádná práva a povinnosti vyplývající z řádného členství v Gay iniciativě v ČR.

Orgány Gay iniciativy tvoří: 1. Grémium Gay iniciativy – je vrcholným orgánem Gay iniciativy v ČR; tvořeno všemi guaranty jednotlivých programů Gay iniciativy v ČR, schází se zpravidla jednou ročně; mezi výlučné pravomoci Grémia patří: přijímat a vylučovat guaranty jednotlivých programů Gay iniciativy v ČR, schvalovat a měnit stanovy Gay iniciativy; řídit a kontrolovat hospodaření Gay iniciativy v ČR; usnášet se o zrušení Gay iniciativy v ČR a o vypořádání majetkových záležitostí. 2. Statutární zástupce Gay iniciativy – je volen nebo odvoláván Grémiem Gay iniciativy; k výlučným pravomocem statutárního zástupce Gay iniciativy patří: svolávat Grémium Gay iniciativy k jednání a řízení o jeho průběhu; jednání jménem Gay iniciativy.

[<http://www.gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=4>; 19.8.2006]

5.1.4. PROGRAMY A AKTIVITY ORGANIZACE

V předchozích letech mělo gay a lesbické hnutí k dispozici vlastní časopis, který podrobně informoval o tom, co se děje v oblasti gay a lesbické komunity – SOHO revue, SOHO Absolut revue a Gayčko. Mnohé aktivity byly a jsou směřovány do oblasti politiky, působení na změnu veřejného mínění, programu boje proti AIDS, poradenství v krizových situacích, propagace životního stylu prostřednictvím médií. Profilovou se pro Gay iniciativu stala oblast působení na veřejné mínění. Gay iniciativa má proto v záměru oslovit významné osobnosti kulturního a politického života s nabídkou, aby se staly jejími členy a svým kreditem prosazovaly veřejně ideál zrovnoprávnění minority s majoritou. Gay iniciativa v ČR nabízí poradenský Program právní pomoci, který se zabývá zejména prosazením práv a oprávněných zájmů gayů a lesbiček při rozhodování orgánů státní

správy a soudů, poradenství v oblasti registrovaného partnerství, poradenství v oblasti partnerských a majetkových vztahů mezi homosexuálními páry i další právní poradenství v oblasti práva pracovního, občanského a správního. Mezi další aktivity Gay iniciativy patří Program zdravotně sexuologické pomoci a prevence HIV/AIDS, který má za úkol šířit prevenci nákazy touto nemocí i zprostředkování odborných zdravotnických poznatků širší veřejnosti. K poradenskému servisu Gay iniciativy patří i Program sociální a krizové intervence, který nabízí pomoc těm, kteří se díky své odlišné citové orientaci dostali do složité životní situace. Mezi aktivity Programu sociální a krizové intervence Gay iniciativy patří provozování Linky duševní tísně a Gay linky pomoci Gay iniciativy formou telefonické krizové intervence s profesionálním týmem. Dále sem lze zařadit poskytování poradenství v rámci bezplatné psychologické poradny Gay iniciativy ve spolupráci s odborníky dané problematiky. K dalším službám patří bezplatné anonymní testování na virus HIV či žloutenku typu B a C. Program nabízí i konzultace v oblasti drogových závislostí [www.gay.iniciativa.cz, 19.8.2006].

5.1.5. HISTORIE ORGANIZACE

V roce 1990 bylo v Brně založeno SOHO – Sdružení organizací homosexuálních občanů v České republice. Byly to tenkrát čtyři průkopníci rodícího se gay hnutí – společenská organizace Svaz Lambda, politické Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO), komerční LEGA Pardubice a celoslovenské Hnutie Ganymedes, které přes rozdílnost názorů, jaké priority je třeba zvolit a jaké způsoby jejich prosazení praktikovat – nakonec dokázaly popřít vlastní důležitost ve prospěch společného zájmu. Na přelomu tisíciletí prošlo gay a lesbické hnutí zásadní změnou. Narůstající rozrůzněnost aktivit samostatných organizací a skupin nebylo SOHO už schopno absorbovat a dále vyplynula na povrch rozdílnost názorů, tedy jaké priority je třeba zvolit a jaké způsoby jejich prosazení praktikovat [Vráblíková 2006:12]. Jako jeden z důvodů rozpadu SOHO se uvádí, že lesbické představitelky, jejichž požadavky jsou založeny na genderové rovnosti, byly za existence SOHO upozadovány a neadekvátně reprezentovány [Vráblíková 2006:12].

V roce 2000 se SOHO přeměnilo ze sdružení organizací na sdružení fyzických osob. Jednak z nutnosti změnit název (v němž bylo obsaženo slovo „homosexuálních“, které už neodpovídá moderní identifikaci a názvosloví), jednak z logiky vývoje uvnitř a vně g/l hnutí. Kromě sílících lesbických skupin bylo zásadní i odcizení vedení od členské

základny či existence personálních rozporů mezi vedením SOHO a členskou základnou. Na druhé straně stojí Jiří Hromada a zástupci M-klub Lambda, kteří zmíněnou kritiku považují za malichernou v porovnání s úspěchy, kterých SOHO za dobu svého působení dosáhlo. K důvodům transformace SOHO, kromě změny symbolické (již zmíněná změna v podobě přeměny názvu, obsahujícího slovo „homosexuální“), argumentují splněním všech vytyčených cílů či nutností přizpůsobení se novému územně-správnímu uspořádání, směřujícímu k větší decentralizaci. [Vráblíková 2006:14].

Nejefektivnější a nejméně komplikovanou se jevila transformace SOHO v ČR v nástupnickou organizaci, která by v návaznosti na poslání SOHO v ČR pokračovala v prosazování principiálních momentů gay a lesbické politiky.

SOHO se přejmenovalo na Gay iniciativu (GI) v ČR. Ta zachovala jednotlivé sekce, které pokračují v předešlé činnosti. Jak z názvu vyplývá, jedná se o sdružení výhradně gayů.

5. 2. STUD BRNO

5.2.1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI

Stud je nezávislá nezisková organizace, která působí ve prospěch gayů a lesbických žen, rozvíjí a kultivuje komunitní život, usiluje o plné zrovnoprávnění a o překonání předsudků ve společnosti. Od svého založení v roce 1996 (resp. od svého faktického vzniku o rok dříve) sdružuje hlavně mladé lidi bez ohledu na sexuální, politickou či jinou orientaci.

Významným cílem Studu je úsilí směřující k dosažení právního i faktického zrovnoprávnění homosexuálních občanů v ČR s ostatními členy společnosti. STUD je rovněž jedním z organizačních vyjádření hnutí za práva homosexuálů v České republice a patří tak mezi organizace sociálního hnutí hájící zájmy sexuálních minorit.

Zahájení institucionalizace tohoto sektoru sociálních hnutí lze datovat rokem 1990 (založení SOHO) [Navrátil 2005:4].

Stud byl od svého založení aktivním členem střešní sektorové organizace Sdružení homosexuálních občanů v ČR (SOHO) až do její transformace v roce 2000. V roce 2000 byl například pověřen realizací oslav desátého výročí SOHO, ke kterým pořádal také další

doprovodné kulturně společenské akce, a podílel se také na jeho transformaci [Navrátil 2005:4].

Nyní Stud vyvíjí především aktivitu v rámci Gay-lesbické ligy (GLL), dříve G-Ligy, což je spíše užší sektorová platforma, kterou Stud v roce 2002 spoluzakládal a která se v roce 2004 transformovala do občanského sdružení [Navrátil 2005:9]. Stále přitom trvá organizační a personální propojení Studu a Gay a lesbické ligy [Navrátil 2005:4].

Stud Brno je kromě Gay a lesbické ligy (GLL) členem těchto organizací: BANNŮ – Brněnské asociace nestátních neziskových organizací, Česká rada dětí a mládeže (ČRDM) [<http://www.crdm.cz>, 20. 8. 2006], Fórum nevládních organizací při Národní komisi pro řešení problematiky HIV/AIDS [http://www.geocities.com/fno_aids/, 20. 8. 2006].

Stud sdružuje hlavně mladé lidi s homosexuální a bisexuální orientací; ale zaznamenává i nárůst počtu heterosexuálních příznivců. Při jednotlivých aktivitách spolupracuje s Gender centrem Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, s dalšími gay a lesbicky orientovanými sdruženími. Co se týče pohledu ze strany občanského sektoru, Stud významně spolupracuje i s dalšími neziskovými organizacemi, mezi něž patří například Amnesty International Brno, YMCA Brno, Mládež pro interkulturní porozumění, Hnutí Duha, Liga lidských práv atd. Co se týče mezinárodního partnerství, STUD navázal spolupráci s hnutím Ganymédes na Slovensku nebo IHS e. V. v německém Stuttgartu.

5.2.2. POSLÁNÍ ORGANIZACE

Posláním organizace je působit ve prospěch gay, lesbické, bisexuální a transgender minority a usilovat o její plné právní i faktické zrovnoprávnění s ostatními členy společnosti. Od roku 2002 je ve výroční zprávě sdružení uveden pouze tento hlavní cíl sdružení.

5.2.3. STANOVY A JINÉ DOKUMENTY ORGANIZACE

Sdružení je právnickou osobou a užívá názvu Stud Brno. Je způsobilé vstupovat do majetkoprávních vztahů a svým jménem se zavazovat a nabývat práv a brát na sebe povinnosti. Sídlem sdružení je Brno. Sdružení se primárně orientuje na práci s mládeží, aby usnadnilo proces vyrovnání se s vlastní sexuální orientací, a tak preventivně zmenšilo

riziko rozvinutí sociálně patologických jevů jako je například sebevražda, drogová závislost nebo alkoholismus u mladých lidí.

V závěru roku 2005 mělo sdružení celkem 21 řádných členů a členek s věkovým průměrem 25,6 let a čtyři čestné členy. Výkonným orgánem je správní rada v počtu 7 členů a členek, statutárními zástupci jsou předsedkyně, jednatel a ekonom. Sdružení má navíc Klub přátel Studu – okruh lidí, kteří si cení výsledků činnosti Studu a podporují ji pravidelnými drobnými dary [<http://www.stud.cz/sb-klub/>, 12. 8. 2006].

Sdružení vykonává následující **činnosti**: a) hájí práva a zájmy homosexuálních občanů; b) napomáhá homosexuálním občanům při hledání a rozvoji jejich vlastní identity; c) usiluje o zvýšení informovanosti veřejnosti o homosexuální minoritě; d) pořádá kulturní a společenské akce prezentující homosexuální minoritu, lesbickou a gay kulturu; e) umožňuje snazší navázání kontaktů mezi jednotlivci této minority; f) působí na poli výchovy této minority k trvalým a kvalitním partnerským vztahům; g) aktivně se zapojuje do činností spojených s problematikou prevence HIV/AIDS a jiných pohlavně přenosných chorob; h) vykonává další činnosti směřující k naplnění jeho poslání.

Členství ve sdružení je dobrovolné. Členkou/-em s může stát bez ohledu na státní příslušnost každá fyzická osoba, která je právně způsobilá a dosáhla 15 let věku. Členství ve sdružení vzniká přijetím Správní radou. Správní rada může tuto pravomoc delegovat na jednu/-oho nebo více svých členek/-ů. Rozeznávají se tři druhy členství: a) členství stálé; b) členství s omezenou dobou platnosti; c) členství čestné. Členství stálé zaniká: 1. vystoupením; 2. při neplnění povinností vyplývajících ze stanov; 3. úmrtím členky/-a; 4. zánikem sdružení; 5. vyloučením Správní radou. Členství s omezenou dobou platnosti končí dnem určeným při přijetí členky/-a. Členství čestné může být Správní radou uděleno zasloužilým osobnostem a zaniká: 1. úmrtím členky/-a; 2. zánikem sdružení; 3. odebráním čestného prohlášení členství Valnou hromadou členek a členů.

Práva členky/-a: a) účastnit se všech akcí pořádaných sdružením, nejsou-li pro takovéto akce stanovena zvláštní pravidla účasti; b) využívat všech výhod služeb a zařízení, jež jsou členkám/-ům poskytována sdružením nebo na základě dohod a uzavřených smluv; c) účastnit se činnosti orgánů sdružení, volit a být volen(a), předkládat návrhy, podněty a stížnosti k činnosti sdružení a jeho orgánů; d) být informován(a) o činnosti sdružení, a to způsobem ve sdružení obvyklým.

Povinnosti členky/-a: a) dodržovat stanovy a další vnitřní pravidla organizace; b) platit členský příspěvek ve výši a termínu stanoveném Správní radou; c) hájit dobré jméno sdružení a přispívat svým jednáním k naplnění jeho poslání. Tato ustanovení se nevztahují na čestné členky/-y sdružení.

Orgány sdružení: a) Valná hromada členek a členů; b) Správní rada (7 členů). Valná hromada členek a členů je nejvyšším a výkonným orgánem sdružení; koná se minimálně jedenkrát ročně; rozhoduje o všech zásadních otázkách činnosti sdružení; hlasovací právo mají všechny/všichni stálé/-í členky/-ové sdružení; je volně přístupná všem osobám splňujícím podmínky členství dle stanov; svolává ji a řídí předsedkyně na podnět Správní rady; je usnášeníschopná při nadpoloviční účasti stálých členek/-ů sdružení; usnesení je platné, pokud pro něj hlasuje nadpoloviční většina přítomných členek/-ů sdružení.

Do výlučné působnosti valné hromady patří: přijímat a měnit stanovy; přijímat Výroční zprávy o činnosti sdružení a schvalovat Výroční zprávu o hospodaření; rozhodovat o zrušení sdružení a jeho majetkovém vypořádání; rozhodovat o odebrání čestného členství.

Zásady hospodaření a pravomoci členek/-ů sdružení: Sdružení hospodaří s finančními prostředky, které získává zejména: a) z členských příspěvků; b) ze subvencí a dotací, darů a odkazů; c) z výtěžků akcí jím pořádaných; d) z prodeje majetku; e) z obchodní činnosti a poskytovaných služeb přímo souvisejících s posláním a hlavními činnostmi sdružení; f) z jiných příjmů.

Sdružení se při svém hospodaření řídí platnými právními předpisy ČR. Veškeré příjmy jsou využívány pro další rozvoj činnosti sdružení a k naplnění jeho poslání. Majetek sdružení spravuje Správní rada prostřednictvím pověřeného člena – ekonom(a). V případě potřeby může Správní rada nebo ekonom(ka) pověřit spravováním majetku i jinou/-ého členku/-a Správní rady. Pravomoc vystupovat jménem sdružení před právními a fyzickými osobami a zavazovat svým jednáním sdružení mají pouze předsedkyně/-a Správní rady, jednatel(ka), ekonom(ka) a usnesením Správní rady pověřené/-í členky/-ové.

5.2.4. AKTIVITY A PROGRAMY ORGANIZACE

Tato organizace pořádá pravidelná klubová setkání pro mladé lidi s homosexuální a bisexuální orientací a další zájemce o danou problematiku. Součástí aktivit této

organizace je i vydávání nekomerčního měsíčníku brněnských lesbiček a gayů *Studna*, jehož prostřednictvím Stud poskytuje informace o své činnosti, o životě gay komunity v Brně, České republice i v zahraničí [<http://www.stud.cz>, 12. 8. 2006].

Organizace dále pořádá **Český gay a lesbický filmový festival MEZIPATRA** – dříve „Duha nad Brnem“, každoroční festival pořádaný s podporou celé řady nadací, zahraničních kulturních institucí a zastupitelských úřadů. Festival je organizačně nejnáročnějším a veřejností nejvíce vnímaným projektem sdružení a současně největší kulturní událostí v životě české gay a lesbické komunity [<http://www.stud.cz/sb-dokumenty/vyrzpr05.phtml>, 12.8.2006].

Dalším velice významným projektem, který organizuje STUD, je **Gay a lesbická linka pomoci** – telefonická poradenská služba, jediná takto úzce specializovaná linka v České republice.

[<http://www.stud.cz/sb-dokumenty/fakta.phtml>, 12.8.2006].

Aktivity Studu řídí sedmičlenná správní rada a organizace rovněž využívá desítek dobrovolníků.

5.2.5. HISTORIE ORGANIZACE

Stud vznikl v roce 1996 jako nezávislá nestátní nezisková organizace (občanské sdružení). Od svého založení byl členem Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR (SOHO) až do zániku této organizace v roce 2000. V současnosti je aktivním účastníkem Gay a lesbické ligy.

5.3. GAY A LESBICKÁ LIGA

5.3.1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI

Občanské sdružení Gay a lesbická liga (GLL) vzniklo na ustavujícím sněmu dne 4. 4. 2004. Základním cílem Gay a lesbické ligy je podpora a prosazování legislativních úprav partnerského soužití osob stejného pohlaví, stejně jako podpora a prosazování odstranění všech forem rasové diskriminace na základě citové a sexuální orientace. Široké názorové spektrum reprezentované Gay a lesbickou ligou souvisí s pestrostí jejího členstva⁵ [www.gll.cz, 15.7.2006].

5.3.2. POSLÁNÍ ORGANIZACE

⁵ Viz Příloha 5

Gay a lesbická liga považuje za základní východisko veškerých svých činností přesvědčení, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech bez jakýchkoli rozdílů. Členové a členky Gay a lesbické ligy přijímají za svůj princip genderové rovnosti a usilují o rovné genderové zastoupení ve svých orgánech a aktivitách. Za své hlavní směřování považuje organizace podporu aktivit proti diskriminaci v jakékoli její podobě, zejména proti diskriminaci na základě citové a sexuální orientace, a dále pak koordinaci a podporu spolupráce organizací i jednotlivců směrem k uplatňování příslušných závazných a nezávazných aktů Rady Evropy a orgánů Evropské unie, jako je Charta základních práv Unie a Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách, a jež se týkají diskriminace a rovných příležitostí mužů a žen ve společnosti [<http://www.gll.cz/gll-uvod/>; 15.7.2006].

5.3.3. STANOVY A DALŠÍ DOKUMENTY ORGANIZACE

Registrace Gay a lesbické ligy Ministerstvem vnitra proběhla 5. dubna 2004. Gay a lesbická liga je dobrovolným, nevládním, nepolitickým a neziskovým sdružením, vzniklým dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v platném znění. Za Gay a lesbickou ligu jednájí mluvčí této organizace. **Název** občanského sdružení zní: Gay a lesbická liga (GLL). **Členky a členové** organizace se řídí stanovami, schválenými Sněmem sdružení. **Základními cíli sdružení jsou:** a) podpora a prosazování legislativních úprav partnerského soužití osob stejného pohlaví; b) podpora a prosazování odstranění všech forem rasové diskriminace na základě citové a sexuální orientace.

Formy činnosti sdružení: 1. sdružování osob a organizací, jejichž cíle jsou shodné s cíli sdružení; 2. koordinace těchto aktivit členek a členů, které jsou v souladu s cíli sdružení, tvorba a podpora příznivých podmínek pro tyto aktivity a podpora spolupráce členek a členů; 3. podpora komunitních aktivit i aktivit nestátních neziskových organizací, které jsou v souladu s cíli sdružení, jakož i tvorba a podpora příznivých podmínek pro tyto aktivity; 4. spolupráce s příslušnými organizacemi, úřady i jednotlivci k dosažení cílů sdružení; 5. pravdivé informování veřejnosti o potřebách leseb a gayů, osvětová činnost v tomto směru; 6. poskytování stanovisek, připomínek a vyjádření v oblastech, týkajících se cílů sdružení; 7. propagace, popularizace a medializace cílů a činnosti sdružení i činnosti jeho členek a členů; 8. vyhledávání a podpora lidských, popř. i jiných zdrojů sloužících k naplňování cílů sdružení; 9. spolupráce s organizacemi, institucemi a osobami ze zemí Evropské Unie i ostatních zemí v oblastech, týkajících se cílů sdružení; 10. publikační aktivity v dostupných médiích (zejména elektronických). Řádnou

individuální členkou nebo řádným individuálním členem sdružení se může stát každá osoba starší patnácti let, která souhlasí s jeho stanovami. Řádným kolektivním členem se může stát každá nevládní nezisková organizace působící na území České republiky, jejíž činnost je v souladu se stanovami sdružení. Čestné členství může být uděleno Sněmem sdružení každé fyzické i právnické osobě, která projeví zájem o spolupráci a koná v souladu se stanovami. Řádné individuální a kolektivní členství ve sdružení vzniká dnem schválení přihlášky Sněmem sdružení. Obsah a náležitosti přihlášky stanovuje **Organizační a jednací řád sdružení.**

Vedle řádného členství existuje také členství čestné. To však neposkytuje stejná práva a povinnosti, jež má řádný člen. Význam tohoto institutu je např. umožnit významným osobnostem poskytnout morální aj. podporu Gay a lesbické ligy bez nutnosti stát se řádnými členy se všemi povinnostmi, které z toho plynou [Koudelka 2005:7].

Organizační struktura sdružení: a) Sněm sdružení; b) mluvčí sdružení

Sněm sdružení je nejvyšším (vrcholným) orgánem sdružení a tvoří jej všichni řádní členové a všechny řádné členky sdružení.

Liga organizuje sněm jednou měsíčně. Pro přijetí většiny rozhodnutí je třeba souhlasu dvou třetin všech členů sdružení. V případě, kdy se mají schválit či změnit stanovy sdružení, popř. organizační a jednací řád, je nutný souhlas tří čtvrtin všech řádných členů. Při hlasování má každý člen (včetně kolektivních) jeden hlas [Koudelka 2005:8].

Sněm schvaluje stanovy sdružení, Organizační a jednací řád, rozhoduje o vzniku a zániku členství, volí a odvolává mluvčí sdružení a pověřuje řádné členky a členy sdružení úkoly, spojenými s chodem sdružení. Dále stanovuje členské příspěvky a jejich výši a rozhoduje o zproštění povinnosti členky či člena tyto příspěvky platit. Sněm schvaluje rozpočet a účetní závěrku sdružení.

Mluvčí sdružení jedná jménem sdružení, zodpovídají za administrativu, hospodaření a majetek sdružení. Mluvčí sdružení volí a odvolává Sněm sdružení. Mluvčími sdružení mohou být zvoleni řádné individuální členky či řádní individuální členové sdružení nebo písemně určení zástupci či zástupkyně řádného kolektivního člena sdružení. Počet mluvčích musí být vždy sudý. Polovina z nich jsou vždy muži, polovina ženy.

Hospodaření sdružení se řídí obecně závaznými právními předpisy. Prostředky na svoji činnost získává sdružení z členských příspěvků (jsou-li Sněmem stanoveny),

z darů, příspěvků, dotací a odkazů. Za hospodaření sdružení odpovídají mluvčí. Získané prostředky jsou používány na krytí: administrativních a správních nákladů sdružení; materiálu, služeb a prací nutných k činnosti sdružení v souladu s cíli a formami činnosti sdružení.

5.3.4. AKTIVITY A PROGRAMY ORGANIZACE

Svémi aktivitami Gay a lesbická liga navazuje na předchozí snahy svého členstva o uzákonění partnerství osob stejného pohlaví, mezi jinými na aktivity G-ligy. O svých snahách informuje média i veřejnost svými tiskovými zprávami. Členky a členové Gay a lesbické ligy se průběžně účastní práce na přípravě antidiskriminačního zákona a byli přizváni ke spolupráci na přípravě české varianty antidiskriminační kampaně Evropské unie. Mezi další významné aktivity Gay a lesbické ligy patří příprava nového návrhu zákona o registrovaném partnerství, petice pro zákon o registrovaném partnerství a například i Informační kampaň 2005.

K dosažení svých cílů užívá sdružení zejména tyto formy činnosti:

- a) sdružování osob a organizací, jejichž cíle jsou shodné s cíli sdružení;
- b) koordinace těch aktivit členek a členů, které jsou v souladu s cíli sdružení, tvorba a podpora příznivých podmínek pro tyto aktivity a podpora spolupráce členek a členů;
- c) podpora komunitních aktivit i aktivit nestátních neziskových organizací, které jsou v souladu s cíli sdružení, jakož i tvorba a podpora příznivých podmínek pro tyto aktivity;
- d) spolupráce s příslušnými organizacemi, úřady i jednotlivci k dosažení cílů sdružení;
- e) pravdivé informování veřejnosti o potřebách gay a lesbické komunity, osvětová činnost v tomto směru;
- f) poskytování stanovisek, připomínek a vyjádření v oblastech, týkajících se cílů sdružení;
- g) propagace, popularizace a medializace cílů a činnosti sdružení i činnosti jeho členek a členů;
- h) vyhledávání a podpora lidských, popř. jiných zdrojů sloužících k naplňování cílů sdružení;
- i) spolupráce s organizacemi, institucemi a osobami ze zemí Evropské unie i ostatních zemí v oblastech, které se týkají cílů sdružení;

j) publikační aktivity v dostupných médiích (zejména elektronických) [<http://www.gll.cz>, 15. 7. 2006].

Prostřednictvím Gay a lesbické ligy spolupracují, navzájem se informují a koordinují svoji činnost jednotlivé organizace, spolky, týmy internetových projektů i jednotlivci, které spojuje snaha o zrovnoprávnění leseb a gayů v České republice. Stud je v Gay a lesbické lize zastoupen osobou Martina Strachoně, který je současně jedním ze čtyř mluvčích Gay a lesbické ligy [<http://www.gll.cz>, 15. 7. 2006].

5.3.5. HISTORIE ORGANIZACE

Počátky Gay a lesbické ligy se datují do léta 2002. Tehdy se zformovalo uskupení, které si začalo říkat G-liga. Toto se stalo zejména v důsledku zamítnutí vládního návrhu zákona o registrovaném partnerství na podzim 2001. Členky a členové sami sebe definovali jako „zájmovou pracovní a informační platformu“, založenou na principech dobrovolné spolupráce. Kromě prosazení registrovaného partnerství si vytkli za cíl také informovat o této problematice politiky a širokou veřejnost. Hlavním principem činnosti G-Ligy byla spolupráce a vytváření podmínek pro realizaci veřejných projektů směřujících k dosažení společných střednědobých a dlouhodobých cílů: přijetí zákona o registrovaném partnerství; kultivace vztahů uvnitř gay a lesbické minority; podpora a realizace volnočasových, vzdělávacích a osvětových aktivit; dosažení akceptace gay a lesbické minority většinou společností. Základními rysy G-Ligy a všech projektů, uskutečňovaných v tomto rámci, byly otevřenost; nezávislost a neutralita; serióznost a korektnost; adresnost a transparentnost; systémovost a důslednost [<http://www.gll.cz/gll-historie/>, 15.7.2006].

6.ZAHRANIČNÍ NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ VE PROSPĚCH HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTOVANÉ MENŠINY

K výraznému období formování lesbických a gay organizací patří 60. léta 20. století. V této době vznikla ve Velké Británii organizace Gay Liberation Front (Fronta za osvobození homosexuálů), která se stala vzorem pro formování podobných organizací

ve Francii, USA i Německu. Holandsko se v této době stalo místem zrodu tzv. „cestovatelských klubů“, které sloužily k setkání stejně orientovaných lidí.

V sedmdesátých letech se jednotlivé organizace spojují v celky, které měly celosvětovou působnost – takovými byly např. britská Campaign for Homosexual Equality - CHE (Kampaň za rovnoprávnost homosexuálů). Mezi aktivity těchto organizací patřilo zahájení provozu první linky důvěry pro homosexuály. Začaly rovněž vycházet časopisy zaměřené tematicky pro gay a lesbickou komunitu.

Během osmdesátých let začala svou činnost rozvíjet nadnárodní organizace ILGA (International Gay Association, později Gay and Lesbian Association), založená v Coventry v Anglii roku 1978, která dnes sdružuje zhruba 400 členských organizací z celého světa pod duhovou vlajkou). Jejím nejvyšším orgánem je výroční celosvětová konference, která se koná každé dva roky a každoročně probíhá také konference regionální (6. regionální konference pro východní a jihovýchodní Evropu v roce 1992 proběhla v Bratislavě). ILGA je jako nevládní organizace členem Rady Evropy a v roce 1993 získala v Ženevě statut nevládní organizace při Ekonomické a sociální radě Organizace spojených národů. Od prosince 1996 existuje v jejím rámci organizace ILGA-Evropa, sdružující zhruba 230 organizací.

Obhajoba a prosazování lidských práv homosexuálů je hlavní náplní ILGHRC - Mezinárodní gay a lesbické komise pro lidská práva (International Gay and Lesbian Right Commission).

K dalším mezinárodním organizacím patří IGLYO - Mezinárodní gay a lesbická mládežnická organizace pro střední Evropu; jejímiž členy jsou Maďarsko, Rusko, Slovensko, Polsko a Česká republika.

K aktivitám spojujících lesbičky a gaye z celého světa patří například LSG - esperantistická organizace homosexuálů, vydávající časopis Forumo nebo RIGAC - Rassemblement International des Gays Automobile Clubs sdružující gaye, jejichž koníčkem jsou automobily (z Holandska, USA, Austrálie, Velké Británie a Kanady).

Ze zahraničních organizací je třeba zmínit například LBL (Dánsko), SETA (Finsko, sdružuje organizace v celé zemi); Arci Gay (Itálie, sdružuje na 13 tisíc členů), Homeros Lambda (Maďarsko), COC (Nizozemí), FILO (Polsko), HOSI (Rakousko), Triangle (Rusko), SKUC Magnus (Slovinsko), Gay Liberation Front (New York), Quest (Velká Británie); Geminí (Sofie) a další [<http://www.ganymedes.info/gltbsvet.html>, 29.8.2006].

Co se týče **našich slovenských susedů**, významnou organizací působící na poli gay a lesbické komunity, je sdružení Ganymedes – *Hnutie za rovnoprávnosť homosexuálných občanov Slovenskej republiky*. Jedná se o občanské sdružení (registrované Ministerstvem vnitra Slovenské republiky od června roku 1990), které reprezentuje zájmy sexuální menšiny na Slovensku. Jeho posláním je prosazování a obhajoba práv a zájmů homosexuálních občanů s cílem dosáhnout úplné právní a faktické rovnoprávnosti homosexuální menšiny ve společnosti. Tato organizace je spoluzakladatelem Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR (SOHO). Hnutí Ganymedes doposud zorganizovalo regionální konferenci ILGA (International Lesbian and Gay Association) v roce 1992, výroční konferenci IGLYO (International Gay and Lesbian Youth Organisation), již je Ganymedes členem (v roce 1992). K dalším aktivitám patří účast na mezinárodních konferencích gay a lesbických organizací či participace na různých školeních a seminářích v rámci celosvětového programu boje proti AIDS. Ganymedes se rovněž intenzivně věnuje politické angažovanosti a organizování kulturně společenských akcí ve prospěch gay a lesbické minority na Slovensku.

K dalším významným aktivitám organizace patří zřízení první oficiální Linky důvěry pro gaye a lesby v roce 1992, která začala fungovat až v roce 1998. Díky nezájmu vládních institucí pomoci homosexuálně orientovaným občanům se organizaci nepodařilo v minulosti získat administrativní či klubové prostory, ani žádné dotace na provozování činnosti. Ke konkrétním programům, které *Ganymedes* již zorganizoval, patří například pořádání společenských a sportovních aktivit, společných letních dovolených, oblíbených discoplaveb po Dunaji, různých soutěží o nejoblíbenějšího gaye atd.

Významný přelom představoval rok 1997, kdy se *Ganymedes* začal věnovat především politické práci. První „Legislativní návrh na zavedení institutu registrovaného partnerství dvou osob stejného pohlaví“ byl zaslán představitelům Vlády Slovenské republiky již v roce 1997, avšak nezaznamenal žádný úspěch. V únoru roku 2000 *Ganymedes* opětovně zaslal žádost o podporu legislativního návrhu na zavedení institutu registrovaného partnerství v souvislosti s připravovanou rekodifikací Občanského zákoníku.

Začátkem května roku 2000 se *Ganymedes* společně s dalšími občanskými sdruženími – *HaBiO*, *Altera*, *Museion*, *H-plus* a *CKKISM* podílely na vytvoření neformálního seskupení zastupujícího zájmy homosexuálních, bisexuálních a transsexuálních občanů Slovenské republiky s názvem „Iniciatíva Inakosť – spolužitie bez diskriminácie sexuálnych menšín“. Hnutí Ganymedes významnou měrou začalo

určovat směřování *Iniciatívy Inakosť* a zasadilo se za jednotnou strategii všech gay a lesbických organizací Slovenské republiky směrem k vládě, parlamentu, státní správě a samosprávě, s cílem dosažení úplné akceptace občanů s odlišnou sexuální orientací.

V roce 2001 získal *Ganymedes* finanční příspěvek od NPOA (Nadácie pre podporu občianskych aktivit) z finančních prostředků Phare na projekt „Je normálne byť iný“, který realizoval od dubna do listopadu roku 2001. Hlavním cílem tohoto projektu bylo dosažení otevřené a pozitivní diskuse na téma homosexuality, podpora zavedení institutu registrovaného partnerství gayů a lesbických žen a legislativního vymezení zákazu diskriminace z důvodu sexuální orientace.

Ganymedes se rovněž zasadil za legislativní zakotvení pojmu „sexuální orientace“ do ustanovení Čl. 12 odst. 2 Ústavy Slovenské republiky, známého jako antidiskriminační klauzule, a do Zákoníku práce a zákonů o státní a veřejné službě.

V listopadu roku 2001 byl *Ganymedes* jedním z hlavních organizátorů 5. Gay Film Festivalu Slovakia 2001 – festivalu filmů s lesbickou a gay tematikou, který se poprvé uskutečnil ve dvou slovenských městech: v Bratislavě a v Banskej Bystrici.

V lednu 2002 *Ganymedes* začal organizovat projekt „Q ARCHIV“ – dokumentační a informační centrum pro lesbické ženy a gaye. Hlavním cílem tohoto projektu je dokumentace a archivace všech lesbických a gay aktivit na Slovensku od roku 1989 [<http://www.ganymedes.info>, 29.8.2006].

Empirická část

V empirické části bude provedena srovnávací analýza tří vybraných nestátních neziskových organizací, které jsou veřejně prospěšné a mají ve své činnosti také cíl změnit legislativní prostředí homosexuálně orientované menšiny.

Pro účely této práce budou analyzovány informace z internetových zdrojů, týkajících se nestátních neziskových organizací, zabývajících se homosexuálně orientovanou minoritou; literatura obsahující problematiku homosexuálně orientované minority; užity budou i výsledky komparativních analýz nestátních neziskových organizací, zabývajících se touto problematikou, výročních zpráv vybraných občanských sdružení, které jsou uvedeny v této studii, a některé diplomové práce na téma homosexuálně orientované menšiny u nás.

Pro účely srovnávací analýzy budou rovněž použity informace, týkající se poslání organizace; jejích stanov a dalších dokumentů; realizovaných programů a aktivit a historie, tak jak jsou postupně uváděny v teoretické části této práce v bodě 5 s názvem *Popis tří vybraných nestátních neziskových organizací působících v oblasti homosexuálně orientované menšiny*.

Ke srovnávací analýze byly vybrány tři nestátní neziskové organizace, zabývajících se homosexualitou, které jsou veřejně prospěšné a kladou si rovněž za svůj cíl změnit pozitivním způsobem legislativní prostředí homosexuálně orientované minority. Jedná se o následující vybrané organizace: 1. Gay iniciativa v ČR; 2. STUD Brno, 3. Gay a lesbická liga. Tyto organizace byly vybrány záměrně z důvodu relativně stabilní existence organizace; širokého okruhu příznivců a sympatizantů; veřejné prospěšnosti – otevřenosti k majoritní společnosti a cílem změnit legislativní prostředí homosexuálně orientované menšiny. Gay a lesbická liga plní zároveň i funkci integrační vzhledem ke svému zařazení mezi zastřešující oborové organizace.

7. KLÍČOVÉ FAKTORY, NA ZÁKLADĚ NICHŽ BUDE PROVEDENA SROVNÁVACÍ ANALÝZA

Srovnávací analýza bude provedena na základě následujících faktorů:

- a) organizační struktura každé ze tří vybraných nestátních neziskových organizací, zabývajících se problematikou homosexuálně orientované menšiny; analýza typů členství uvedených ve stanovách organizace
- b) hledisko veřejné či vzájemné prospěšnosti (tj. míra otevřenosti organizace a jejích činností směrem k majoritní společnosti) a s tím související zaměření programů a aktivit organizace směrem dovnitř homosexuálně orientované komunity či naopak směrem navenek k majoritní společnosti
- c) hledisko aktivity v boji za zlepšení legislativních, životních a společenských podmínek gay a lesbické minority (prosazování práv homosexuálních občanů a odstraňování jejich diskriminace)
- d) působnost organizace a prostředí, které svou činností a svými aktivitami ovlivňuje
- e) analýza z hlediska zařazení mezi organizace sociálního hnutí
- f) hledisko uplatnění principu genderové rovnosti

Nyní se pokusím objasnit linii empirické části. U každého bodu, kde bude provedena analýza dle určitého hlediska (viz výše a) – f)), se pokusím rozebrat dané jevy u vybraných organizací, tak jak byly popsány v teoretické části (Gay iniciativa v ČR, Stud, Gay a lesbická liga). Analyzované jevy pak zařadím do širšího teoretického rámce v oblasti zkoumané problematiky z hlediska občanského sektoru. Tento postup jsem zvolila z následujících důvodů: při zpracovávání materiálů k této studii jsem nejprve analyzovala konkrétní kroky, postupy a činnosti jednotlivých organizací ze stanovených hledisek. Poté

následovala aplikace do širších teoretických rámců, s nimiž jsem postupně během studia oboru Občanský sektor byla seznámena. Protože jsem si vědoma, že tato studie představuje určitý „mapující materiál“ v oblasti subjektů občanského sektoru, této části přikládám velkou důležitost, neboť mi umožňuje ověřovat si dané hypotézy a výzkumy ověřená fakta v oblasti občanského sektoru.

Co se týče popisu organizací v teoretické části, zvolila jsem následující charakteristiky: popis organizace, poslání, jejích stanov a důležitých dokumentů, aktivit a programů i historie. Tyto charakteristiky z mého pohledu představují důležitou linii pro analýzu výše zmiňovaných hledisek a) – f), slouží jako jejich informační podklady a odhalují důležité znaky těchto organizací jako subjektů občanského sektoru.

7.1. ANALÝZA Z HLEDISKA ORGANIZAČNÍ STRUKTURY VYBRANÉ NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE HÁJÍCÍ ZÁJMY GAY A LESBICKÉ MINORITY; ANALÝZA TYPŮ ČLENSTVÍ UVEDENÉHO VE STANOVÁCH ORGANIZACE

7.1.1. GAY INICIATIVA

Vznik Gay iniciativy byl podpořen vyčerpáním cílů Sdružení organizací homosexuálních občanů v České republice (SOHO), což bylo zapříčiněno i reakcí g/l hnutí na další vývoj a podmínky u nás.

V této souvislosti se SOHO přeměnilo ze sdružení organizací na sdružení fyzických osob. Toto bylo učiněno jednak z nutnosti změnit název (v němž bylo obsaženo slovo „homosexuálních“, které už neodpovídá moderní identifikaci a názvosloví), jednak z logiky vývoje uvnitř a vně gay a lesbického hnutí.

Nejefektivnější a nejméně komplikovanou se jevila transformace SOHO v ČR v nástupnickou organizaci, která by v návaznosti na poslání SOHO v ČR pokračovala v prosazování principiálních momentů gay a lesbické politiky [www.gay.iniciativa.cz, 19.8.2006].

SOHO se tedy přejmenovalo na Gay iniciativu v ČR. Zůstaly zachovány jednotlivé sekce, které pokračují v předešlé činnosti.

Gay iniciativa v ČR využívá například institutu dobrovolného členství, který je podrobně rozpracován ve stanovách organizace. Dobrovolným členem Gay iniciativy se může stát její příznivce, který na základě vlastní vůle spolupracuje na realizaci zvoleného

programu ve prospěch gay a lesbické komunity.

Gay iniciativa využívá ke své činnosti rovněž dobrovolníky.

7.1.2. STUD

Co se týče právní formy Studu, jedná se o občanské sdružení (subjekt občanského sektoru), která zahrnuje orgány sdružení i mechanismy jejich fungování. Hlavními orgány sdružení jsou Valná hromada členů a členek a Správní rada [Navrátil 2005:5].

Stud je rovněž institucionalizovaná organizace, která má jasně daná, přehledná pravidla činnosti a řízení. Otevřené, demokratické rozhodování omezuje oligarchizaci a byrokratizaci vnitřní struktury, zvyšuje věrohodnost činnosti sdružení a tím i jeho schopnost efektivního působení na okolní prostředí (veřejnost, partnerské organizace, ...) Činnost v rámci gay a lesbické komunity, i mezi ostatními – především mladšími – příznivci, je naopak – a především organizačně – podpořena například nízkým věkovým prahem pro nové, potenciální členy, neformálním a adresným působením STUDu či osobním vystupováním jeho představitelů v rámci místní komunity.

Zapojení Studu do organizačních sítí není (vertikálně) omezeno na příslušný sektor, ale má také významný horizontální rozměr; v tomto případě se jedná především o členství a spolupráci v rámci regionální Brněnské asociace nestátních neziskových organizací (BANNO) [Navrátil 2005:4].

Stud je tedy členem oborové zastřešující organizace Gay a lesbická liga a zároveň v rámci regionu je členem asociace nestátních neziskových organizací, tj. i tímto způsobem podporuje rozvoj občanského sektoru a propojuje různé komunity nejen v rámci regionální působnosti.

Zajímavé je propojení činností Studu a Gay a lesbické ligy, jeho zastřešující organizací. Na řadě aktivit Gay a lesbické ligy se členové Studu přímo podíleli. Zejména se jedná o publikační činnost v rámci informačního projektu Partnerství.cz, schůzky se zákonodárci, účast na petiční akci a její koordinace a řadu dalších [www.gll.cz; 15.7.2006].

7.1.3. GAY A LESBICKÁ LIGA

Co se týče organizační struktury Gay a lesbické ligy, nejprve existovala jako informační a komunikační platforma pro spolupráci jednotlivců, skupin

a internetových projektů, které se angažovaly v „hnutí za zrovnoprávnění homosexuálních osob“ Zde si všimněme označení „homosexuálních osob“. Je totiž možné zaznamenat určitý posun v terminologii této problematiky, neboť v současné době je upřednostňován termín gay a lesbická minorita (komunita), která upouští od označení „homosexuální“. Toto označení bylo v minulosti automaticky považováno za nežádoucí. Homosexualita byla vyřazena z mezinárodní klasifikace nemocí ICD 10 teprve v roce 1992 [Macháčková 2005:67]. Z hlediska organizační struktury došlo tak k institucionalizaci subjektu Gay a lesbické ligy a to jejím zaregistrováním u Ministerstva vnitra jako „občanského sdružení“ dne 5. dubna 2004.

Podle Koudelky Gay a lesbická liga není masovou organizací. Počet jejích členů nepřesahuje deset. V případě Gay a lesbické ligy je uplatněn princip rovného postavení individuálního a kolektivního členství – z hlediska pohledu Gay a lesbické ligy kolektivní členové neznamení výraznější přínos ve srovnání s individuálními. Při zvažování možného zavedení přepočítávání hlasů v případě kolektivních členů zakladatelé Gay a lesbické ligy nepovažovali za důležité zvýhodnit tento typ subjektů. Pro potencionální vyloučení člena je směrodatná zejména absence aktivní činnosti člena, tj. když se daný člen bez závažných příčin neúčastní činnosti sdružení [Koudelka 2005: 8].

7.1.4. SHRNUTÍ KAPITOLY 7.1. – ZAŘAZENÍ ANALYZOVANÝCH JEVŮ DO ŠIRŠÍHO TEORETICKÉHO RÁMCE

K analyzovaným jevům této kapitoly lze zařadit **organizační strukturu a právní formu organizace; organizační změnu; institut dobrovolného členství a dobrovolnické činnosti v rámci komunity a síťovací aktivity jmenovaných organizací.**

Všechny tři analyzované organizace – Gay iniciativa v ČR, STUD a Gay a lesbická liga patří mezi subjekty občanského sektoru, nestátní neziskové organizace charakteru **občanského sdružení**. Vznikly na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování, registrací na Ministerstvu vnitra⁶. V tomto zákonu se uvádí, že „občané mohou zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, a sdružovat se v nich“. Tento zákon, fungující pro potřeby občanského sdružování, pamatuje na obranu osobních, politických a sociálních práv jedinců a minorit ustanovením, které nedovoluje založit

⁶ www.mvcr.cz

taková sdružení, jejichž cílem je popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu a původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, rozněcovat nenávisť nesnášenlivost z těchto důvodů, podporovat násilí, anebo jinak porušovat ústavu a zákony; která sledují dosahování svých cílů způsoby, které jsou v rozporu s ústavou a zákony, atd. [Dohnalová, Malina, Müller 2003:103].

Co se týče **organizační změny** SOHO, úspěchy této transformace lze hodnotit na základě následujících kritérií: jaké motivace vedly organizaci k její změně?, cíl zájmy byly především v důsledku této změny uspokojeny?, do jaké míry poslání nestátní neziskové organizace podněcuje či podporuje změnu? ohrožuje či oslabuje proces změny organizace vymezený účel? V konceptu Teorie organizační změny se v případě SOHO přikláním k tomu typu teoretického zakotvení, která se zaměřuje na vnitřní podmínky a procesy organizace a může se v tomto případě jednat buď o změnu vývojovou (která je výsledkem různých stupňů vývojové fáze organizace) – vytyčené cíle Studu se již vyčerpaly, změna byla reakcí na nově se formující podmínky pro vytváření příznivého prostředí pro organizace, hájící zájmy gay a lesbické minority. Předpokladem pro přeměnu SOHO v ČR mohla být i organizační změna tzv. „reaktivní“, která se snažila o přizpůsobení se přání klientům organizace nebo novým společenským podmínkám. K těm zajisté patří i rozvoj dobrovolnictví u nás, které se pomalu stává součástí plnohodnotné náplně života mnoha cílových skupin občanů (od mladých dobrovolníků až po dobrovolníky – seniory). Nestátní neziskové organizace, hájící práva gay a lesbické minority, využívají dobrovolnické činnosti svých příznivců k propagaci svého poslání, aktivit a programů, k nahrazování svých omezených personálních zdrojů či k zajišťování integračních činností uvnitř gay a lesbické komunity. Přínos dobrovolníků v organizacích, hájících práva minorit obecně, spatřuji také v užívání inovativních přístupů a nových náhledů, jež do organizace mnohdy dokážou přinést zvenčí, z každodenního života v majoritní společnosti. Významnou funkcí dobrovolnictví je rovněž funkce sociálně-integrační, jejíž význam nespočívá ve výsledku činnosti, nýbrž v činnosti samotné, kdy dochází k interakcím mezi členy „týmu“ dobrovolníků a vytvářejí se tak sociální pouta mezi nimi, dobrovolníci tímto získávají nové přátele. Dalším efektem je pak vznik vztahů mezi dobrovolníky a klienty, jimž jsou služby poskytovány. Funkce postihuje též fakt, že dobrovolnictví je konáno především v zájmu místních komunit, jedná se tedy zejména o drobnou činnost, která často není ani viděna a zohledněna ostatními členy společnosti, přesto je výsledným efektem této činnosti je

stmelení místní komunity [Valoušek 2004:13]. Dobrovolnictví je tak v komunitním rozměru podstatným činitelem veřejného dění [Valoušek 2004:20], v případě gay a lesbické minority působí dobrovolníci svou činností ve její prospěch i ke změně veřejného mínění.

Dobrovolnictví podle Friče tedy přispívá k integraci marginalizované části populace (tedy i gay a lesbické minority), podporuje rozvoj menších společenství a komunit, ale i neformální „síťování“ nejrůznějších společenských skupin a vrstev [Frič citován in Valoušek 2004:18].

Významným přínosem v případě Gay iniciativy v ČR je zavedení institutu dobrovolného členství a jeho praktického přínosu, neboť umožňuje dobrovolníkovi určitý stupeň seberealizace ve formě aktivní a samostatné tvorby vlastního programu ve prospěch gay a lesbické minority.

Co se týče síťovacích aktivit analyzovaných organizací, v případě Gay a lesbické ligy hovoříme jako o zastřešující oborové organizaci. Oborová integrace spočívá v koordinaci aktivit organizací působících ve stejné oblasti a zároveň v různých regionech, zajištění metodologického a koncepčního vedení. V takovémto případě hovoříme o rozlišení síťovacích aktivit „na základě principu“ [Dohnalová 2003:84].

A z jakého důvodu se organizace vlastně „síťují“? Spolupráce v občanském sektoru formou síťování je důležitá z několika důvodů. Předně musí neziskové organizace řešit některé problémy, které jsou společné všem, bez ohledu na velikost, oblast působení či jiné aspekty [Zahradníčková citována in Dohnalová 2003:84]. Takovým příkladem integrace společného úsilí nestátních neziskových organizací, hájících práva gay a lesbické minority, bylo například prosazení zákona o registrovaném partnerství. Téměř všechny organizace bez rozdílu regionální působnosti či svého zaměření (ať již dovnitř své komunity nebo naopak ven k majoritní společnosti) nebo velikosti organizace, usilovaly o prosazení tohoto zákona.

Proces integrace (zejména oborové a regionální) rovněž pomáhá překonávat nezdravou rivalitu mezi neziskovými organizacemi a zamezovat hrozící oligarchizaci občanského sektoru [Frič, Goulli citováni in Dohnalová 2003:84]. Mezi cíle zastřešujících organizací můžeme zařadit cíle obecné a specifické – v případě Gay a lesbické ligy se jedná zejména o prosazování rovnoprávnosti homosexuálně orientované společnosti s majoritou a nástrojů k dosažení tohoto cíle. K dalším cílům patří například cíle zaměřené na vnější vztahy [Dohnalová 2003:85] – návrh legislativních opatření pro zrovnoprávnění

gay a lesbické minority s většinovou společností, prosazování požadavků minority směrem k orgánům státní správy, k partnerům či sponzorům u nás i v zahraničí nebo koordinace společného postupu členských organizací vůči veřejné správě či jiným strukturám v občanském sektoru. Zastřešující organizace plní rovněž cíle směřované ke členům asociace, mezi něž můžeme zařadit například ochranu práv a zájmů členů, podpora činnosti členů a jejich rozvoje atd. [Dohnalová 2003:85].

Podívejme se nyní na síťovací aktivity organizací z hlediska opačného – tzn. ze strany členských organizací zastřešujících organizací. V případě STUDu můžeme hovořit o síťovacích aktivitách v rámci členství BANNO - Brněnské asociace nestátních neziskových organizací. Její působnost můžeme označit jako regionální, neboť jak z názvu vyplývá, tato organizace sdružuje subjekty v regionu města a okolí Brna. V případě „oblasti“ hovoříme o tzv. mezioborové – tzn., že BANNO zastřešuje organizace napříč spektrem jejich činností a poslání v rámci regionu. STUD Brno je kromě již zmiňované Gay a lesbické ligy ještě členem České rady dětí a mládeže (ČRDM). Zde je zajímavé propojení právě s touto organizací, která působí v oblasti sportu, rekreace a volného času dětí a mládeže. Její působnost je celorepubliková. Propojení s ostatními subjekty občanského sektoru v oblasti zdravotnictví značí i členství STUDu v zastřešující organizaci Fóra nevládních organizací při Národní komisi pro řešení problematiky HIV/AIDS.

7.2. ANALÝZA Z HLEDISKA ZAMĚŘENÍ ORGANIZACE SMĚREM DOVNITŘ SVÉ KOMUNITY ČI NAOPAK SMĚREM VEN K MAJORITNÍ SPOLEČNOSTI: HLEDISKO VZÁJEMNÉ ČI VEŘEJNÉ PROSPĚŠNOSTI

7.2.1. GAY INICIATIVA

Mezi veřejně prospěšné cíle Gay iniciativy v České republice lze zařadit zejména prosazování integrace gay minority do společnosti a její zrovnoprávnění s majoritní společností, což je prováděno prostřednictvím mediálních diskusí, vzdělávacích programů a kulturně vzdělávacích akcí. Dalším cílem směřujícím ven směrem k majoritní společnosti je zviditelnění politiky prováděné ve prospěch homosexuálů prostřednictvím prosazení zákonné normy, která zrovnoprávní soužití dvojic stejného pohlaví; hájením práv a zájmů gay minority; snahou o odstranění diskriminačních momentů z legislativy i praktického života. Nezanedbatelná je i spolupráce se zahraničními organizacemi, hájícími práva gay

a lesbické minority. Z hlediska vzájemné prospěšnosti a směřování aktivit Gay iniciativy dovnitř směrem ke členům své komunity je významná pomoc Gay iniciativy v ČR při hledání a rozvoji vlastní identity příslušníků gay a lesbické komunity prostřednictvím poradenství a programů. Například Program sociální a krizové intervence Gay iniciativy je určen nejen pro příslušníky gay a lesbické minority, ale je otevřen i těm, jichž se homosexualita dotýká nepřímo: rodičů, sourozenců, příbuzných, partnerek či partnerů. V této aktivitě je integrováno hledisko veřejné i vzájemné prospěšnosti ve smyslu propojení příslušníků gay a lesbické menšiny s ostatními jedinci, jak na úrovni rodiny, tak i například sousedství či širší komunity. Prostřednictvím těchto osob jsou informace zprostředkovány prostřednictvím programů a aktivit Gay iniciativy do širokých vrstev veřejnosti. Na profesionální úrovni Gay iniciativa spolupracuje s odborníky na problematiku gay a lesbické menšiny z různých oborů (zdravotnických, psychologických, sexuologů i humanitních věd včetně sociální antropologie).

Profilovou se pro Gay iniciativu v ČR stala oblast působení na veřejné mínění. Snaží se tedy svou činnost z velké části zaměřit na působení směrem ven k majoritní společnosti. To se děje prostřednictvím oslovování významných kulturních a politických osobností, aby se staly členy Gay iniciativy a svým kreditem prosazovaly veřejně ideál zrovnoprávnění minority s majoritou [www.gay.iniciativa.cz; 19.8.2006].

Další formou komunikace s veřejností je vytvoření výjezdových pracovních skupin, které budou besedovat se studenty na školách. Kulturní formou oslovení veřejnosti je myšlenka vytvoření profesionální divadelní skupiny, která bude uvádět hry s gay a lesbickou tematikou v kvalitním provedení [www.gay.iniciativa.cz; 15.5.2006].

Skutečnost, že Gay iniciativa klade velký důraz na kvalitní zprostředkování informací ohledně gay a lesbické minority, podporuje i aktivita organizace směřovaná na eliminaci krize člověka vlivem právě jejich nedostatku.

7.2.2. STUD

Stud je sdružení, které se vyznačuje otevřeností a nízkým stupněm ideologické zátěže. V rovině lokální se orientuje především na poskytování poradenství a klientských služeb; na druhé straně umožňuje efektivnější působení v celostátní politice [Navrátil 2005:7].

Posláním Studu je působit ve prospěch gay, lesbické, bisexuální a transgender minority a usilovat o její plné právní i faktické zrovnoprávnění s ostatními

členy společnosti. Dá se říci, že program činnosti sdružení je orientován jak dovnitř komunity, tak i navenek směrem k majoritní společnosti. Směrem dovnitř komunity se jedná zejména o pomoc homosexuálně orientovaným jedincům hledat a rozvíjet jejich vlastní identitu a sebepoznání, pomoc při navazování kontaktů a vzájemných vztahů mezi jedinci uvnitř této komunity a o výchovné působení a předkládání morálních a mravních vzorců příslušníkům gay a lesbické minority.

Jak správně Navrátil uvádí, dovnitř v případě Studu neznamena orientace pouze na členskou základnu, která je relativně úzká, ale spíše na komunitu (nejen členové, ale i klienti a sympatizanti sdružení) [Navrátil 2005:10].

Významnou aktivitou Studu směřující dovnitř gay a lesbické komunity a naplňování potřeb jejích členů bylo v roce 2001 zřízení Gay a lesbické linky pomoci, která byla první a jedinou specializovanou službou tohoto typu v rámci Moravy a Slezska. K datu 1. září 2005 byla však činnost linky a veškeré její další související aktivity trvale ukončeny. Klíčovým důvodem bylo dlouhodobě nedostačující finanční zajištění a s ním související neadekvátní materiální zázemí potřebné pro provozování služby tohoto typu se zánikem Gay a lesbické linky pomoci došlo k citelné ztrátě na pomyslné mapě služeb psychosociální intervence nejen v brněnském regionu. Dosavadní čtyřleté působení linky opakovaně potvrdilo svou nezastupitelnost v síti aktuálně dostupných služeb a potřebnost pro široké spektrum klientů [<http://www.stud.cz/sb-helplinka/>, 12. 8. 2006].

Stud dlouhodobě vyvíjí intenzivní praktickou činnost v oblasti poradenství a služeb svým klientům (Gay a lesbická linka pomoci, Teen Coming Outⁱ, organizování kulturních a společenských akcí či volnočasových aktivit. Stud se soustředí především na poskytování služeb a práci s homosexuálně orientovanou mládeží, které se svým působením snaží usnadnit proces sebepřijetí i vystoupení na veřejnosti se svou homosexuální orientací. Stud se rovněž prostřednictvím svých aktivit snaží preventivně snižovat riziko vzniku a rozvoje sociálně patologických jevů u homosexuálně orientovaných jedinců, mezi něž můžeme zařadit například drogovou závislost, riziko nákazy HIV/AIDS, nebezpečí sebevražd či vzniku závislosti na alkoholu. Prostředkem k naplňování tohoto cíle je především organizování volnočasových aktivit či společenských a kulturních akcí, kde dochází k integraci mladých lidí.

V oblasti podpory komunitního života Stud realizuje Program pro náctileté gaye „Gay Teens“, který je určen „náctiletým“ chlapcům ve věku do 20 let [[http://teen.stud.cz](http://teen.stud.cz;);

15. 8. 2006]. Tento program z mého hlediska funguje především jako účinný nástroj ochrany před sociálním vyloučením, neboť pomáhá mladým homosexuálně orientovaným jedincům zorientovat se ve svém dosavadním směřování a získat jistotu a sebevědomí ve vztahu nejen ke svému nejbližšímu okolí, ale i k institucím majoritní společnosti.

Co se týče působení navenek směrem k majoritní společnosti, tam Stud vyvíjí iniciativu především v oblasti hájení práv a zájmů gay a lesbické minority, usiluje o lepší informovanost ohledně existence této skupiny a zvyšuje povědomí o problematice gay a lesbické komunity prostřednictvím organizování kulturních a společenských akcí prezentujících gay a lesbickou kulturu. Nejvýznamnějším prostředkem působení na širokou veřejnost je pořádání filmového festivalu *Mezipatra* s tematikou zaměřenou na životní styl gay a lesbické komunity. Vzhledem ke složení publika festivalu, jehož účastníci jsou napůl homosexuální i heterosexuální orientace, je majoritě tímto způsobem poskytován impuls k poznávání života gay a lesbické minority. Tento festival rovněž přispívá k odstranění přetrvávajících předsudků vůči gay a lesbické komunitě [<http://2005.mezipatra.cz/>; 12.8.2006].

Mezi další významné počiny Studu patřila kampaň na podporu zákona o registrovaném partnerství – dlouhodobá kampaň zahrnující mimo jiné i petiční akce, osvětové besedy, internetový informační projekt *partnerství.cz*, mediální kampaň „*Někomu pomůže, nikomu neuškodí*“ (2002) [<http://www.stud.cz>; 12.8.2006].

Co se týče prezentace programů a aktivit Studu v elektronické podobě, existuje STUD.cz – informační a osvětový internetový projekt.

Stud se svou činností podílí každoročně na akci „30 dní pro občanský sektor“, která se snaží poukázat na programy a aktivity či přínos nestátních neziskových organizací. Svou účastí na této akci tak podporuje občanský sektor a pomáhá rozvíjet principy občanské společnosti.

Směrem navenek k majoritní společnosti vyvíjí Stud například i aktivity ve formě vzdělávacích programů ve formě pilotního projektu středoškolských besed zaměřených na omezení diskriminace a rozšíření znalostí o sexuálních menšinách. Stud se tak snaží formou prevence snažit pozitivně působit na myšlení mladých studentů, kteří budou mít v budoucnosti potencionální možnost ovlivňovat veřejné mínění, týkající se gay a lesbické minority. Ačkoli tento projekt nezískal finanční podporu z vnějších zdrojů, v průběhu roku 2005 byla díky dobrovolnické práci koordinátora a několika

přednášejících realizována řada školních besed v Brně i okolí [<http://www.stud.cz/sb-skoly/>; 12.8.2006].

V rámci osvětových a vzdělávacích činností se zástupci a zástupkyně Studu zúčastnili také několika veřejných diskusí souvisejících s tématem homosexuality, poskytli informační zdroje a odborné konzultace studentům vysokých, vyšších odborných a středních škol při řešení jejich studijních úkolů [<http://www.stud.cz/sb-skoly/>; 12.8.2006].

Významná je rovněž spolupráce Studu s orgány, působícími na poli ochrany lidských práv. Sem lze zařadit zejména účast na seminářích a konferencích souvisejících s lidskoprávní problematikou, podíl na evropské antidiskriminační kampani, spolupráce s Poradnou pro občanství, občanská a lidská práva, Ligou lidských práv a dalšími organizacemi.

Kromě již zmiňovaným aktivit a programů Studu plní tato organizace i funkci archivační a dokumentační, neboť od počátku své činnosti provozuje Dokumentační archiv s knihovnou. Ten obsahuje různé druhy archivovaných materiálů ať již v listinné, tištěné podobě ve formě knih nebo časopisů, tak i elektronická média a zvukové záznamy [<http://studovna.stud.cz/>; 12.8.2006]. Zajímavý je způsob zajišťování provozu archivu, neboť ten funguje díky dobrovolnické činnosti – tedy jeho personální obsluha není odměňována z žádných finančních zdrojů. Zde se nabízí inspirace k využívání dobrovolníků pro aktivity tohoto typu, které mohou plnit funkci edukační a informativní.

7.2.3. GAY A LESBICKÁ LIGA

Gay a lesbická liga je subjektem s jasným posláním a vymezenou dobou svého trvání, resp. cílovým stavem, kdy nastává dosažení všech vytyčených požadavků a smysl dalšího trvání organizace je tak již ohrožen [Koudelka 2005:7]. Dle mého názoru je však další trvání Gay a lesbické ligy jako zastřešující oborové organizace subjektů hájících zájmy homosexuálně orientované menšiny opodstatněné a nezbytné právě z důvodu zastřešování a integrace zájmů této komunity i vystupování směrem k majoritní společnosti. Argumentem proti omezenosti trvání existence Gay a lesbické ligy může být i formule „Sdružení se zakládá na dobu neurčitou“, uvedená ve stanovách organizace v části VI. *Doba trvání sdružení* [<http://www.gll.cz/>; 15. 7. 2006]. Souhlasím však s Koudelkou v tom, že představy jedinců homosexuálně orientované menšiny jsou mnohdy rozdílné především co se týče výsledného stavu a toho, jak by měl vlastně vypadat, jaké

požadavky by měly být splněny a vyslyšeny ze strany zákonodárců a jiných subjektů. Dalším problémem je určitá názorová roztržičnost co se týče občanů společnosti směrem k uznání některých práv homosexuálně orientovaných jedinců (právo adopce dítěte, majetkové vztahy mezi homosexuálními páry atd.). K sekundárním či nepřímým cílům Gay a lesbické ligy (i když nejsou přímo uvedeny ve stanovách organizace) lze zařadit i snahu o eliminaci negativních názorů veřejnosti směrem ke gay a lesbické komunitě; a informovaností přispět ke změně postojů majoritní společnosti ve vztahu ke gay a lesbické minoritě takovým způsobem, aby tato byla pozitivně vnímána jako přirozená součást moderní demokratické společnosti.

Neméně důležité je obecné pojmání samotného fenoménu homosexuality. Jedním z mnoha úsilí Gay a lesbické ligy je rovněž snaha o prezentaci homosexuality jako přirozeného stavu gay a lesbicky orientovaných jedinců ve společnosti. O nastolení tohoto stavu se gay a lesbické organizace snažily prostřednictvím uznání zhodnocením odlišností zejména oslavami „hrdosti“ homosexuality (a to hlavně gayství). Nejjasnějšími příklady jsou akce jako pořádání soutěže o nejzajímavějšího gaye v České republice „Gay Man“. Jednalo se o velkolepou akci která se konala pod záštitou SOHO od roku 1992. SOHO také pořádalo výpravy na tzv. Gay games (Olympiáda gayů). Spolu s různými akcemi a aktivitami prezentovanými jako gay a/nebo lesbické lze jako potvrzení odlišnosti určité kategorie lidí jako homosexuálů vidět i samotné působení na vlastní lesbigay minoritu prosazováním „sebeuvědomění si své homosexuální orientace“ tedy *coming outu* [Vráblíková 2006:10].

„Chtěli jsme zavést tradici velkých kulturních akcí, prezentujících životní styl minority v bohatším spektru než jak je jednostranně skrze sexualitu vnímán veřejnost.“ [www.gay.iniciativa.cz; 19.8.2006].

Gay a lesbické hnutí mělo v předchozích letech k dispozici různá periodika (SOHO revue, SOHO Absolut revue, Gayčko, ...), která měla za úkol reprezentovat zájmy gay a lesbické komunity a pomoci změnit veřejné mínění pomocí zprostředkování kvalitních a seriózních informací ze života homosexuálně orientované společnosti.

7.2.4. SHRNUTÍ KAPITOLY 7.2. – ZAŘAZENÍ ANALYZOVANÝCH JEVŮ DO ŠIRŠÍHO TEORETICKÉHO RÁMCE

K analyzovaným jevům této kapitoly lze zařadit **hledisko veřejné či vzájemné prospěšnosti organizace a směřování jejích aktivit a programů pouze směrem dovnitř gay a lesbické komunity nebo i navenek k majoritní společnosti.**

Dle mého názoru analyzované organizace Gay iniciativa v ČR, Stud a Gay a lesbická liga naplňují jak hledisko vzájemné prospěšnosti, spočívající ve vzájemné podpoře občanů a právnických osob, jež jsou spjaty společným zájmem, který je důvodem pro sdružování se v organizaci, tak i hledisko prospěšnosti veřejné, které je uplatňováno především prostřednictvím obhajoby politických a sociálních práv příslušníků minority. Z hlediska veřejného zájmu se jedná o „občanské organizace, obhajující veřejný zájem (prosazují změny v legislativně, metodách, zásadách předpisech nebo pravidlech chování) [Dohnalová 2004:17]. V případě těchto organizací můžeme rovněž hovořit o funkci advokační, která spočívá především v obhajobě práv a zájmů gay a lesbické minority. Samozřejmostí je i funkce servisní, která je obsažena v poskytování služeb klientům organizací.

Organizace, hájící práva a zájmy gay a lesbické minority, mohou být dle dalšího hlediska zařazeny mezi tzv. *Rozvojové a sociální neziskové organizace*, které mají za úkol obecně zlepšovat životní podmínky sociálně nebo zdravotně znevýhodněných osob (v jižní části světa je to například i komunitní rozvoj a problematika gender). Rozvojové a sociální neziskové organizace mohou plnit několik rolí: implementační – v případě gay a lesbických organizací se jedná o rozvíjení takových občanských aktivit, které vedou ke zlepšení života cílové skupiny, jejíž zájmy hájí – tedy gay a lesbické minority. Již zmiňovaná funkce advokační má za úkol prosazovat veřejný zájem. Na základě zkušeností tyto organizace odhadnou dopad nebo absenci vládní politiky [Holloway citován in Dohnalová 2004:18]. K dalším rolím těchto organizací patří uplatnění funkce síťovací, kdy hlavní aktivitou organizace je koordinace aktivit různých organizací, které pracují v určité geografické oblasti nebo konkrétním oboru. Spoluprací nebo prostřednictvím formalizovaných sdružení organizace reprezentují, stávají se „prostředníkem“ v jednání mezi nestátními neziskovými organizacemi a vládou. K dalším znakům příslušnosti těchto organizací k rozvojovým a sociálním neziskovým organizacím patří i schopnost realizovat výzkum a think tanky: hlavní aktivitou je výzkum a analýza konkrétních témat. Často se sdružují například s univerzitními pracovišti, která tento výzkum realizují. Tyto think

tanky nabízejí své služby organizacím, firmám a také samosprávě či státní správě [Holloway citován in Dohnalová 2004:18].

K dalším funkcím, které plní subjekty občanského sektoru, v případě výše zmiňovaných organizací – Gay iniciativy v ČR, Studu a Gay a lesbické ligy – patří i funkce inovační, (tzv. inkubátor nových idejí), funkce ochrany práv a sociální změny (v případě organizací, hájících práva gay a lesbické minority, je toto tvrzení nanejvýš platné), expresivní a školicí funkce (prostor pro vyjádření členů jak v individuálním, tak i ve skupinovém smyslu), komunitní a demokratizační [Frič citován in Dohnalová 2004:97]. Potůček zdůrazňuje například i funkci sociální (servisní a participativní jako uspokojení potřeby se sdružovat, aktivně se podílet na činnosti organizace) a politickou [Potůček citován in Dohnalová 2004:97].

Co se týče oblasti působení zmiňovaných organizací, podle mezinárodní klasifikace neziskových organizací (v České republice od roku 1996) je pro členění charakteristiky realizovaných činností použit systém, který oficiálně převzaly neziskové organizace i pro identifikaci vůči veřejné správě [Strecková citována in Dohnalová 2004:98]. V případě Gay iniciativy v ČR, Studu a Gay a lesbické ligy se jedná o zařazení mezi organizace „prosazování a obhajoby práv“.

7.2. HLEDISKO AKTIVITY V BOJI ZA ZLEPŠENÍ LEGISLATIVNÍCH, ŽIVOTNÍCH A SPOLEČENSKÝCH PODMÍNEK GAY A LESBICKÉ MINORITY

Co se týče rozvoje ofenzivního působení gay a lesbického hnutí, jeho aktivisté v druhé polovině 90. let začínají velice zřetelně prosazovat své požadavky na poli politiky. Nejzásadnější je požadavek přijetí nějaké zákonné úpravy registrovaného partnerství soužití dvou osob stejného pohlaví (zákon o registrovaném partnerství) [Baršová 2002: 75]. Tento požadavek Baršová pojmenovává jako snahu o přechod od pouhé právní tolerance homosexuálního vztahu k jejich zákonnému uznání [Baršová citována in Vráblíková 2005:4].

Významná byla i aktivní činnost a iniciativa lesbických aktivistek, které se podílely na přípravě „Výzvy 2002 – Za rovná práva lesbických žen a gayů“, v níž konkrétními požadavky vyzvaly Parlament ČR a vládu ČR k řešení situace lesbiček a gayů ještě do skončení volebního období v roce 2002. Výzva, narozdíl od vládního návrhu zákona

a požadavků, které doposud byly SOHO či následně prostřednictvím Gay iniciativy prezentovány, požadovala ochranu před diskriminací ve všech jejích podobách i s ohledem na azylovou politiku, uzákonění partnerských svazků osob stejného pohlaví spolu s možností užívání stejného příjmení a úpravu společného bydlení a právní jistotu pro děti, které vyrůstají v partnerských svazcích osob stejného pohlaví [Vráblíková 2006:11].

7.3.1. GAY INICIATIVA

Smyslem činnosti Gay iniciativy je působit „dobrovolně“ ve prospěch gay minority, tzn., že dle tohoto vyjádření tato organizace vyzývá jedince, aby dle své svobodné vůle zvážil své členství v této organizaci či naopak vykonávanou aktivitu v její prospěch. Program Gay iniciativy lze charakterizovat jako liberální, avšak svým dlouhodobějším a neochvějným působením (bereme-li v úvahu i předchozí činnost Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR – její nástupkyni) schopnou zřetelně apelovat k pozitivní změně názorů a postojů veřejnosti k příslušníkům gay a lesbické minority.

7.3.2. STUD

Stejně jako v případě Gay iniciativy či Gay a lesbické ligy je i program **Studu** charakterizován jako liberální a umírněný, zaměřený spíše na morálně-politické než materiální (mocenské, ekonomické) hodnoty. Podle Navrátila se i přes prosazování politiky identityⁱⁱ v případě Studu (na rozdíl od rannějšího typu hnutí za práva homosexuálů v západní Evropě a USA nejedná o antisystémový nebo politicky radikální subjekt, který by se opíral o jasně definovanou ideologii, popřípadě se hlásil k jejímu odkazu či modifikaci. Nejedná se tedy o „klasické“ odmítání majoritní společnosti, boj proti kapitalistickému řádu či obecněji pojatému sociálnímu útlaku, nebo o étos sexuálního osvobození [Navrátil 2005:9]. Veřejná politika identity je prostřednictvím Studu uplatňována působením na úrovni politických institucí, veřejných autorit, médií apod., a prosazována především v rámci politických sítí [Navrátil 2005:11].

Stejně jako v případě Gay a lesbické ligy je program a způsob prosazování požadavků Studu nekonfliktní a pohybuje se ve společensky konvenčním rámci. Cílem je působit pozitivním způsobem na veřejné mínění, aby gay a lesbickou komunitu přijalo jako normální součást moderní demokratické společnosti. Stud se rovněž snaží o dosažení rovnoprávnosti svých členů s ostatními členy majoritní společnosti a odstraňování diskriminace ve všech oblastech života gay a lesbické komunity.

Podle Navrátila Stud částečně vystupuje v roli politické (zájmové) skupiny, což určuje do jisté míry i jeho vystupování směrem k majoritní společnosti v médiích, na veřejnosti či na půdě politických institucí, kde dochází zejména k přímé artikulaci politických požadavků sdružení [Navrátil 2005:10]. To se děje prostřednictvím zasílání otevřených dopisů politikům a vládě, osobního kontaktu se členy Parlamentu ČR (oslovování místních poslanců, spolupráce s překladateli sledovaných legislativních návrhů) či kooperace s orgány legislativnímu procesu blízkými (například Odborem pro lidská práva). Velká část těchto aktivit byla rozvíjena buď v součinnosti s Gay a lesbickou ligou, která se na tuto problematiku cíleně orientuje, nebo ve spolupráci s dalšími organizacemi, které jsou v ní zastoupeny [Navrátil 2005:12].⁷ Představitelé Studu rovněž využívají možnosti vystupovat ve veřejných sdělovacích prostředcích, jejichž prostřednictvím mohou masově oslovovat širokou veřejnost (vystoupení mluvčích organizace například v Českém rozhlase, České televizi, komerčních televizích i v denním tisku a různě zaměřených periodických či magazínech). Stud rovněž využívá integrační schopnosti médií ve smyslu spojení zájmů jedinců, rozptýlených ve společnosti

Mezi další způsoby oslovování široké veřejnosti svým programem ze strany Studu patří i podíl na provozu několika internetových portálů, organizování podpisových akcí a petic na podporu registrovaného partnerství, publikační, osvětová a jiná odborná, společenská či kulturní činnost.

7.3.3. GAY A LESBICKÁ LIGA

Podle Koudelky je Gay a lesbická liga více zaměřena na dosahování politických cílů než je tomu například u brněnské organizace Stud [Koudelka 2005:2]. Toto tvrzení je však dle mého názoru sporné především, pokud budeme analyzovat poslání a aktivity organizace, které se primárně zaměřují na působení ve prospěch gay, lesbické, bisexuální a transgender minority a usilování o její plné právní i faktické zrovnoprávnění s ostatními členy společnosti. Je třeba si uvědomit, že Gay a lesbická liga je zastřešující organizací, integrující a reprezentující zájmy všech jednotlivých subjektů, zejména charakteru sdružení a spolků homosexuálně zaměřených, které větší či menší měrou právě svojí existencí a různým typem činnosti přispívají k zlepšení legislativních i společenských podmínek gay a lesbické minority. Nelze tak tedy přímo tvrdit, že pokud daná organizace navenek nedeklaruje jasně a aktivně své politické cíle – tím je zde myšleno hlavně prosazování

⁷ Jedná se především o sektorové organizace Rozdílné rytmy, L-Platforma, Gales (Navrátil 2005:12).

registrovaného partnerství a odstraňování diskriminace gay a lesbické minority – nemá šanci tak být zařazena mezi aktivní bojovníky za práva této komunity. Prosazování politických cílů je také možné za pomoci nepřímých nástrojů – například pořádáním společenských a kulturních akcí či celkovým zvyšováním povědomím o každodenních činnostech organizace, které mohou pozitivně ovlivňovat veřejné mínění, jež je často označováno za indikátor ovlivňování politického dění v zemi. Určitým argumentem pro zvýšení míry politizace Gay a lesbické ligy však může být srovnání s její předchůdkyní – G-Ligou, která vznikla v roce 2002. Oproti Gay a lesbické lize totiž měla G-Liga širší záběr. Usilovala například o kultivaci vztahů uvnitř komunity, podporu a realizaci volnočasových, vzdělávacích a osvětových aktivit [Koudelka 2005:2]. Mezi kolektivní členy Gay a lesbické ligy patří Občanské sdružení Code 004⁸; Stud Brno; Divadlo Bez zábran; Interaktiv.cz. Kromě těchto subjektů se na činnosti Gay a lesbické ligy podílejí zástupci internetového projektu Kluci.cz⁹ a neformálních uskupení Rozdílné rytmy; a L-platforma. Pro vznik členství není nutným předpokladem homosexuální orientace. V případě některých členských subjektů se nejedná o organizace s výlučně homosexuálními jedinci [Koudelka 2005:7]. Podle Koudelky stanovily ligy nevyklučují situaci, kdy někdo je členem jiné organizace, která reprezentuje či sdružuje homosexuálně orientované jedince, a současně je pouze on(a) členem Gay a lesbické ligy, tedy kdy mateřská organizace plně či vůbec neparticipuje na aktivitách sdružení. Tento stav není pouze potenciální možností, ale naopak je reálně existující [Koudelka 2005:7].

Co se týče zařazení mezi subjekty občanského sektoru, Gay a lesbická liga jako občanské sdružení je subjektem nepolitickým, zároveň však její činnost má politický rozměr ve smyslu prosazení legislativních požadavků a přiznání legitimacy jednání organizací hájících zájmy gay a lesbické minority.

Gay a lesbická liga klade jasné požadavky (zavedení registrovaného partnerství a s tím související úpravy dalších zákonů) na politický systém a k tomu používá politické prostředky (petice, demonstrace, ...) [Koudelka 2005:5].

⁸ Code 004 je příkladem sdružení reprezentujícího nový styl práce, působení i organizaci lesbických a gay skupin plně zapadajících do prostředí třetího tisíciletí.

⁹ Do této skupiny členů patřila dříve Lesba.cz. Nyní své členství ukončila, byť spolupráci zcela nepřerušila (Koudelka 2005:8).

K prostředkům, pomocí nichž Gay a lesbická liga prosazuje své zájmy, patří například demonstrace před úřadem vlády při jednání o registrovaném partnerství. Tyto demonstrace se však od demonstrací vedoucích například ke změně politického režimu či jiných požadavků ze strany veřejnosti liší svým poklidným průběhem a nebyvají časté. Dalším prostředkem prosazování zájmu Gay a lesbické ligy je například i organizování petic na podporu legislativních návrhů upravujících institut registrovaného partnerství či zákonných úprav podporujících potírání diskriminace jedinců hlásících se ke členům gay a lesbické minority. Gay a lesbická liga si je rovněž vědoma účinnosti a moci internetového propojení veřejnosti. Její webové stránky tak obsahují nejen praktické informace pro každodenní život gay a lesbické minority i legislativní zakotvení soužití homosexuálních svazků, ale i výzvy k připojení se k názorům a stanovisku gay a lesbické komunity ve formě diskusních klubů a apel na připojení se k účasti na festivalech, různých programech a akcích, pořádaných členy a příznivci gay a lesbické komunity. Gay a lesbická liga je příkladem subjektu občanského sektoru, který dokáže efektivně využívat nové technologie k dosažení svých cílů a poslání. Využívání schopnosti spojení, hledání a interakce může pomoci členům nestátních neziskových organizací a neziskovým komunitám při rozvíjení a prezentování jejich znalostí; mohou sdílet společné či doplňující zájmy [<http://www.sociology.columbia.edu/eople/faculty/stark/publications.html>; 29.8.2006].

Na druhé straně i pro příslušníky gay a lesbické minority je internet mnohdy prvním vzájemným kontaktem. Představuje totiž jednu z častých možností, kde dnes hledat první informace a kontakty právě s gay a lesbickou komunitou.

Kromě Internetu využívají představitelé Gay a lesbické ligy k prosazování zájmu svých členů i celé gay a lesbické komunity televizního vysílání, kde se účastní diskusních klubů na toto téma (příkladem může být například v minulosti diskutovaný pořad LeGaTo).

Podle Koudelky jsou často mluvčí žádání o komentář v souvislosti s děním kolem institutu registrovaného partnerství. A právě tento způsob prezentace Gay a lesbické ligy se jeví jako způsob, který činí ligu nejviditelnější. Gay a lesbická liga se objevuje jak ve specializovaných pořadech (LeGaTo, Bona Dea), tak v těch, které dané téma nemají jako prioritní. Ty druhé jsou Ligou více preferovány. Umožňují seznamovat širší veřejnost s problematikou registrovaného partnerství a s tím, co příslušníky dané minority trápí lépe, než mohou činit pořady, které mají spíše úzkou cílovou skupinu – tedy především homosexuální menšinu [Koudelka 2005:10].

Na internetových stránkách Gay a lesbické ligy je uvedena například i historie legislativních a společenských mechanismů vedoucích k uzákonění registrovaného partnerství i historický vývoj společenských postojů k homosexualitě nebo odkazy na zahraniční organizace, hájící zájmy gay a lesbické minority. K lepší osvětě a informovanosti co se týče života gay a lesbické komunity jistě přispěly i odborné publikace či série článků v odborných časopisech nebo denním tisku odborníků na téma homosexuality a vědeckých pracovníků v této oblasti. Především mladá generace může být pozitivně ovlivněna, co se týče postoje ke gay a lesbické komunitě prostřednictvím homosexuálních sňatků populárních osobností i veřejnými vystoupeními a přihlášením se k homosexuální orientaci ze strany dalších členů společnosti.

7.3.4. SHRNUTÍ KAPITOLY 7.3. – ZAŘAZENÍ ANALYZOVANÝCH JEVŮ DO ŠIRŠÍHO TEORETICKÉHO RÁMCE

K analyzovaným jevům této kapitoly lze zařadit **míru aktivity v boji za zlepšení legislativních, životních a společenských podmínek gay a lesbické minority; způsob prosazování práv a požadavků homosexuálně orientované menšiny ze strany organizace.**

Analyzované organizace jsou schopny dlouhodobě a zřetelně prosazovat své požadavky aktivním způsobem, v dlouhodobém intervalu, avšak bez touhy aspirovat na uchopení politické moci a způsobení revolučního převratu. K prosazení svých požadavků používají organizace, hájící práva homosexuálů, způsoby a metody nekonfliktního rázu, které se pohybují ve společensky konvenčním rámci. Cílem aktivního boje je poukázat na nedostatky v legislativním zakotvení požadavků homosexuálně orientované menšiny, na slabiny ve faktickém zrovnoprávnění s majoritní společností či otevření problematiky homosexuality v prostoru veřejného mínění.

V neposlední řadě jde o uspokojování celé skupiny zájmů uprostřed gay a lesbické komunity. Individuální potřeby jedinců uvnitř této komunity jsou formulovány (artikulovány) jako skupinové zájmy nepolitické. Ty se manifestují a institucionalizují (organizují) právě zejména prostřednictvím spolků, zájmových skupin a různých hnutí, většinou nejsou uspokojovány na úrovni velké politiky. V případě organizací, hájících práva gay a lesbické minority, však tyto zájmy již přesahují možnosti zájmových skupin (jimiž tyto organizace rovněž jsou) a postupují do politické sféry, kde jsou agregovány nebo selektovány [Brokl 1997:29].

Zde bych se ještě ráda zmínila o hledisku, které umožňuje rozlišit společenské a politické hnutí od politických stran a zájmových skupin, neboť toto rozlišení nebývá vždy úplně jasné a zřetelné. Rozlišení poskytuje obvykle organizační řád, který definuje rozdílné role výše zmíněných subjektů. Hnutím chybějí, na rozdíl od politických stran explicitní stanovy k regulování členství, financování, obsazování vedoucích pozic, vymezení odpovědnosti atd. To má značné důsledky pro vnitřní a vnější diferenciaci hnutí, jejich vnitřní strukturu, vazby, stoupenectví, formulování programů a cílů a kontinuitu hnutí. To poskytuje hnutím nejvyšší míru flexibility, ale současně také jejich nestabilitu. Kompetence a role v nich jsou utvářeny nesystematicky, bez pevného základu. Typické pro hnutí jsou například potíže s tím, která osobnost má být představitelem hnutí pro média. Hnutí nemá zřetelná kritéria členství a tím je sociálně, organizačně a geograficky maximálně neohraňované.

„Lapidárně může být řečeno, že hnutí mají organizaci, zatímco strany a svazy jsou organizacemi“ [Rucht citován in Brokl 1997:30].

K dalším rozdílům mezi zájmovými skupinami a hnutími: zájmové skupiny a spolky artikulují obvykle zájem členů, působí v dílčích sférách, v jednotlivých segmentech společnosti; každý „spolek je pro něco“. Hnutí je většinou vyvoláno protestem, *„jeho hlavní pole působnosti spočívá ve vyrábění protestů. Hnutí, na rozdíl od spolku, je proti něčemu“* [Rucht citován in Brokl 1997:32]. Hnutí od počátku reprezentuje spojení často protikladných zájmů, jejichž řešení je odloženo až do vyřešení společného zájmu, jímž bývá hlavně zájem na vytvoření prostoru, v němž budou moci jednotlivé sdružené zájmy zahájit vzájemný boj o vlastní realizaci.

Nestátní neziskové organizace, hájící práva gay a lesbické minority, se od projevů hnutí liší právě ve výše popsaných znacích, mezi něž můžeme zařadit přítomnost organizačního řádu, stanov organizace sloužících k regulování institutu členství, stanovení jasných a zřetelných pravidel vystupování organizace vůči vnějšímu prostředí (veřejnosti, státní správě, partnerům, donorům). Organizace také na rozdíl od hnutí mají stanovené určité postupy a metody vedoucí k získávání finančních prostředků. Organizace rovněž mají zřetelně daná kritéria členství a jsou sociálně, geograficky ohraničené na rozdíl od hnutí.

7.4 ANALÝZA Z HLEDISKA PŮSOBNOSTI ORGANIZACE A PROSTŘEDÍ, KTERÉ SVOU ČINNOSTÍ A SVÝMI AKTIVITAMI OVLIVŇUJE

V sektoru zabývajícím se obhajobou a prosazováním zájmů a práv gay a lesbické komunity působí dvě silné organizace (kromě řady jiných, rovněž aktivních či brněnského Studu, jemuž se budu věnovat dále), které sledující stejný cíl – prosazení a naplňování zákona o registrovaném partnerství. Faktickým nástupcem SOHO, jako hlavního reprezentanta hnutí a předního aktéra prosazujícího politiku reprezentace gay a lesbické minority je Gay a lesbická liga. [Vráblíková 2006:6]. Podle Vráblíkové *„sdružení v porovnání s Gay iniciativou, která čerpá v podstatě pouze z osobnosti J. Hromady (což nelze na druhé straně podceňovat), velice profesionálně praktikuje svoji zájmovou politiku, ať už mediální kampaní či lobbyingem ve Sněmovně“*. Tento fakt Vráblíková ilustruje na příkladu kampaně k poslednímu návrhu zákona, kdy Gay a lesbická liga předvedla intenzivní informační kampaň, která neprobíhala jen na internetu (a to ve velice profesionální podobě), ale zahrnovala projekci Metrovision na stanicích pražského metra. Dále informovala v novinách, časopisech a rozhlasových a televizních pořadech, součástí byly plakáty a bannery s motivem páru důchodců a novinkou je i komiks pro poslance. Kampaň Gay iniciativy spočívala „pouze“ ve sbírání podpisů známých osobností a převzala záštitu nad Koncertem pro partnerství. Její prosazování na internetu je minimální [Vráblíková 2006:5].

Na obranu Gay iniciativy však lze poznamenat, že tato svým permanentním úsilím v oblasti snah o zrovnoprávnění gay a lesbické minority s majoritní společností má nemalé zásluhy zejména na přijetí zákona o registrovaném partnerství.

Narozdíl od SOHO si Gay a lesbická liga nenárokují mandát k zastupování celé homosexuální menšiny v ČR a explicitně se zaměřuje na politické působení s hlavním cílem prosadit v ČR instituci registrovaného partnerství. G-Liga od začátku své existence zahrnuje i představitelky lesbické komunity a její politické i jiné aktivity jsou založené na úsilí o genderovou rovnost ve srovnání s Gay iniciativou, zastupující primárně zájmy gayů. Gay a lesbická liga se skládá ze zástupců/zástupkyň různých formálních a neformálních uskupení (jak fyzických, tak i právnických osob). Na rozdíl od SOHO Gay a lesbická liga nezakládá svou reprezentaci na veřejnosti zejména jedinou osobou, kterou byl Jiří Hromada, ale

vedení i reprezentaci je zajišťováno čtyřmi mluvčími¹⁰.

Stud lze zařadit mezi regionální organizaci, co se týče oblasti jejího působení. Zaměřením svých aktivit a programů však regionální působnost přesahuje a ovlivňuje tak celé sociokulturní a legislativní prostředí gay a lesbické komunity.

Stud se podle Navrátila stal skutečným zástupcem gay a lesbické minority, a to nejen na úrovni regionu (lokality), tj. v rámci Brna a jeho okolí, ale rovněž na úrovni celostátní, kde se jako člen Gay a lesbické ligy podílí na oficiálních kontaktech s politickou sférou i se sférou státní správy (především dotace od ministerstev kultury, zdravotnictví) [Navrátil 2005:13]. Stud spolupracuje také s orgány místní správy a samosprávy, je členem Brněnské asociace nestátních neziskových organizací (od roku 1998), je partnerskou organizací subjektů zabývajících se prací s mládeží a ostatních podobně zaměřených organizací. Příkladem takovéto spolupráce je například podílení se na akcích v rámci „Měsíce pro děti, mládež a rodinu“ se subjekty občanského sektoru podobného zaměření: Ratolestí, Mládeží pro interkulturní porozumění či YMCA Brno. Svou činností Stud tak napomáhá integrovat jedince z různého sociokulturního prostředí v rámci jedné společné komunity.

7.4.1. SHRNUTÍ KAPITOLY 7.4. – ZAŘAZENÍ ANALYZOVANÝCH JEVŮ DO ŠIRŠÍHO TEORETICKÉHO RÁMCE

K analyzovaným jevům této kapitoly lze zařadit **charakter činností, aktivit a poslání organizace v prostředí, v němž organizace působí; přínos činností gay a lesbických organizací.**

Dobrovolnické organizace, k nimž nestátní neziskové organizace, hájící zájmy homosexuálně orientované menšiny bezesporu patří, plní většinou jednu nebo více z následujících funkcí: a) výkon služeb nebo jejich zajištění (v případě gay a lesbických organizací se jedná o činnost poradenskou, osvětovou, informační atd.); b) obhajování (prosazování, lobování či jiný způsob argumentování pro skupinu – v tomto případě se například o prosazování registrovaného partnerství pro gay a lesbickou minoritu); c) svépomoc nebo vzájemná pomoc – organizace jsou typicky vytvářeny skupinami nebo jednotlivci, kteří mají nějaký společný zájem nebo potřebu, zajišťují vzájemnou pomoc,

¹⁰ K. Beňová z Rozdílných rytmů, T. Kodíčková z L-Platformy, M. Strachoně ze Studu Brno a S. Goga z vysokoškolského spolku Gales.

informace, podporu a spolupráci (v případě gay a lesbických organizací takovou spoluprací může být míněna například koordinace společných aktivit mezi garantem programu a dobrovolníkem, který se na realizaci programu podílí); zajištění nacházení východiska a koordinace – aktivit, poskytování informací a podpory jednotlivým organizacím v určité oblasti či celém občanském sektoru; zde je důležitá funkce při zajišťování přechodu mezi občanským, veřejným a soukromým sektorem [Dohnalová 2004:18] (v případě gay a lesbických organizací se jedná o společnou koordinaci aktivit jednotlivých organizací směřující k naplnění určitého cíle – přijetí zákona o registrovaném partnerství, odstranění diskriminace gay a lesbické minority – v tomto případě se jedná o apel na aparát státní správy). Co se týče společných aktivit organizací směřujících k dosažení podpory ze strany soukromého sektoru, zde je významná zejména tematika sponzorství. Tyto organizace rovněž zastupují zájmy občanů vzhledem k veřejným úřadům a hrají důležitou roli v podpoře a zaručování lidských práv.

Ke specifickým rysům dobrovolnických organizací patří následující:

a) odlišení se od neformálních uskupení či uskupení zcela účelových (čistě sociálních nebo rodinných) – určitým stupněm formální institucionální existence – v případě gay a lesbických organizací si všimněme relativně častým změnám v organizační struktuře seskupení, kdy na sebe často původně neformální skupiny a volné komunikační platformy berou často podobu občanských sdružení, které jim poskytuje alespoň z hlediska právní formy existence určitý stupeň legitimacy ve vztahu k vystupování vůči majoritní společnosti. Zde je namístě diskuse ohledně potřebnosti určitého legislativního zakotvení činnosti a poslání organizace. Dalším specifickým znakem dobrovolnických organizací je jejich neziskovost – tzn., že sledují jiné účely než získávat zisk pro své vedení nebo členy. Důležitým rysem těchto organizací je rovněž nezávislost na státních či jiných úřadech, kdy se mohou svobodně rozhodovat bez vnějších zásahů, dle vlastních stanovených pravidel a postupů. S tím do jisté míry souvisí i následná nestrannost organizace, jejíž dodržování a uplatňování je velice důležité právě u gay a lesbických organizací, které mají za úkol hájit práva gay a lesbické minority. Dalším významným znakem těchto organizací je určitý stupeň veřejné aktivity [Dohnalová 2004:19].

Organizace, oddělené od vlády, jsou optimálním prostředím pro realizování přání mnoha lidí, aby byli uznáváni jako zodpovědní činitelé, jejichž názory a činy mají svoji váhu. Zároveň přispívají k přeměnám sociálních systémů v dynamický moderní stát [Dohnalová 2004:19].

Příspěvní k moderní demokratické společnosti spatřuji v činnosti gay a lesbických organizací zejména v prosazování zrovnoprávnění minority s majoritou, odstranění forem diskriminace gay a lesbické minority a v koordinaci činností a aktivit těchto organizací, směřujících ke zvyšování tolerance ze strany veřejnosti k příslušníkům homosexuálně orientované menšiny.

Dobrovolnické organizace sice nemohou nahradit roli státu v oblastech, kde občané vznášejí legitimní nároky, mohou však přinést další bohatství a zabezpečení kapacit v reálné současné společnosti – bohatství neměřené výhradně terminologií financování, ale jako množství inovačních a pluralitních možností jak organizovat moderní soužití společnosti [Dohnalová 2004:19].

7.5. ANALÝZA Z HLEDISKA ZAŘAZENÍ MEZI ORGANIZACE SOCIÁLNÍCH HNUTÍ

V případě gay a lesbické problematiky nelze očekávat, že vznikne masové hnutí, které bude vyvíjet tlak na rozhodovací aparát ve snaze vyvolat žádoucí změnu, neboť s daným problémem je bezprostředně orientována jen nepatrná část společnosti. Limitace je tedy dána nepočetností osob hlásících ke členství v gay a lesbické komunitě (a jejich rozptýleností ve společnosti), tak i obavami přihlásit se ke své sexuální orientaci či přímo přispět svou činností ke změně statusu homosexuality [Koudelka 2005:5].

Gay a lesbická liga, stejně jako Stud i Gay iniciativa mohou být zařazeny mezi organizace sociálního hnutí. Projevují se kolektivní snahou o prosazení společných zájmů či dosažení společného cíle pomocí kolektivních aktivit.

Např. podle typologie Heinemana [1996:117 - 119] by zde zkoumaný Stud mohl být zařazen do kategorie sebe-zájmových (self-interested) zájmových skupin, protože hájí zájmy homosexuální minority, ale také do kategorie skupin altruistických, protože jeho prioritou je současně prevence a boj proti AIDS, který se týká rovněž širší populace [Heineman citován in Navrátil 2005:2].

V zachycení vývoje gay a lesbického hnutí v České republice jsou podle Vráblíkové patrné tři různé fáze. Prvním zásadním mezníkem je pád komunistického režimu, který umožnil institučně a strukturně vznik gay a lesbického hnutí. V první, konstituční fázi vývoje hnutí, se slovy Cohenové a Arata rozvíjel zejména defenzivní aspekt hnutí [Cohen, Arato citováni in Vráblíková 2006:15]. Primárním cílem aktivistů bylo soustředění se na vytvoření kolektivní identity. Významným nástrojem v tomto

procesu bylo i publikování časopisu SOHO revue. Co se týče charakteru období první poloviny 90. let, to bylo typické vznikem různých gay a lesbicky orientovaných organizací a skupin, spíš než snahou o politické prosazování jejich požadavků. Vytvoření zastřešující organizace SOHO v tomto období mělo významný vliv na vývoj českého gay a lesbického hnutí po celé období 90. let. V této fázi se hnutí soustředilo hlavně na strategii politiky uznání odlišnosti gay a lesbické minority [Vráblíková 2006:17].

Ve druhé fázi vývoje, spadající přibližně do druhé poloviny devadesátých let, můžeme podle Vráblíkové hovořit již o etablovaném gay a lesbickém hnutí [Vráblíková 2006:17].

V tomto období vzniká například lesbický spolek Promluv, odrážející rozdílné přístupy a představy gayů a lesbiček. Svoji aktivitu započal i Stud Brno, který se výrazně podílel na dalším směřování hnutí. Hnutí v této době rovněž začalo výrazně rozvíjet svůj ofenzivní aspekt, směřující na aktivní prosazení požadavku uzákonění registrovaného partnerství. Milníkem, naznačujícím novou fázi ve vývoji gay a lesbického hnutí, je rozpad SOHO v roce 2000. Prostředí, v němž hnutí působí, je na počátku nového milénia zcela odlišné od podmínek, určujících formování hnutí počátkem 90. let. Svou aktivitu začaly zřetelněji projevovat i další organizace, reprezentující zájmy homosexuálně orientované menšiny. Jednalo se především o sdružení Code 004, charakteristické svými alternativními přístupy a markantním využíváním nových technologií v oblasti své práce, tak i představitelky lesbicky orientovaných seskupení (zejména L-Platforma a Rozdílné Rytmy).

Podle Vráblíkové aktivisté hnutí nacházejí velice příhodnou rovnováhu mezi politikou afirmace a transformace. Na jedné straně si hnutí stále udržuje akceschopnost podmíněnou kolektivní identitou „my gayové a lesbičky“, na straně druhé toto dělení na homosexuální a heterosexuální rozrušují zdůrazňováním spousty jiných různých možných životních stylů [Vráblíková 2006:22].

7.5.1. SHRUTÍ KAPITOLY 7.5. – ZAŘAZENÍ ANALYZOVANÝCH JEVŮ DO ŠIRŠÍHO TEORETICKÉHO RÁMCE

K analyzovaným jevům této kapitoly lze uvést následující: **analýza činnosti a působení gay a lesbického hnutí z hlediska výchozích konceptů teorie sociálních hnutí.**

V následující části se pokusím zasadit činnost a působení gay a lesbického hnutí

v České republice do teorie sociálních hnutí a představit výchozí koncepty vhodné pro následnou analýzu. Jako výchozí bod bude sloužit vznik a vývoj organizačních struktur, taktiky působení hnutí i formy jejich činnosti. Cílem této části je nastínit logiku fungování gay a lesbického hnutí v České republice a následně analyzovat jeho příčiny vzniku a charakter jednání jeho aktérů. Teorie „nových sociálních hnutí“ přichází jako reakce na dění 60. a 70. let, kdy se objevuje široká škála nových sociálních hnutí – ekologické, mírové a feministické, hnutí sexuálních, etnických a jiných kulturních menšin (Vráblíková 2006:5). Tato nová hnutí není možné jednoduše pojmut jako zájmové skupiny nebo jako politické strany. Nezapadají ani do schémat studia hnutí 19. století (například hnutí dělnické). Teoretici „nových sociálních hnutí“ tedy přicházejí s novým teoretickým pojetím studia sociálních hnutí. Diani sociální hnutí označil jako *„sítě neformálních interakcí mezi množstvím individuí, skupin a/nebo organizací zúčastněných v politickém nebo kulturním konfliktu na základě sdílené kolektivní identity“* [Diani in Vráblíková 2006:5].

Narozdíl od mnoha předcházejících hnutí moderní doby novým hnutím nejde v první řadě o materiální prospěch či o zahrnutí do systému politického zastoupení zájmů, ale o ustavení autonomních prostorů jednání a komunikace vně politického systému a jeho aktérů. Hnutí podle nich tak přesunují těžiště zájmu z materiálních požadavků k identitám [Vráblíková 2006:1]. Co se týče kritiky pojetí nových sociálních hnutí, především N. Fraserová (2004) této teorii vytyká přesun těžiště působení hnutí – odvedení pozornosti od sociálních zápasů ke kulturním a tím způsobenou redukci hnutí pouze na jeden z aspektů. Teorie „nových sociálních hnutí“ tak vlastně pouze nahrazuje jedno zjednodušení, kterého se dopustilo studium „starých sociálních hnutí“ (těžištěm byly materiální zájmy), druhým, kdy je dáván důraz na identitu jedince a kulturu [Fraserová citována in Vráblíková 2006:3].

Diskriminace homosexuálů má podle Fraserové kořeny ve statusovém uspořádání společnosti, takže institucionalizované kulturní hodnotové vzorce a vládnoucí vzorce interpretace privilegují heterosexualitu, když ji posuzují jako přirozenou a jako normu [Fraserová citována in Vráblíková 2006:4].

K pochopení vzniku gay a lesbického hnutí lze uvést Bernsteinovo (1997) výstižné rozlišení konceptu identity. Na zmíněnou otázku odpovídá první dimenze jeho konceptu – sdílená *kolektivní* identita. Kolektivní identita je v podstatě nezbytná pro mobilizaci jakéhokoli sociálního hnutí (a to i klasického dělnického hnutí). Jako druhá rovina konceptu se ukazuje to, že identita může být *cílem* aktivismu sociálního hnutí. Třetí

dimenzí může být vyjádření identity rozšířeno v kolektivní rovině jako *politická strategie* zaměřená na kulturní nebo instrumentální cíle [Bernstein citován in Vráblíková 2006:7].

Mezi vůbec první snahy o působení gay a lesbického hnutí směrem k politickému prostředí a jeho zaujetí ofenzivní strategie můžeme zařadit oficiální kandidaturu Jiřího Hromady na post poslance Federálního shromáždění¹¹. V roce 1990 byla více či méně s přispěním aktivistů dokončena dekriminace homosexuálního jednání a byla sjednocena hranice konsenzuálního sexu – jak heterosexuálního, tak homosexuálního – na 15 let a došlo ke zrušení tzv. růžových listů (policejní seznamy homosexuálů). Dalším významným požadavkem gay a lesbického hnutí v letech 1990 – 1995 se stala snaha SOHO přesvědčit vládu o nutnosti odškodnit homosexuální oběti nacistické perzekuce.

V tomto období byla dovršena fáze tzv. právní *tolerance* homosexuálních vztahů [Baršová 2002:185]. Změny byly spíše výsledným projevem celkové harmonizace českého právního řádu s liberálními hodnotami západních demokracií než výsledkem přímého působení zástupců hnutí. Prioritní pro aktéry hnutí bylo, řečeno slovy Cohenové a Arata, *„působení v defenzivní oblasti a to zejména tvorba kolektivní identity“*. [Cohenová, Arato citováni in Baršová 2002: 185]. I když se aktivisté hnutí angažovali minimálně v působení na politiku v porovnání s dalším vývojem, neznamena to však, že už od samého počátku hnutí neexistoval jasný politický reprezentant. Po celá 90. léta tuto agendu zajišťovalo SOHO [Baršová citována in Vráblíková, 2005:3].

Pro potřeby gay a lesbického hnutí byl vytvořen termín „LGTB sociální hnutí“, který je kolektivním označením pro minority s odlišnou sexuální orientací (L- lesbička, G-gay, T-transgender, B-bisexuální jedinec).

7.6. ANALÝZA Z HLEDISKA UPLATNĚNÍ PRINCIPU GENDEROVÉ ROVNOSTI: POMĚR ZASTOUPENÍ MUŽŮ A ŽEN Z HLEDISKA ČLENSTVÍ V ORGANIZACI

Členové a členky Gay a lesbické ligy přijímají za svůj princip genderové rovnosti a zavazují se v souladu s příslušnými ustanoveními závazných dokumentů sdružení usilovat

¹¹Kandidoval jako nezávislý za Hnutí za občanskou svobodu (HOS) – nebyl zvolen.

o rovné genderové zastoupení ve všech jeho orgánech a aktivitách [\[www.gll.cz; 15.7.2006\]](http://www.gll.cz).

Podle stanov Gay a lesbické ligy musí být počet mluvčích vždy sudý. Zde je uplatněn princip rovnosti zastoupení mužů a žen, neboť vždy jedna polovina mluvčích musí být tvořena ženami a druhá muži.

Dalším signálem, že gay a lesbické organizace zdůrazňují ve své činnosti princip genderové rovnosti je příklad Studu, který od roku 2004 provozuje společně s několika dalšími brněnskými organizacemi působícími na poli genderu Genderové informační centrum NORA [\[www.stud.cz; 12.8.2006\]](http://www.stud.cz).

V předchozí stati jsem se zabývala poměrem mužského a ženského zastoupení vzhledem ke členství v občanském sdružení – tedy v genderově smíšené organizaci. Co se týče typicky lesbického sdružení, zajímavým uskupením je „informační webový projekt pro holky na holky“- Bengáles [\[www.bengales.cz, 15. 8. 2006\]](http://www.bengales.cz). Dle charakteru svého zaměření je orientován spíše směrem dovnitř – k lesbické komunitě. Slouží především k uvědomění si sexuální orientace žen, k poskytování poradenství a informací lesbické komunitě a ke zveřejňování kulturních a společenských akcí, určených především této cílové skupině. Ve srovnání s obsahem webových portálů smíšených gay a lesbických organizací se projekt Bengáles, určený výhradně pro lesbicky orientované ženy, věnuje v mnohem větší míře problematice adopce zejména lesbickými páry. Zde se výrazně promítá ženská problematika spojená s posláním ženy jako pokračovatelky lidského života a touhy po společném partnerství s osobou stejného pohlaví.

Další organizací, věnující se významným způsobem lesbické problematice, je neformální a otevřená skupina dívek a žen, které společně otevírají témata orientovaná na lesbickou komunitu. Věnují se nejen běžným záležitostem každodenního života lesbických žen, společenskému vyžití, pořádání kulturních a společenských akcí, ale usilují rovněž o zviditelnění lesbické minority a řešení jejich společenských problémů i legislativního rámce homosexuálně orientované minority. Zajímavé je propojení s institutem genderových studií – Gender Studies v Praze, v jehož prostorách se sympatizantky tohoto neformálního sdružení setkávají za účelem společného výkonu aktivit. S okruhem aktivit Gender Studies toto neformální uskupení spojuje rovněž zaměření se na problematiku diskriminace žen – ať již v rovině obecné nebo potom odlišně sexuálně orientovaných žen.

8. ANALÝZA POSTAVENÍ GAY A LESBICKÉ LIGY JAKO ZASTŘEŠUJÍCÍ OBOROVÉ ORGANIZACE

Gay a lesbická liga je zastřešující oborovou organizací, která odpovídá následujícím charakteristikám: jedná se o nevládní neziskovou organizaci, která má právní formu občanského sdružení. Střecha je sdružení organizací (členských organizací), nikoli pouze jednotlivců (fyzických osob) a obvykle to jasně deklaruje ve stanovách nebo v jiném dokumentu vyjadřujícím její poslání [Pospíšilová 2005:8].

Široké názorové spektrum reprezentované Gay a lesbickou ligou souvisí s pestrostí jejího členstva: 1. Kateřina Beňová (Rozdílné rytmy); 2. o. s. Divadlo bez zábran; 3. Slávek Goga (Gales); 4. Vladimír Hrubý; 5. Interaktiv.cz; 6. Tereza Kodíčková (L-platforma); 7. Martina Porkertová (L-platforma)¹²; 8. Tomáš Soukup (kluci.cz); 9. STUD Brno, o. s. [<http://www.gll.cz/gll-uvod/profil.phtml>, 15.7.2006]. Tato střešní organizace je tedy složena z několika subjektů a internetových projektů. Tyto jsou jednak členy své mateřské organizace a jednak členy právě Gay a lesbické ligy. V některých případech tedy představitelé prosazují zájmy své organizace a v některých celé Ligy. Prosazované zájmy jsou však většinou vzhledem k charakteru subjektů, zaměřujících se na hájení gay a lesbické minority, totožné.

Gay a lesbická liga splňuje i následující podmínky pro zařazení mezi střešní oborové organizace. Jedná se především o to, že střecha sdružuje hlavně nevládní neziskové organizace a tudíž mezi členy nepřevládají státní nebo podnikatelské subjekty [Pospíšilová 2005:8]. Další důvod k zařazení Gay a lesbické ligy mezi zastřešující oborové organizace je ten, že sdružuje organizace primárně na základě společného oboru nebo tématu – tím je hlavně hájení a prosazování práv gay a lesbické menšiny.

Smyslem existence Gay a lesbické ligy je tedy poskytnout homosexuální komunitě společnou platformu. Na druhé straně neusiluje o sjednocení všech do jednoho subjektu. Podle Martina Strachotě v rámci komunity existuje výrazná heterogenita názorů, což brání většímu sjednocení. V rámci Gay a lesbické ligy dle něj ani taková snaha neexistuje.

¹² Viz Příloha 4

Určité napětí v rámci komunity ve vztahu ke Gay a lesbické lize například existuje ze strany Gay iniciativy [Koudelka 2005:5].

Na rozdíl od bývalé organizace Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR (SOHO) si Gay a lesbická liga nenárokuje mandát k zastupování celé homosexuální menšiny v České republice, a explicitně se zaměřuje na politické působení s hlavním cílem prosadit v České republice instituci registrovaného partnerství [Navrátil 2005:4].

K hlavním cílům založení střešní oborové organizace – Gay a lesbické ligy patří zejména vystupování vůči veřejné správě – potřeba jednotně vystupovat vůči veřejné správě a být jejím partnerem v podobě jednání o konkrétní legislativě – Zákon o registrovaném partnerství. K dalším důvodům vzniku zastřešující Gay a lesbické ligy můžeme zařadit i potřebu rozvoje daného oboru – tedy oblasti homosexuálně orientované menšiny, kde je stále potřebný zejména rozvoj komunity gayů a leseb.

Liga i přes nepatrné množství členů vystupuje jako významný subjekt v daném sektoru z následujících důvodů: jednak se významně podílela na zpracování návrhu zákona o registrovaném partnerství a dokázala přesvědčit představitele veřejných sdělovacích prostředků, aby byla jimi vnímána jako hlavní reprezentant komunity [Koudelka 2005:11].

Zajímavý je rovněž způsob zvolení názvu organizace Gay a lesbická liga. Zde je vidět potřeba návaznosti na organizaci, která střeše předcházela: G-liga. Došlo zde tedy k rozšíření názvu z hlediska genderu: nyní je v něm obsažena i feminní složka „lesbická“. Další zajímavostí je symbol, který představuje stylizovanou zkratku GLL: písmeno G a pod ním provázaná dvě písmena L otočená o 180 stupňů. Vzhledem má připomínat paragraf nebo také plamen, což souvisí s hlavním posláním Ligy - působením v oblasti legislativy a odstraňování diskriminace. Cíleně se vyhýbá obligátním symbolům jako jsou duhová vlajka, růžový trojúhelník nebo symboly mužského a ženského rodu, protože Liga mimo jiné usiluje o nabourávání zažitých stereotypů a s nimi se pojících předsudků [www.gll.cz; 15.7.2006].

Zde je patrná tendence k integraci komunity mužů a žen. Gay a lesbická liga představuje síť, která sdružuje malý počet organizací (4) a zároveň i malý počet individuálních členů (5). Z hlediska svého financování se Gay a lesbická liga spoléhá především na prodej služeb nebo výrobků. Co se týče komunikace, kterou Gay a lesbická liga používá ke kontaktu se svými členy, je hojně využívána komunikace elektronická (internet, e-mail). E-mail byl popisován jako klíčový prostředek komunikace a rozhodování sítě v akutních nebo zásadních věcech mezi valnou hromadou. Zajímavý je

i podíl aktivního zapojení členů do činnosti Gay a lesbické ligy (aktivních členů je asi 100; účast na valných hromadách se pohybuje zhruba kolem 60 procent členů).

Co se týče spolupráce s veřejnou správou, ta využívá informací o problematice gay a lesbické komunity zejména od této střešní organizace. Důležitým faktorem proměny postoje veřejné správy je Evropská Unie, ať již jde o předepsané normy a požadavky nebo spíše o legitimitu a oporu v příkladu jiných zemí Evropské Unie nebo praxi institucí Evropské Unie. Vedle působení na veřejnou správu má Gay a lesbická liga dobré zkušenosti s kontakty s poslanci či senátory a například i s účastí na schůzích podvýborů Poslanecké sněmovny apod.

Co se týče role vztahu Gay a lesbické ligy k již existující zastřešující oborové organizaci G-lize, můžeme o ní s trochou nadsázky hovořit jako o „následovníkovi“. Ten vzniká transformací dříve existující střechy a nastupuje na její místo. Průnikem společných aktivit Gay a lesbické ligy a její předcházející organizace G-Ligy je požadavek uskutečnění následujících zákonodárných kroků:

1. Uzákonění partnerského soužití osob stejného pohlaví.
2. Postavení partnerů v těchto vztazích na roveň příbuzným.
3. Promítnutí definice těchto vztahů do občanského zákoníku, zákona o rodině, zákoníku práce a všech dalších zákonů, v nichž dnes figuruje vztah manželský.
4. Vytvoření plnohodnotného právního prostředí dětem, které se v těchto vztazích reálně vyskytují (ať již z dřívějších heterosexuálních vztahů či pomocí asistované reprodukce), a to umožněním společné výchovy těchto dětí oběma partnery (GLL)

Společným znakem obou již zmiňovaných organizací (Gay a lesbické ligy a G-Ligy) je využívání totožných nástrojů pro dosažení uvedených cílů. Z iniciativy obou organizací byla postupně podporována celospolečenská diskuse o problematice gay a lesbické komunity za využití všech dostupných prostředků – tisku, rozhlasu, televize, internetu, letákových akcí, oslovení poslanců a senátorů, organizací a institucí bojujících za lidská práva v ČR i zahraničí, informování zahraničních zastupitelských úřadů a parlamentů členských zemí Evropské Unie atd. Samozřejmou součástí aktivit jak předchozí G-Ligy, tak i její nástupnické organizace Gay a lesbické ligy je úzká spolupráce s médii na bázi poskytování informací o činnosti organizace, podkladů k článkům a reportážím a účast v publicistických a diskusních pořadech, týkajících se problematiky gay a lesbické minority (GLL).

Oproti Gay a lesbické lize představovala G-Liga především zájmovou pracovní a informační platformu. Společným znakem však byla zastřešující funkce obou organizací, kdy jejich členy mohli být jak samostatné fyzické osoby, tak i osoby reprezentující občanská sdružení či jiné právnické osoby.

Oborové střechy obecně vznikají většinou ze dvou zásadních důvodů: vystupovat společně vůči veřejné správě (lobování, ovlivňování legislativy, jednání, partnerství) a rozvíjet svůj obor neziskové činnosti (vytvořit vlastní služby, metodické zázemí, zlepšovat situaci cílových skupin).

9. ZÁVĚR: JAK NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE HÁJÍ ZÁJMY HOMOSEXUÁLŮ PŘÍSPÍVAJÍ K ROZVOJI OBČANSKÉHO SEKTORU A TÍM I CELÉ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

Z hlediska dopadu na společnost její většinová část není fenoménem homosexuality a jejími příslušníky nějak napadána či ohrožována a tímto jevem není společnost zatěžována víc než kteroukoli jinou minoritou či subkulturou [Janošová 2000:33].

Co se týče organizací, analyzovaných v empirické části, je možné je zařadit mezi organizace občanského sektoru, neboť splňují následující požadavky, kladené na subjekty občanského sektoru: institucionalizace a samosprávnost, dobrovolnost a soukromá povaha, neziskovost sdružení [Salomon citován in Frič 2000: 19-20]. Z hlediska oborové klasifikace neziskových organizací, můžeme subjekty, hájící práva homosexuálně orientované menšiny, podle Mezinárodní klasifikace neziskových organizací (ICNPO)¹³ zařadit do oblasti působení „ochrany práv a obhajoby zájmů“.

Nestátní neziskové organizace, hájící práva a zájmy gay a lesbické minority, však vytvářejí také doplněk, případně jakousi „oponenturu“ státním institucím. Jejich role tak spočívá částečně v nahrazování absentujících funkcí státu ve vztahu k péči o gay a lesbickou komunitu, kdy stát nezajišťuje efektivní nástroje sloužící k její plnohodnotné integraci ve smyslu vytváření institucí podporujících tuto částí společnosti. Role nestátních neziskových organizací, hájících práva homosexuálně orientované menšiny, ve vztahu ke státu, spočívá zejména ve vykonávání činnosti výlučné, tzn., že příslušnou

¹³ John Hopkins Komparative Nonprofit Sector Project - výzkum

činnost provádějí pouze nestátní neziskové organizace (na úrovni celostátní, regionální či místní) nebo rozvojová (strategická) – k níž řadíme činnosti nestátních neziskových organizací spjaté s novou ekonomikou, tj. s oblastmi, jako je internet, telekomunikace atd. [Frič, Vyskočilová citováni in Dohnalová 2003:68). Markantní je zejména využívání internetu a dalších nových informačních technologií, propojujících gay a lesbickou komunitu.

Dalším významným faktorem, který v organizacích hájících práva gay a lesbické minority působí, je dobrovolnictví. To je podle Deklarace o dobrovolnictví základním stavebním kamenem občanské společnosti. Dobrovolnictví je také jedním ze základních projevů občanské společnosti.

Neklamným znakem příslušnosti občanských sdružení, hájících práva gay a lesbické minority, k plnohodnotným subjektům občanského sektoru je i efektivní využívání různých forem finanční podpory, potřebné k naplňování jejich poslání. Mezi ně můžeme zařadit například organizaci veřejných sbírek, zřizování tzv. Dárcovské SMS. Významnou položku v příjmech (se stále stoupající tendencí) tvořily například granty z českých i zahraničních fondů a nadací. Pokles byl naopak zaznamenán v oblasti příjmů z veřejných rozpočtů (což může naznačovat trend ustupující státní podpory ve vztahu k nestátním neziskovým organizacím).

Gay iniciativa v ČR, Stud i Gay a lesbická liga rovněž dokáží relativně efektivně vytvářet vlastní příjmy (ať již z vybraného vstupného na kulturních akcích, tak i z pronájmu prostor). Toto vícedruhové financování je neklamným znakem zajištění určité finanční stability těchto organizací do budoucna, aby tyto subjekty mohly plnit efektivním způsobem svá poslání, zajišťovat programy a aktivity určené homosexuálně orientované menšině ve společnosti.

V neposlední řadě lze nestátní neziskové organizace, hájící práva gay a lesbické minority označit jako subjekty mezi rodinou, státem a trhem – tudíž subjekty občanského sektoru. Tyto organizace fungují mezi těmito třemi oblastmi a nepatří k žádné z nich.

¹ Projekt zaměřený na podporu procesu „sebepřijetí“ pro dospívající gaye

¹¹¹ Praktickou politikou identity se zde rozumí snaha o upevňování společného kolektivního vědomí, které je nutným předpokladem pro (nejen politickou) mobilizaci (Navrátil 2005:12).

Literatura:

1. Baršová, Andrea 2002. „Partnerství gayů a lesbiček: kdy dozraje čas pro změnu?“ *Sborník prací Fakulty sociálních studií brněnské univerzity Sociální studia*. Brno: Masarykova univerzita.
2. Borneman, Ernest 1990 *Encyklopedie sexuality*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, a. s.
1. Brokl, Lubomír 1997. „Pluralitní demokracie nebo neokorporativismus?“ *Reprezentace zájmu*. Praha: Slon, 11-69.
2. Brzek, Antonín; Pondělíčková-Mašlová, Jaroslava 1992 *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia medica
3. Dohnalová, Marie 2004 *Antropologie občanské společnosti*. Brno: CERM.
4. Dohnalová, M., Malina, J., Müller, K. 2003 *Občanská společnost: Minulost – současnost – budoucnost*. Brno: CERM.
5. Fanel, Jiří 2000 *Gay historie*. Praha: Dauphin.
6. Freund, Karel 1962 *Homosexualita u muže*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství.
7. Janošová, Pavlína 2000 *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum
8. Košela, J. 1981 *Homosexualita a její trestnost*. Diplomová práce. Univerzita J.E. Turkyňe. Brno: Právnická fakulta.
9. Koudelka, Josef 2005 *Gay a lesbická liga*. Komparativní analýza. Brno: Masarykova univerzita.
10. Macháčková, Kateřina 2005 *Homosexualita: jedinec a společnost*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita.
11. Matějček, Zdeněk 1994 *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál
12. Morus, R.L. 1992 *Světové dějiny homosexuality*. Praha: Naše vojsko
13. Navrátil, Jiří 2005 *Stud v politologické perspektivě*. Brno: Masarykova univerzita.
14. Oakleyová, Ann 2000 *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál
15. Občanská společnost č.3, 2005
16. Podhoretz, Norman 1998 *Jak hnutí za práva homosexuálů zvítězilo*. Praha: Občanský institut.
17. Pospíšilová, Tereza 2005 *Oborové zastřešující organizace v občanském sektoru ČR 2005*. Zpráva z výzkumu. Praha: NROS.
18. Procházka, Ivo 1995 *Coming Out*. Praha: Orbis

19. Scott, J.R.W. 1984 *Homosexuální partnerství. Issues facing Christians today.* London
20. Soho revue č. 6, 1996
21. Stehlíková, D., Procházka, I., Hromada, J. 1995 *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR.* Praha: Orbis
22. Talandová, Jarmila 1997 *Sociální postavení lesbických žen a alternativní rodinné modely v kontextu heterosexuální společnosti.* Praha: L-klub
23. Vaculíková, Vanda 2003 *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České republiky.* Diplomová práce. Plzeň: Západočeská univerzita.
24. Vráblíková Kateřina 2006. *Gay – lesbické hnutí. Webový časopis Global Politics* 82 (4): 28 –33.
25. <http://www.gay.iniciativa.cz>, 19. 8. 2006
26. <http://www.globalpolitics.cz/gay-lesbicke-hnuti.html>, 25. 8. 2006
27. <http://www.logos.wz.cz>, 15. 6. 2006
28. <http://www.psp.cz>, 18. 8. 2006
29. <http://www.stud.cz>, 12. 8. 2006
30. <http://gll.cz>, 15. 7. 2006
31. <http://www.crdm.cz>, 20. 8. 2006
32. http://www.geocities.com/fno_aids/, 20. 8. 2006
33. <http://www.logos.wz.cz>, 15. 6. 2006
34. <http://www.ganymedes.info>, 29. 8. 2006
35. <http://2005.mezipatra.cz>, 12. 8. 2006
36. <http://www.sociology.columbia.edu/eople/faculty/stark/publications.htm>, 29. 8. 2006
37. <http://teen.stud.cz>, 15. 8. 2006

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1	Přehled zaznamenávající proces dekriminalizace homosexuálů ve světě
Příloha 2	Zákon o registrovaném partnerství
Příloha 3	Přehled organizací, hájících práva gay a lesbické menšiny v České republice a na Slovensku
Příloha 4	Aktivity platformy lesbických a bisexuálních žen (L-platforma)
Příloha 5	Členové Gay a lesbické ligy

Příloha 1

PŘEHLED ZAZNAMENÁVAJÍCÍ PROCES
DEKRIMINALIZACE
HOMOSEXUÁLŮ VE SVĚTĚ

Zdroj: J.R.W. Scott, Homosexuální partnerství, Issues facing Christians Today,
London 1984, s.2

1961	Illinois, Maďarsko, Československo
1967	Anglie, Wales
1968	Bulharsko, NDR
1969	Kanada, NSR

1972	Finsko, Rakousko
1973	Norsko, Jižní Austrálie
1974	Malta
1977	Australské hlavní území
1978	4 autonomie v Jugoslávii: Slovinsko, Vojvodina, Chorvatsko, Černá Hora
1980	Skotsko, Viktorie (Austrálie)
1982	Severní Irsko
1983	Australské severní území
1984	Kuba, Nový jižní Wales
1986	Nový Zéland
1989	Západní Austrálie, Lichtenštejnsko
1990	Queensland, Persey
1991	Ukrajina, Hongkong
1992	Lotyšsko, Estonsko, Gibraltar
1993	Ruská federace, Litva, Irsko, Kazachstán
1994	Srbsko, Bermudy
1995	Albánie, Kypr, Moldávie

Příloha 2

ZÁKON O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH SOUVISEJÍCÍCH ZÁKONŮ Č. 115/2006 SB. (<http://www.psp.cz>)

115

ZÁKON

ze dne 26. ledna 2006

o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ
REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ

Hlava I

Obecné ustanovení

§ 1

(1) Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem (dále jen "partnerství").

2) Partnerem se v tomto zákoně rozumí osoba, která uzavřela partnerství.

Hlava II

Vznik partnerství

§ 2

(1) Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou ouhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství (dále jen "prohlášení").

(2) Osoby vstupující do partnerství činí prohlášení osobně před matričním úřadem ¹⁾ v kraji, který je podle místa trvalého pobytu alespoň jedné z osob vstupujících do partnerství příslušný k přijetí prohlášení (dále jen "příslušný matriční úřad"). Příslušné matriční úřady stanoví vyhláškou Ministerstvo vnitra (dále jen "ministerstvo").

(3) Není-li žádná z osob přihlášená k trvalému pobytu na území České republiky, je příslušným matričním úřadem úřad pověřený vedením zvláštní matriky.

(4) Jsou-li pro to závažné důvody, příslušný matriční úřad může na žádost osob vstupujících do partnerství povolit, aby prohlášení přijal jiný příslušný matriční úřad.

(5) Příslušný matriční úřad přijímá prohlášení na místě, které k tomu určí.

¹⁾ § 2 zákona č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

§ 3

(1) Prohlášení se činí před matrikářem ²⁾ na základě otázky, položené osobám vstupujícím do partnerství, zda chtějí spolu vstoupit do partnerství.

(2) Dříve, než učiní prohlášení, osoby vstupující do partnerství výslovně uvedou, že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství.

(3) O prohlášení se sepíše protokol, který podepisují

a) osoby vstupující do partnerství,

b) matrikář,

c) tlumočnick, je-li jeho přítomnost k prohlášení nutná.

(4) Příslušný matriční úřad zapíše partnerství do knihy registrovaného partnerství.

²⁾ § 9 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

§ 4

- (1) Do partnerství může vstoupit každý, komu to zákon nezakazuje.
- (2) Podmínkou vstupu do partnerství je, aby alespoň jedna z osob vstupujících do partnerství byla státním občanem České republiky (dále jen "občan").
- (3) Do partnerství nemohou vstoupit osoby navzájem příbuzné v linii přímé a sourozenci.
- (4) Do partnerství nemůže vstoupit osoba, která
- a) nedosáhla věku 18 let,
 - b) nemá způsobilost k právním úkonům, nebo
 - c) již dříve uzavřela manželství nebo která již dříve vstoupila do partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí, a její manželství nebo partnerství anebo obdobný svazek trvá.

Hlava III

Neexistence a neplatnost partnerství

§ 5

Partnerství nevznikne, jestliže prohlášení trpělo podstatnou vadou, spočívající zejména v nedostatku svobodného a úplného projevu vůle, nebo pokud bylo prohlášení učiněno v omylu týkajícím se právního úkonu vzniku partnerství. Partnerství nevznikne ani tehdy, jestliže ani jedna z osob, které prohlášení učinily, nebyla v té době občanem nebo pokud bylo partnerství uzavřeno na základě nepravdivých údajů, které některá z osob vstupujících do partnerství úmyslně uvedla v dokladech požadovaných k prohlášení.

§ 6

- (1) Vzniklo-li partnerství přes to, že vstupu do partnerství bránil zákonný zákaz, soud prohlásí partnerství za neplatné.
- (2) O partnerství, které bylo prohlášeno za neplatné, se má za to, že nevzniklo.

§ 7

- (1) Návrh, aby soud prohlásil, že partnerství nevzniklo nebo že je neplatné, může podat ten, kdo na věci prokáže právní zájem.
- (2) To, že partnerství nevzniklo nebo že je neplatné, rozhodne soud i bez návrhu.

Hlava IV

Povinnosti a práva partnerů

§ 8

- (1) Partneři mají v partnerství stejné povinnosti a stejná práva.
- (2) O záležitostech partnerského soužití rozhodují oba partneři společně; nedohodnou-li se v podstatných věcech, rozhodne na návrh některého z nich soud.

§ 9

- (1) Partner je oprávněn zastupovat druhého partnera v jeho běžných záležitostech, zejména přijímat za něho běžná plnění, pokud zvláštní právní předpis nestanoví

jinak.

(2) Jednání jednoho z partnerů při obstarávání běžných záležitostí partnerství avazuje oba partnery společně a nerozdílně; to platí pro závazky vzniklé v době trvání partnerství, i v případě, že partnerství následně bylo prohlášeno za neplatné nebo zaniklo.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 neplatí, jestliže jiné osobě bylo známo, že druhý partner účinky vyplývající z těchto odstavců proti ní výslovně vyloučil.

§ 10

Vyživovací povinnost mezi partnery

(1) Partneři mají vzájemnou vyživovací povinnost.

(2) Neplní-li jeden z partnerů tuto povinnost, určí soud na návrh některého z nich její rozsah, přičemž přihlédne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti se stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou partnerů byla zásadně stejná.

(3) Vyživovací povinnost mezi partnery předchází vyživovací povinnosti dětí.

§ 11

Vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití

(1) Pokud bylo partnerské soužití zrušeno, může bývalý partner, který není schopen se sám živit, žádat od bývalého partnera, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Nedohodnou-li se, rozhodne soud o výživném na návrh některého z nich.

(2) Bývalému partnerovi, který se na trvalém rozvratu společného vztahu nepodílel a jemuž byla zrušením partnerského vztahu způsobena závažná újma, může soud přiznat proti druhému bývalému partnerovi až na dobu tří let od zrušení partnerského soužití výživné ve stejném rozsahu, v jakém by vznikla vyživovací povinnost v případě, že partnerské soužití by nebylo zrušeno.

(3) Vyživovací povinnost mezi bývalými partnery předchází vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům.

(4) Právo na výživné mezi bývalými partnery zaniká dnem

a) smrti povinného partnera nebo jeho prohlášením za mrtvého, anebo

b) kdy oprávněný bývalý partner uzavře manželství nebo nové partnerské soužití.

5) Právo na výživné zanikne též dnem vyplacení jednorázové částky na základě písemné smlouvy mezi bývalými partnery.

§ 12

Společné ustanovení pro určení a splatnost výživného mezi partnery nebo bývalými partnery

(1) Při určení výživného přihlédne soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud,

zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.

(2) Výživné nelze přiznat, jestliže by bylo v rozporu s dobrými mravy.

(3) Výživné se poskytuje v pravidelných opětuujících se částkách.

(4) Proti pohledávkám na výživné je započtení vzájemných pohledávek přípustné jen dohodou.

5) Právo na výživné se nepromlčuje; lze je však přiznat výhradně ode dne zahájení soudního řízení. Práva na jednotlivá opětuující se plnění se však promlčují. O změně nebo zrušení rozhodnutí o výživném soud rozhodne pouze na návrh.

§ 13

(1) Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěření jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

(2) Trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.

(3) Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneri žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.

Hlava V

Zánik partnerství

§ 14

Partnerství zaniká

a) smrtí jednoho z partnerů nebo prohlášením jednoho partnera za mrtvého,

b) zrušením rozhodnutím soudu.

§ 15

(1) Partnerství zaniká dnem smrti partnera. Byl-li partner prohlášen za mrtvého, zaniká partnerství dnem, kdy rozhodnutí o prohlášení za mrtvého nabylo právní moci.

(2) Jestliže bylo prohlášení za mrtvého zrušeno, protože se zjistilo, že ten, kdo byl prohlášen za mrtvého, žije, má se za to, že jeho partnerství nepřetržitě trvalo; pokud ale jeho partner mezitím uzavřel nové partnerství nebo manželství, dřívější partnerství se neobnoví.

§ 16

Soud rozhodne o zrušení partnerství na návrh jednoho z partnerů, prokáže-li žalobce, že partnerský vztah již fakticky netrvá.

§ 17

Jestliže se k návrhu na zrušení partnerství druhý partner připojí, soud nezkontroluje, zda partnerský vztah již fakticky netrvá, a rozhodne o zrušení partnerství.

Hlava VI

Registrace partnerství

§ 18

Registrace partnerství (dále jen "registrace") je evidencí fyzických osob vedenou v knize registrovaného partnerství, které na území České republiky vstoupily do partnerství.

§ 19

Působnost při registraci vykonávají

- a) příslušné matriční úřady,
- b) krajské úřady,
- c) ministerstvo.

§ 20

Příslušný matriční úřad

- a) vede knihu registrovaného partnerství,
- b) vede sbírku listin ke knize registrovaného partnerství (dále jen "sbírka listin"),
- c) vydává výpisy z knihy registrovaného partnerství (dále jen "doklad o partnerství") na stanovených tiskopisech,
- d) umožňuje nahlížení do knihy registrovaného partnerství a pořizování výpisů a opisů z ní,
- e) umožňuje nahlížení do sbírky listin a pořizování výpisů a opisů z ní,
- f) vydává potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin.

§ 21

Krajský úřad

- a) provádí nejméně jednou ročně kontrolu vedení knihy registrovaného partnerství a sbírky listin u příslušného matričního úřadu ve svém správním obvodu,
- b) vede a aktualizuje sbírku listin,
- c) umožňuje nahlížení do sbírky listin a pořizování výpisů a opisů z ní,
- d) vydává potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin.

§ 22

Ministerstvo vykonává dozor nad výkonem působnosti orgánů územních samosprávných celků ³⁾ podle tohoto zákona.

³⁾ § 92 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění zákona č. 231/2002 Sb.

Hlava VII

Doklady potřebné k prohlášení

§ 23

Osoby, které chtějí vstoupit do partnerství, vyplní před prohlášením předepsaný tiskopis a předloží jej příslušnému matričnímu úřadu.

§ 24

(1) Jestliže občan, který chce vstoupit do partnerství, má na území České republiky trvalý pobyt, je povinen prokázat příslušnému matričnímu úřadu svoji totožnost a k tiskopisu podle § 23 připojit

- a) rodný list,
- b) osvědčení o státním občanství České republiky, pokud je občanem (§ 5 odst.2)⁴⁾, které nesmí být k datu prohlášení starší 3 měsíců,
- c) výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel (dále jen "výpis z evidence obyvatel") o místě trvalého pobytu,
- d) výpis z evidence obyvatel o osobním stavu,
- e) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li rozvedený, nebo úmrtní list zemřelého manžela, je-li ovdovělý, anebo úmrtní list zemřelého partnera, zaniklo-li partnerství smrtí druhého partnera, nebo úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství bylo zrušeno rozhodnutím soudu.

(2) Skutečnosti uvedené v odstavci 1 písm. c) a d) občan prokazuje občanským průkazem. Pokud občan tyto skutečnosti občanským průkazem prokázat nemůže, ověří si je příslušný matriční úřad v informačním systému evidence obyvatel způsobem umožňujícím dálkový přístup.

(3) Jestliže má občan, který chce vstoupit do partnerství, trvalý pobyt v cizině, je povinen prokázat svoji totožnost a k předepsanému tiskopisu připojit doklady uvedené v odstavci 1 nebo obdobné doklady anebo potvrzení cizího státu, že tento stát takové doklady nevydává. Doklady uvedené v odstavci 1 písm. c) a d) musí být vydány státem, na jehož území má občan, který chce vstoupit do partnerství, trvalý pobyt.

⁴⁾ § 20 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

§ 25

(1) Jestliže je osoba, která chce vstoupit do partnerství, cizincem a na území České republiky pobývá na základě povolení k trvalému pobytu, je povinna se příslušnému matričnímu úřadu prokázat průkazem o povolení k pobytu⁵⁾ a k tiskopisu uvedenému v § 23 připojit

- a) rodný list,
- b) doklad o státním občanství,
- c) potvrzení o osobním stavu,
- d) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li rozvedená, nebo úmrtní list zemřelého manžela, je-li ovdovělá, anebo úmrtní list zemřelého partnera, zaniklo-li partnerství smrtí druhého partnera, nebo úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství bylo zrušeno rozhodnutím soudu.

(2) Jestliže je osoba, která chce vstoupit do partnerství, cizincem a nemá povolen trvalý pobyt na území České republiky, je povinna příslušnému matričnímu úřadu prokázat svoji totožnost a k tiskopisu uvedenému v § 23 připojit doklady stanovené v odstavci 1 písm. a) až d) a potvrzení o oprávněnosti pobytu na území České republiky vydané Policií České republiky, které není k datu prohlášení starší sedmi pracovních dnů.

(3) Jestliže je osoba, která chce vstoupit do partnerství, státním příslušníkem jednoho nebo více členských států Evropské unie, je povinna příslušnému matričnímu úřadu prokázat svoji totožnost a k tiskopisu uvedenému v § 23 připojit doklady stanovené v odstavci 1 písm. a) až d).

(4) Doklady uvedené v odstavcích 1 až 3 nebo obdobné doklady nepředkládá osoba, která chce vstoupit do partnerství, doloží-li potvrzením cizího státu, že tento stát takové doklady nevydává.

(5) U osoby, která chce vstoupit do partnerství a které byl udělen azyl,⁶⁾ může příslušný matriční úřad připustit, aby doklady uvedené v odstavcích 1 až 3 nahradila čestným prohlášením.

⁵⁾ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁾ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

§ 26

(1) Pokud osoba, která chce vstoupit do partnerství, nemluví nebo nerozumí česky, nebo je neslyšící anebo němá, je při prohlášení nutná přítomnost tlumočnicka.⁷⁾ Účast tlumočnicka zajišťuje na vlastní náklady jedna z osob, které chtějí vstoupit do partnerství, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak.⁸⁾

(2) Nejde-li o tlumočnicka zapsaného v seznamu znalců a tlumočnicků, musí tlumočnick složit do rukou matrikáře slib ve znění uvedeném ve zvláštním právním předpisu.⁷⁾

⁷⁾ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů.

⁸⁾ § 86 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 110/1988 Sb., zákona č. 118/1990 Sb. a zákona č. 360/1999 Sb.

Hlava VIII

Kniha registrovaného partnerství

§ 27

(1) Kniha registrovaného partnerství je vytvořena z předem svázaných stanovených tiskopisů.

(2) Údaje v knihách registrovaného partnerství jsou neveřejné.

3) Příslušný matriční úřad je povinen zabezpečit ochranu knihy registrovaného

partnerství před zneužitím údajů v ní obsažených a před jejím zničením nebo poškozením.

(4) Kniha registrovaného partnerství zůstane po provedení posledního zápisu uložena u příslušného matričního úřadu po dobu 75 let a poté se předá k archivaci příslušnému archivu.

§ 28

(1) Do knihy registrovaného partnerství se zapisují prohlášení a dále

- a) jména a příjmení, popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodná čísla, osobní stav a státní občanství partnerů,
- b) den, měsíc, rok a místo prohlášení,
- c) jména a příjmení, popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození rodičů partnerů,
- d) datum zápisu a podpis matrikáře,
- e) rozhodnutí soudu o zániku partnerství,
- f) další skutečnosti, jimiž se mění a doplňují zápisy provedené v knize registrovaného partnerství.

(2) Příjmení žen se zapisuje v souladu s pravidly českého pravopisu. Při zápisu prohlášení lze na základě žádosti ženy, jíž se prohlášení týká, uvést v knize registrovaného partnerství její příjmení v mužském tvaru, jde-li o

- a) cizinku,
- b) občanku, která má bydliště v cizině,
- c) občanku, jejíž partnerka je cizinka, nebo
- d) občanku, která je jiné než české národnosti.

(3) Žádost o užívání příjmení v mužském tvaru lze podat u příslušného matričního úřadu a lze ji podat i zpětně, byl-li již zápis prohlášení v knize registrovaného partnerství proveden; podání žádosti není časově omezeno.

§ 29

(1) Zápisy do knihy registrovaného partnerství se provádějí na základě

- a) protokolu o prohlášení,
- b) veřejných listin.

(2) Zapisované údaje matrikář ověří z dokladů potřebných k prohlášení.

(3) Jsou-li podklady k provedení zápisu do knihy registrovaného partnerství neúplné a nelze-li údaje pro zápis zjistit od osob, jichž se zápis týká, je příslušný matriční úřad oprávněn, aby údaje, které jsou pro zápis rozhodující, požadoval i na jiných osobách, pokud jsou jim známy.

(4) Při splnění podmínek uvedených v odstavci 3 může příslušný matriční úřad požádat o poskytnutí údajů z informačního systému evidence obyvatel, a to v rozsahu údajů zapisovaných do knihy registrovaného partnerství. Provozovatel

tohoto systému je povinen tyto údaje příslušnému matričnímu úřadu poskytnout.

§ 30

(1) Zápisy do knihy registrovaného partnerství, dodatečné záznamy a opravy k těmto zápisům se provádějí na základě veřejných listin.

(2) Veřejné listiny, které slouží jako podklad pro zápisy do knihy registrovaného partnerství, opravy a dodatečné záznamy tvoří sbírku listin.

(3) Příslušný matriční úřad předá sbírku listin za uplynulý kalendářní rok vždy nejpozději do konce února následujícího roku příslušnému krajskému úřadu k úschově.

(4) Příslušný matriční úřad jedenkrát měsíčně předává krajskému úřadu k založení do sbírky listin vedené u krajského úřadu listiny, na jejichž podkladě provedl opravy či dodatečné záznamy v knize registrovaného partnerství.

§ 31

(1) Příslušný matriční úřad uloží sbírku listin odděleně od knihy registrovaného partnerství. Příslušný matriční úřad a krajský úřad jsou povinni zabezpečit ochranu sbírky listin před zneužitím údajů v ní obsažených a před jejím zničením nebo poškozením.

(2) Je-li osvědčen právní zájem a nelze-li zjistit údaj z knihy registrovaného partnerství, popřípadě je-li vznesena námitka o správnosti zápisu v knize registrovaného partnerství, vydá příslušný matriční úřad nebo krajský úřad potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin.

(3) Sbíрка listin za kalendářní rok, ve kterém byla pořízena, zůstane uložena u krajského úřadu po dobu 75 let a poté se předá k archivaci příslušnému archivu.

§ 32

(1) Za veřejnou listinu podle tohoto zákona se považuje listina, která osvědčuje skutečnosti zapisované do knihy registrovaného partnerství, pokud byla vydána státním orgánem nebo orgánem územní samosprávy v mezích jejich pravomoci, nebo listina, která byla zvláštním právním předpisem za veřejnou listinu prohlášena, anebo listina, která se za veřejnou považuje podle zvláštního právního předpisu nebo podle mezinárodní smlouvy.

(2) Listiny vydané orgány cizího státu, které v místě, kde byly vydány, platí za veřejné listiny a které jsou podkladem pro zápis nebo dodatečný záznam anebo opravu zápisu v knize registrovaného partnerství, se předkládají s úředním překladem do českého jazyka ²⁾. (3) Listiny uvedené v odstavci 2 musí být opatřeny předepsanými ověřeními ³⁾.

²⁾ § 52 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.

§ 33

(1) Příslušný matriční úřad nebo krajský úřad na žádost vydá potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin, nebo povolí nahlédnout do sbírky listin a činit výpisy

nebo opisy z ní v přítomnosti matrikáře nebo zaměstnance kraje pověřeného činnostmi na úseku matrik

- a) fyzické osobě, které se zápis týká, nebo jejímu zplnomocněnému zástupci,
- b) pro úřední potřebu orgánů moci výkonné a orgánů územní samosprávy; jiným orgánům a právníkům a fyzickým osobám, pokud je jim zákonem svěřen výkon veřejné moci,
- c) zastupitelskému úřadu cizího státu v České republice,
- d) fyzické nebo právníké osobě, pokud prokáže na vydání potvrzení nebo na nahlédnutí do sbírky listin právní zájem.

(2) Matrikář nebo zaměstnanec kraje pověřený činnostmi na úseku matrik je oprávněn vyzvat osobu, která žádá o povolení k nahlédnutí do sbírky listin nebo o povolení výpisu nebo opisu z ní, aby prokázala svou totožnost. Osoba je povinna výzvě vyhovět.

§ 34

(1) Po provedení zápisu do knihy registrovaného partnerství se vydává doklad o partnerství, který obsahuje

- a) den, měsíc, rok a místo prohlášení o vstupu do partnerství,
- b) jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení partnerů a jejich rodná čísla,
- c) den, měsíc, rok a místo narození partnerů,
- d) osobní stav partnerů,
- e) jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení rodičů partnerů,
- f) datum, jméno, příjmení a podpis matrikáře, označení příslušného matričního úřadu a otisk úředního razítka příslušného matričního úřadu, který doklad vydává.

(2) Příslušný matriční úřad vydá doklad o partnerství fyzické osobě, které se zápis týká, nebo jejímu zplnomocněnému zástupci.

§ 35

(1) Příslušný matriční úřad na žádost vydá doklad o partnerství nebo povolí nahlédnout do knihy registrovaného partnerství a činit výpisy nebo opisy z nich v přítomnosti matrikáře

- a) fyzické osobě, které se zápis týká, nebo jejímu zplnomocněnému zástupci,
- b) pro úřední potřebu orgánů moci výkonné a orgánů územní samosprávy; jiným orgánům a právníkům a fyzickým osobám, pokud je jim zákonem svěřen výkon veřejné moci,
- c) zastupitelskému úřadu cizího státu v České republice,
- d) fyzické nebo právníké osobě, pokud prokáže na vydání dokladu o partnerství nebo na nahlédnutí do knihy registrovaného partnerství právní zájem.

(2) Matrikář je oprávněn vyzvat osobu, která žádá o povolení k nahlédnutí do knihy registrovaného partnerství nebo o povolení k výpisu nebo opisu z ní, aby prokázala

svou totožnost. Osoba je povinna výzvě vyhovět.

(3) Požádá-li fyzická osoba, které se zápis týká, nebo její zplnomocněný zástupce o vydání dokladu o partnerství písemně, musí být podpis osoby na písemné žádosti a případně i na plné moci úředně ověřen.

Hlava IX

Vymezení některých pojmů a postupu příslušného matričního úřadu

§ 36

(1) Zápisem do knihy registrovaného partnerství se rozumí zapsání údajů o partnerství podle časové posloupnosti prohlášení.

(2) Dodatečným záznamem do knihy registrovaného partnerství se rozumí zapsání změn skutečností po uzavření zápisu.

(3) Opravou zápisu v knize registrovaného partnerství se rozumí opravení chybných či nesprávných údajů v zápisu nebo v dodatečném záznamu.

(4) Zápis, dodatečný záznam nebo oprava zápisu v knize registrovaného partnerství jsou uzavřeny podpisem matrikáře a uvedením data, kdy byly provedeny.

§ 37

Jestliže se kniha registrovaného partnerství nebo sbírka listin ztratí nebo zničí, zajistí příslušný matriční úřad a krajský úřad jejich obnovení podle zvláštního právního předpisu [10](#).

¹⁰⁾ § 55 zákona č. 301/2000 Sb.

§ 38

Partnerství se zapisuje na místo rodinného stavu v občanském průkazu partnera a v jiných veřejných listinách, ve kterých je rodinný stav uváděn.

§ 39

Působnosti stanovené krajskému úřadu nebo příslušnému matričnímu úřadu podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.

§ 40

Ministerstvo stanoví vyhláškou

a) příslušné matriční úřady, před kterými lze učinit prohlášení o vstupu do partnerství,

b) technický způsob vedení knihy registrovaného partnerství,

c) vedení sbírky listin a vydávání potvrzení o údajích uváděných v ní,

d) postup při vydávání dokladu o partnerství,

e) postup při zasílání dokladu o partnerství do ciziny,

f) způsob uvádění příjmení žen v knize registrovaného partnerství a na dokladu o partnerství,

- g) postup při předávání knihy registrovaného partnerství a sbírek listin k archivaci,
- h) vzory tiskopisů k prohlášení.

ČÁST DRUHÁ

Změna trestního zákona

§ 41

V § 89 odst. 8 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 148/1969 Sb. a zákona č. 175/1990 Sb., se za slovo "manžel" vkládá slovo ", partner".

ČÁST TŘETÍ

Změna trestního řádu

§ 42

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 b., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb. zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002, zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb. a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 37 odst. 1 se za slovo "manžel" vkládá slovo ", partner".
 1. V § 100 odst. 1 se za slovo "manžel" vkládá slovo ", partner".
 2. V § 100 odst. 2 se za slovo "manželu" vkládá slovo ", partneru".
 3. V § 163 odst. 1 se za slovo "manželem" vkládá slovo ", partnerem".
 4. V § 247 odst. 2 se ve větě první za slovo "manžel" vkládá slovo ", partner".

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o rodině

§ 43

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 132/1982 Sb., zákona č. 234/1992 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 72/1995 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 301/2000 Sb., zákona č. 109/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 321/2002 Sb. a zákona č. 315/2004 Sb., se mění takto:

1. V § 6 se na konci textu odstavce 2 doplňuje věta "Osoba, která dříve uzavřela registrované partnerství ^{3c)} nebo obdobný svazek osob stejného pohlaví v zahraničí (dále jen "partnerství"), je povinna prokázat, že toto partnerství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné."

Poznámka pod čarou č. 3c zní:

^{3c)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

1. V § 11 odst. 1 se za slova "vdanou ženou" vkládají slova "anebo s osobou, která uzavřela partnerství, pokud toto partnerství trvá".
2. V § 11 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova "anebo jakmile dřívější partnerství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné".

ČÁST PÁTÁ

Změna občanského soudního řádu

§ 44

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb. a zákona č.

413/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 80 písm a) se za slova "je či není" vkládají slova "o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci registrovaného partnerství^{33c)} (dále jen "partnerství"), "

Poznámka pod čarou č. 33c zní:

^{33c)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

2. V § 96 se na konci odstavce 4 doplňují slova "anebo o zpětvzetí návrhu na zrušení, neplatnost nebo neexistenci partnerství".
3. V § 107 odst. 5 větě druhé se za slovo "pokračovalo" vkládají slova ", řízení též zastaví, zemře-li partner před pravomocným skončením řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství".
4. V § 131 se na konci odstavce 1 doplňují slova "nebo v řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství".
5. V § 144 větě první se za slovo "není" vkládají slova ", anebo o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství".
6. V § 204 odst. 3 se za slova "nebo že není" vkládají slova ", anebo kterým bylo vysloveno zrušení, neplatnost nebo neexistence partnerství".
7. V § 222 se na konci odstavce 1 doplňují slova ", a u rozsudku, kterým bylo vysloveno zrušení, neplatnost nebo neexistence partnerství".
8. V § 222a se na konci odstavce 3 doplňují slova ", anebo o zpětvzetí návrhu na zrušení, neplatnost nebo neexistenci partnerství".
9. V § 230 odst. 1 se na konci písmena a) doplňují slova ", a proti rozsudkům, kterými bylo vysloveno zrušení, neplatnost nebo neexistence partnerství".

ČÁST ŠESTÁ

Změna občanského zákoníku

§ 45

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 131/1982 Sb., zákona č. 94/1988 Sb., zákona č. 188/1988 Sb., zákona č. 87/1990 Sb., zákona č. 105/1990 Sb., zákona č. 116/1990 Sb., zákona č. 87/1991 Sb., zákona č. 509/1991 Sb., zákona č. 264/1992 Sb., zákona č. 267/1994 Sb., zákona č. 104/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 89/1996 Sb., zákona č. 94/1996 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 159/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 229/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 125/2002 Sb., zákona č. 135/2002 Sb., zákona č. 136/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 37/2004 Sb., zákona č. 47/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 278/2004 Sb.,

zákona č. 480/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb. a zákona č. 359/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 15 se za slovo "manželu" vkládají slova "nebo partnerovi ^{1a)}".

Poznámka pod čarou č. 1a zní:

^{1a)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

2. V § 116 se za slova "a manžel" vkládají slova ", partner ^{1a)}".
3. V § 473 odst. 1 se za slovo "manžel" vkládají slova "nebo partner ^{1a)}".
4. V § 474 odst. 1 se za slovo "manžel" vkládají slova "nebo partner ^{1a)}".
5. V § 474 odst. 2 se za slovo "manžel" vkládají slova "nebo partner ^{1a)}".
6. V § 475 odst. 1 se za slovo "manžel" vkládají slova ", partner ^{1a)}".
7. Za § 705 se vkládá nový § 705a, který včetně nadpisu zní:

"705a

Vztahy k nájemnímu bytu v registrovaném partnerství

(1) Osoba, která uzavřela registrované partnerství 1a) (dále jen "partnerství"), má po dobu trvání partnerství právo užívat byt, jenž je v nájmu druhého partnera a práva s tím spojená (§ 688).

(2) Uzavřením partnerství nevzniká společný nájem bytu (družstevního bytu), jehož nájemcem je jeden z partnerů. Stejně tak společný nájem bytu nevzniká, pokud se stane jeden z partnerů 1a) nájemcem bytu (družstevního bytu) za trvání partnerství. Ustanovení umožňující vznik společného nájmu bytu dohodou (§ 700) tím nejsou dotčena.

(3) Zrušením, popřípadě vyslovením neplatnosti nebo neexistence partnerství, zaniká právo partnera 1a), který není nájemcem bytu, tento byt nadále užívat."

8. V § 706 odst. 1 větě první se za slova "jeho děti, vnuci" vkládá čárka a slovo "partner ^{1a)}".

ČÁST SEDMÁ Změna zákoníku práce

§ 46

Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 88/1968 Sb., zákona č. 153/1969 Sb., zákona č. 100/1970 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 72/1982 Sb., zákona č. 111/1984 Sb., zákona č. 22/1985 Sb., zákona č. 52/1987 Sb., zákona č. 98/1987 Sb., zákona č. 188/1988 Sb., zákona č. 3/1991 Sb., zákona č. 297/1991 Sb., zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 264/1992 Sb., zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 74/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 287/1995 Sb., zákona č. 138/1996 Sb., zákona č. 167/1999 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 257/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 177/2001 Sb., zákona č. 6/2002 Sb., zákona č. 136/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 311/2002 Sb., zákona č. 312/2002 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 46/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 563/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 169/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb. a zákona č. 413/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 269 se za slovo "manžely" vkládají slova "nebo mezi partnery ^{11d)}".

Poznámka pod čarou č. 11d zní:

^{11d)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

2. V § 274 se na konci odstavce 1 doplňují slova "nebo nežijí-li s partnerem ^{11d)}".

ČÁST OSMÁ

Změna zákona o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění

§ 47

Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, ve znění zákona č. 99/1972 Sb., zákona č. 73/1982 Sb., zákona č. 57/1984 Sb., zákona č. 109/1984 Sb., zákona č. 51/1987 Sb., zákona č. 103/1988 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 306/1991 Sb., zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 266/1993 Sb., zákona č. 308/1993 Sb., zákona č. 182/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 113/1997 Sb., zákona č. 61/1999 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 421/2003 Sb., zákona č. 169/2005 Sb. a zákona č. 362/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 10 odst. 2 se za slova "nežije-li s druhem" vkládají slova "nebo v registrovaném partnerství ⁵⁾".

Poznámka pod čarou č. 5 zní:

"⁵⁾ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

2. V § 12a odst. 1 se za slova "nežije s družkou" vkládají slova "nebo v registrovaném partnerství ⁵⁾".

ČÁST DEVÁTÁ

Změna zákona o přestupcích

§ 48

V § 68 odst. 4 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, se za slovo "manžel" vkládají slova " , partner ⁷⁾".

Poznámka pod čarou č. 7 zní:

"⁷⁾ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

ČÁST DESÁTÁ

Změna zákona o životním minimu

§ 49

Zákon č.463/1991 Sb., o životním minimu, ve znění zákona č.10/1993 Sb., zákona č. 84/1993 Sb., zákona č.118/1995 Sb., zákona č.289/1997 Sb., zákona č.492/2000 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 669/2004 Sb., zákona č. 218/2005 Sb. a zákona č. 357/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 4 odst. 1 písm. b) se za slovo "manžel" vkládají slova " , partner ³⁾".

Poznámka pod čarou č. 3 zní:

"³⁾ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

2. V § 4 odst. 1 písm. c) se za slovo "manželé" vkládá slovo " , partneři ³⁾".

ČÁST JEDENÁCTÁ

Změna zákona o soudních poplatcích

§ 50

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění zákona č. 271/1992 Sb., zákona č. 273/1994 Sb., zákona č. 36/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 151/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 241/2000 Sb., zákona č. 255/2000 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 192/2003 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb. a zákona č. 357/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 2 se na konci odstavce 3 doplňuje věta "Tuto povinnost nemá žalovaný též v řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci registrovaného partnerství²⁾ (dále jen "partnerství").".

Poznámka pod čarou č. 2 zní:

"²⁾ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.".

2. V § 10 se na konci odstavce 6 doplňují věty "Bylo-li řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství zastaveno nebo byl-li vzat návrh na zahájení řízení zpět nejpozději před vydáním rozhodnutí soudem prvního stupně, vrátí soud z účtu soudu zaplacený poplatek v plné výši. Byl-li návrh na zahájení řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství vzat zpět po vydání rozhodnutí soudu, které nenabývalo právní moci, aniž bylo podáno odvolání, vrátí soud z účtu soudu polovinu poplatku.".
3. V příloze k zákonu č. 549/1991 Sb., Sazebník poplatků, se v položce 2 v bodu 6 za slova "o rozvod manželství nebo" vkládají slova "za návrh na zahájení řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství anebo".

ČÁST DVANÁCTÁ

Změna zákona o správě daní a poplatků

§ 51

V § 8 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění zákona č. 255/1994 Sb., odstavec 2 včetně poznámky pod čarou č. 5a zní:

"(2) Výpověď může odepřít ten, kdo by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým. Osobou blízkou se pro účely tohoto zákona rozumí manžel, partner^{5a)}, druh, příbuzný v řadě přímé a jeho manžel nebo partner, sourozenec a jeho manžel nebo partner, osvojitel a jeho manžel nebo partner, osvojenec a jeho potomci, manžel nebo partner osvojenec a manželé nebo partneri jeho potomků.

^{5a)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.".

ČÁST TŘINÁCTÁ

Změna zákona o státní sociální podpoře

§ 52

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb., zákona č. 132/1997 Sb., zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 158/1998 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 125/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 453/2003

Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 315/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 124/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 204/2005 Sb., zákona č. 218/2005 Sb. a zákona č. 377/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 7 odst.2 písm. b) se za slovo "manžel" vkládají slova ", partner^{31a)}".

Poznámka pod čarou č. 31a zní:

"^{31a)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

2. V § 7 odst. 2 písm c) se za slovo "manželé" vkládá slovo ", partneri^{31a)}".
3. V § 7 odst. 3 se na konci písmene c) doplňují slova "partneri žijící v registrovaném partnerství".
4. V § 7 se na konci odstavce 8 doplňuje tato věta: "Za osamělého rodiče se nepovažuje rodič, který žije v registrovaném partnerství^{31a)}".

ČÁST ČTRNÁCTÁ

Změna zákona o občanských průkazech

§ 53

Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 53/2004 Sb. a zákona č. 559/2004 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 2 písm. a) se za slova "rodinný stav" vkládají slova "nebo registrované partnerství^{3a)} (dále jen "partnerství")."

Poznámka pod čarou č. 3a) zní:

"^{3a)} § 36 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

2. V § 3 odst. 4 se na konci textu písmene b) doplňují slova ", partnera^{3a)}".
3. V § 5 odst. 2 se na konci textu písmene e) doplňují slova ", nebo doklad o partnerství, jde-li o občana, který žije nebo žil v partnerství".
4. V 6 odst. 5 se na konci textu písmene d) doplňují slova ", nebo doklad o partnerství, jde-li o občana, který žije nebo žil v partnerství".
5. V § 17 odst. 3 písm. m) se za slovo "manžela" vkládá slovo ", partnera^{3a)}".

ČÁST PATNÁCTÁ

Změna zákona o evidenci obyvatel a rodných číslech

§ 54

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění zákona č. 2/2002 Sb., zákona č.

320/2002 Sb., zákona č. 53/2004 Sb. a zákona č. 501/2004 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 2 písmeno b) zní: "b) místem uzavření manželství nebo registrovaného partnerství (dále jen "partnerství") obec nebo vojenský újezd, v hlavním městě Praze obvod Praha 1 až 10,^{5b)} na jehož území došlo k uzavření manželství nebo partnerství obyvatele,".
2. V § 3 odst. 3 písm. l) se za slovo "manželství" vkládají slova "nebo partnerství".
3. V § 3 odst. 3 písm. m) se za slovo "manžela" vkládají slova "nebo partnera" a za slovo "manželem" se vkládají slova "nebo partnerem".
4. V § 3 odst. 4 písm. l) se za slovo "manželství" vkládají slova "nebo partnerství".
5. V § 3 odst. 4 písm. m) se za slovo "manžela" vkládají slova "nebo partnera" a za slovo "manžel" se vkládají slova "nebo partner".
6. V § 6a písm.a) bodu 4 se za slovo "manželství" vkládají slova "nebo partnerství", za slovo "manžela" se vkládají slova "nebo partnera" a za slovo "neplatné" se vkládají slova " nebo datum zániku partnerství".
7. V § 6a se na konci písmene b) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno c), které zní:

"c) matriční úřad, před kterým se uzavírá partnerství, z knihy partnerství, kterou vede, v rozsahu

1. datum a místo prohlášení o vstupu do partnerství,
 2. jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení,
 3. rodné číslo nebo datum narození a místo narození,
 4. rodné číslo otce a matky nebo datum narození,
 5. datum zániku partnerství."
8. V § 7 se na konci písmene e) tečka nahrazuje středníkem a doplňuje se písmeno f), které zní:

"f) matriční úřad, před kterým se uzavírá partnerství, z knihy partnerství, kterou vede, v rozsahu

1. datum a místo prohlášení o vstupu do partnerství,
2. jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení,
3. rodné číslo nebo datum narození a místo narození,
4. rodné číslo otce a matky nebo datum narození,
5. datum zániku partnerství."

ČÁST ŠESTNÁCTÁ

Změna zákona o matrikách, jménu a příjmení

§ 55

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 578/2002 Sb., zákona č. 165/2004 Sb., zákona č. 422/2004 Sb. a zákona č. 499/2004 Sb., se mění

takto:

1. V § 1 odst. 1 se za slova "uzavření manželství" vkládají slova ", registrace partnerství".
2. V § 1 odst. 2 se na konci písmene b) slovo "a" zrušuje a vkládá se nové písmeno c), které zní:

"c) matriku registrovaného partnerství pro kterou se vede kniha registrovaného partnerství a".

Dosavadní písmeno c) se označuje jako písmeno d).

3. V § 1 odst. 3 se za slovo "manželství" vkládají slova ", registrovaného partnerství".
4. V § 1 odst. 4 se za slovo "manželství" vkládají slova ", registrovaného partnerství".
5. V § 21 odst. 1 se na konci textu písmene c) doplňují slova ", partnera ^{8a)}".

Poznámka pod čarou č. 8a zní:

"^{8a)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

6. V § 31 se na konci textu písmene e) doplňují slova ", partnera ^{8a)}".
 1. V § 33 odst. 1 písmeno e) zní:

"e) pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list z zemřelého manžela, popřípadě úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství ^{8a)} bylo zrušeno rozhodnutím soudu, nebo úmrtní list zemřelého partnera ^{8a)}".

7. V § 35 odst. 1 se za písmeno g) vkládá nové písmeno h), které zní:

"h) úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství ^{8a)} bylo zrušeno rozhodnutím soudu, anebo úmrtní list zemřelého partnera ^{8a)}, jde-li o cizince, který žil v partnerství ^{8a)}".

Dosavadní písmeno h) se označuje jako písmeno i).

8. V § 46 odst. 2 písmeno f) zní:

"f) pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, popřípadě úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství ^{8a)} bylo zrušeno rozhodnutím soudu, nebo úmrtní list zemřelého partnera ^{8a)}".

9. V § 75 písm. a) se za slovo "manželství" vkládá slovo ", partnerství ^{8a)}".
10. V § 76 odst. 1 se na konci písmene a) doplňují slova "popřípadě doklad o uzavřeném partnerství ^{8a)}".

11. V § 76 odst. 1 se za písmeno b) se vkládá nové písmeno c), které zní:

"c) jde-li o osoby, jejichž partnerství^{8a)} zaniklo, úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství^{8a)} bylo zrušeno rozhodnutím soudu, anebo úmrtní list zemřelého partnera^{8a)},".

Dosavadní písmena c) až f) se označují jako písmena d) až g).

ČÁST SEDMNÁCTÁ

Změna zákona o péči o zdraví lidu

§ 56

V § 23 odst.1 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, se za slovo "rodiny" vkládají slova " , případně jeho partnera,^{4a)}".

Poznámka pod čarou č. 4a zní:

^{4a)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

Dosavadní poznámka pod čarou č. 4a se označuje jako poznámka pod čarou č. 4b, a to včetně odkazu na poznámku pod čarou.

ČÁST OSMNÁCTÁ

Změna živnostenského zákona

§ 57

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 591/1992 Sb., zákona č. 600/1992 Sb., zákona č. 273/1993 Sb., zákona č. 303/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 136/1994 Sb., zákona č. 200/1994 Sb., zákona č. 237/1995 Sb., zákona č. 286/1995 Sb., zákona č. 94/1996 Sb., zákona č. 95/1996 Sb., zákona č. 147/1996 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., zákona č. 49/1997 Sb., zákona č. 61/1997 Sb., zákona č. 79/1997 Sb., zákona č. 217/1997 Sb., zákona č. 280/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 83/1998 Sb., zákona č. 157/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 159/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 358/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 122/2000 Sb., zákona č. 123/2000 Sb., zákona č. 124/2000 Sb., zákona č. 149/2000 Sb., zákona č. 151/2000 Sb., zákona č. 158/2000 Sb., zákona č. 247/2000 Sb., zákona č. 249/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 309/2000 Sb., zákona č. 362/2000 Sb., zákona č. 409/2000 Sb., zákona č. 458/2000 Sb., zákona č. 61/2001 Sb., zákona č. 100/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 164/2001 Sb. a zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 274/2001 Sb., zákona č. 477/2001 Sb., zákona č. 478/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 86/2002 Sb., zákona č. 119/2002 Sb., zákona č. 174/2002 Sb., zákona č. 281/2002

Sb., zákona č. 308/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 130/2003 Sb., zákona č. 162/2003 Sb., zákona č. 224/2003 Sb., zákona č. 228/2003 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 354/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 38/2004 Sb., zákona č. 119/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 326/2004 Sb., zákona č. 499/2004 Sb., zákona č. 695/2004 Sb., zákona č. 58/2005 Sb., zákona č. 95/2005 Sb., zákona č. 127/2005 Sb., zákona č. 215/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 358/2005 Sb. a zákona č. 428/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 11 odst. 1 se za slova "manželku podnikatele" vkládají slova "anebo jeho partnera ^{28a)}".

Poznámka pod čarou č. 28a zní:

"^{28a)} Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů."

Dosavadní poznámka pod čarou č. 28a se označuje jako poznámka pod čarou č. 28b, a to včetně odkazu na poznámku pod čarou.

2. V § 13 odst. 1 písm. b) a c) se za slovo "manžel" vkládají slova "nebo partner ^{28a)}".

ČÁST DEVATENÁCTÁ

Změna zákona o zaměstnanosti

§ 58

V § 5 písm. c) bodu 5 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, se za slovo "manžela" doplňují slova "nebo registrovaného partnera".

ČÁST DVACÁTÁ

ÚČINNOST

§ 59

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

Zaorálek v.r.

Paroubek v.r.

Příloha 3

PŘEHLED ORGANIZACÍ, HÁJÍCÍCH PRÁVA GAY A LESBICKÉ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICĚ A NA SLOVENSKU

Praha a střední Čechy

- **Lesbický softbalový klub Praha**
E-mail: vlastan@volny.cz, www: <http://www.xparty.cz/lsk>
- **Blízko do pohody (BDP)**
Mobil: 604 776 581; e-mail: bedepe@centrum.cz;
<http://www.mujweb.cz/zabava/bedepe>
neformální spolek pořádající výlety a víkendové pobyty

- **Býlý psi**
Vršní 62, 182 00 Praha 8
Mobil: 777 770 037; e-mail: bylypsi@email.cz; <http://www.volny.cz/bylypsi>
neformální trampská gay skupina
- **Centrum turistiky a sportu Praha**
E-mail: Cts@post.cz; Pratety@seznam.cz
sportovní g/l oddíly, turistika a volný čas
- **Divadlo Bez zábran**
Sekaninova 34, 128 00 Praha 2 – Nusle
Mobil: 605 161 008; e-mail: info@dbz.cz, <http://dbz.cz/>
divadelní a kabaretní vystoupení
- **eLnadrouhou**
Veverkova 35, 107 00 Praha 7
E-mail: info@elnadrouhou.cz; <http://www.elnadrouhou.cz/>
sdružení pořádající stejnojmenný kulturní festival pro ženy
- **Gales**
Adresa schůzek: Vysoká škola ekonomická, nám. W. Churchilla 4, Praha 3
E-mail: gales@post.cz ; <http://.gales.wz.cz>
neformální skupina převážně studentů pražských VŠ, pravidelné schůzky
- **Gay a lesbická liga**
Mobil: 608 455 442; e-mail: info@gll.cz; <http://www.gll.cz>
seskupení organizací a jednotlivců zejména za účelem prosazení zákona o registrovaném partnerství
- **Gay iniciativa v České republice**
Senovážné náměstí 2, 110 00 Praha 1
Tel: 224 223 811; mobil: 601 213 840; e-mail: info@gay.iniciativa.cz;
<http://gay.iniciativa.cz>
veřejná prezentace g/l minority, kulturně společenské a poradenské aktivity
- **Gay sport**
E-mail: ja_marek@seznam.cz; ja_jirik@seznam.cz; <http://www.gaysport.cz>
Parta gay kluků hraje fotbal, volejbal, pingpong
- **Gulliver**
Jiří Liberda, Hausmannova 3007, 140 00 Praha 4
E-mail: ja_jirik@seznam.cz; <http://gulliver.aktualne.cz>
gay outdoor klub, výlety pěšky, na kole či po vodě
- **Ingejáni**
Sekaninova 32, 128 00 Praha 2 – Nusle
Mobil: 605 161 008; e-mail: ingejani@kluci.cz; <http://ingejani.cz>
výlety a víkendové pobyty pro gaye
- **Kamarádi Praha**
E-mail: kamaradi@kamaradi.kluci.cz; <http://kamaradi.kluci.cz>

výlety v okolí Prahy pro gaye

- **Logos Praha**
Fara ČCE, U školské zahrady 1, 180 00 Praha 8
E-mail: logospraha@email.cz; <http://www.logos.wz.cz>
Ekumenické křesťanské společenství gayů a lesbiček
- **M-klub Lambda Praha**
Milovická 28/1095, 182 00 Praha 8
Tel: 284 680 382; e-mail: m.klub.lambda@seznam.cz;
f.bloudek@seznam.cz
sdužení gayů převážně seniorského věku
- **Perfidní divadlo**
P-klub, Trojická 10, Praha 2
Mobil: 603 473 576; e-mail: info@perfidnidivadlo.cz; <http://www.perfidnidivadlo.cz>
divadlo, kde i ženské role hrají muži
- **Projekt Šance**
Ve Smečkách 28, 110 00 Praha 1
Tel: 222 211 797; e-mail: info@sance.info; <http://www.sance.info>
prevence obchodu s komerčně sexuálně zneužívanými dětmi a mládeží žijící na ulici
- **Rozdílné rytmy**
Praha
E-mail: rozdilnerytmy@seznam.cz; <http://rozdilnerytmy.gl.cz>
pravidelná středeční setkávání L/Bi/T a sympatizujících žen v Praze
- **Skupina AUDENDO – skupina 3**
Libčická 299, 181 00 Praha 8
Tel: 266 082 347; mobil: 608 811 023 (608 010 760); e-mail: skupina3@kluci.cz, braunr@volny.cz; <http://skupina3.kluci.cz>
neformální skupina mladých gayů při sdružení Audendo
- **TransForum**
Legerova 20, 120 00 Praha 2
E-mail: info@transforum.cz; <http://www.transforum.cz>
sdužení pro transsexuály a transvestity, jejich rodiny, přátele a další zájemce o TS a TV problematiku

Jižní a západní Čechy

- **Jihočeská Lambda**
Labská 3, 370 11 České Budějovice
Tel: 385 522 186; mobil: 736 173 325; e-mail: jihoceska.lambda@volny.cz,
<http://zin.cz/lambda>
zábavná a seznamovací setkání, informační centrum

- **One4One**
Plzeň
E-mail: x.2002@seznam.cz; <http://one4one.server4you.cz/>
sdružení lesbických žen

Severní a východní Čechy

- **Code 004**
Hrubínova 1467, 500 02 Hradec Králové 2
E-mail: code@004.cz; <http://code.004.cz>
neformální g/l setkání „Cofočna“, informační server 004.cz
- **GKA Chomutov**
Adámkova 4648, 430 03 Chomutov
Tel: 474 621 398; mobil: 603 865 155; e-mail: adam-chomutov@volny.cz;
<http://www.volny.cz/adam-chomutov>
informační servis
- **Most k naději (MONA)**
Jilemnického 1929, 434 01 Most
- **Pardubické lesbičky**
E-mail: LLucistatko@centrum.cz; <http://pardubicka.lesba.cz>
výlety, vážné diskuse i kecání a společné tance v L/G klubu pro holky na holky
- **Sokrates Ústí nad Labem**
Prokopa Diviše 1605/5, 400 01 Ústí nad Labem
E-mail: info@sokrates-ul.cz; <http://www.sokrates-ul.cz/>
gay a lesbická problematika, drogová i HIV-AIDS problematika

Střední a severní Morava a Slezsko

- **Gay Valach**
Mobil: 777 971 400; e-mail: martin@valach.org; <http://www.valach.org>
parta přátel pořádající občas výlet nebo posezení
- **Lambda Ostrava**
Veršovců 2/1147, 709 00 Ostrava
Tel: 596 709 118; mobil: 608 024 420; e-mail: mendrok@chello.cz;
kulturní, sportovní, poradenské a osvětové aktivity
- **Lesba Zlín**
Mobil: 776 645 524; e-mail: lesba.zlin@seznam.cz
neoficiální komunita L/Bi žen a dívek ve Zlíně - pravidelná setkávání, tématické večery (či odpoledne), sportovní aktivity, výlety...

- **Olomouc**
E-mail: Olomouc@email.cz;
neformální skupina l/bi žen a dívek pořádající akce všeho druhu - pozvánky uveřejňujeme na www.lesba.cz/kavarna/ v Olomouckém stolečku
- **UCHO Olomouc**
Jungmannova 15, 772 00 Olomouc
Tel: 581 202 259; mobil: 777 804 567; e-mail: kam@medialine.cz
občanské sdružení gayů a lesbiček

Slovensko

- **Altera – Občianske združenie lesbických a bisexuálnych žien**
P.O.Box 193, 810 00 Bratislava
Tel: +421-2-55 42 11 02; e-mail: altera@changenet.sk; <http://home.altera.sk>
- **Lambda Slovensko**
Združenie gejov, lesbiab, bisexuálnych a transsexuálnych mužov a žien a ich priateľov
Timravy 15, 974 01 Banská Bystrica 1
Tel: +421-905-29 97 17; e-mail: lambda@mailbox.sk
- **Ganymedes**
Hnutí za rovnoprávnosť homosexuálnych občanov
P.O.Box 4, 830 00 Bratislava 3
Tel: +421-2-50 22 87 04; e-mail: ganymedes@pobox.sk;
<http://www.ganymedes.info>
- **Ganymedes Košice**
P.O.Box B-18, 040 98 Košice
E-mail: mars@dodo.sk
- **Ganymedes SSL**
P.O.Box 47, 972 51 Handlová
- **HaB**
Občianske združenie homosexuálne a bisexuálne orientovaných ľudí, prevažne študentov stredných a vysokých škôl
Alejová 5, 040 01 Košice
Tel: +421-908-48 38 88; e-mail: hab@hab.sk; <http://www.hab.sk>
- **Habio**
Občianske združenie pre gejov a lesby
P.O.Box 233, 810 00 Bratislava 1
Tel: +421-2-52 49 20 13; e-mail: habio@mailbox.sk;
<http://home.nextra.sk/habio/>
- **Iniciatíva Onakost**
Spolužití bez diskriminácie sexuálnych menšín

P.O.Box 4, 830 00 Bratislava 3
<http://inakost.nazory.cz>

- **Museion**

Prvé lesbické združenie

P.O.Box 47, 840 02 Bratislava

E-mail: fabry@changenet.sk; <http://www.scalex.cz/sophia>

- **Podisea**

pomoc diskriminovaným a týraným ženám kvoli sexuálnej orientácii

Jana Kapustová, Mateja Bela 1, 974 11 Banská Bystrica

Tel: +421-905-31 61 62; e-mail: podisea@centrum.sk

Příloha 4

AKTIVITY PLATFORMY LESBICKÝCH A BISEXUÁLNÍCH ŽEN (L-PLATFORMY)

L-platforma je volné sdružení zástupkyň různých aktivit pro lesbické a bisexuální ženy i jednotlivkyň, jehož posláním je komunikace, tříbení názorů, vzájemná informovanost a koordinace činností, směřujících ke zlepšení životních podmínek a společenského postavení lesbických a bisexuálních žen.

Cílem L-platformy je podpora úsilí lesbických aktivistek o postupné dosažení rovnoprávného postavení citově odlišně orientovaných žen ve společnosti a jejich rovného přístupu k veškerým životním příležitostem.

Účastníci tohoto sdružení se může stát každá žena, která se svou činností chce zapojit do aktivit L-platformy, případně chce být o dění v rámci sdružení pravidelně informována.

Spolupráce v rámci L-platformy se týká především průřezových témat problematiky celé lesbické komunity a předpokládá zapojení účastnice ze všech regionů České republiky.

- Základem systému spolupráce je internetová komunikace.
- Účastnice se navzájem informují o svých aktivitách a vyjadřují se k aktuálním otázkám g/l minority a jejího vztahu k okolí.
- K některým tématům se postupně tvoří užší pracovní týmy.
- Účastnice pravidelně přenášejí informace z L-platformy do svých „domovských“ aktivit a projektů.
- Počátkem formování L-platformy byl festival lesbické kultury Apriles 2003. Spolu s dalšími projekty v rámci gay a lesbické komunity se zástupkyně L-platformy podílejí na přípravě reklamní kampaně proti homofobii, mnohých aktivitách souvisejících s uzákoněním registrovaného partnerství, usiluje o vyváženou, nestereotypní prezentaci g/l minority v médiích.

Příloha 5

ČLENOVÉ GAY A LESBICKÉ LIGY

1. Kateřina Beňová (**Rozdílné rytmy**)
2. o. s. **Divadlo bez zábran**
3. Slávek Goga (**Gales**)
4. Vladimír Hrubý
5. **Interaktiv.cz**
6. Tereza Kodíčková (**L-platforma**)
7. Martina Porkertová (**L-platforma**)

8. Tomáš Soukup (Kluci.cz)

9. STUD Brno

O AUTOROVI

Jana Bašová (rozená Černohousevová) se narodila 27. 2. 1981 v Ústí nad Orlicí. Po studiu na Obchodní akademii v Jaroměři se rozhodla věnovat jazykovým a sociokulturním studiím ve formě bakalářského studia na Fakultě humanitních studií Univerzity Pardubice. V roce 2004 zahájila studium na katedře Občanského sektoru Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

SLOVNÍK POJMŮ

coming-out – proces uvědomování si vlastní homosexuální (bisexuální) orientace, který vrcholí sebezpřijetím, ať již na čistě soukromé úrovni, nebo veřejným přiznáním.

Diskriminace – znevýhodňování, odlišování, v právním a společenském smyslu odnětí či omezování určitých práv některé skupiny osob pro jejich společenské postavení, národnost, rasu, náboženskou, pohlavní, a v tomto případě sexuální orientaci

gay – označení pro homosexuála. (Původně z angličtiny: „Gay“ = veselý. Kromě vlastní homosexuální orientace předpokládá aspoň určité sebeuvědomění a ztotožnění se sexuální orientací.

Gay klub – v širším smyslu sdružení homosexuálních mužů a žen v rámci dobrovolných nevládních organizací nebo na komerčním základě

Gay komunita/subkultura – soubor specifických norem, hodnot, vzorů chování a životních stylů, který charakterizuje určitou skupinu v rámci dominantní kultury. Subkultura poskytuje prostor a čas, ve kterém se minorita setkává a může uskutečňovat sebe sama. Prostor gay subkultury můžeme rozdělit na veřejný (bary, kluby, organizace) a soukromý (vlastní domácnost).

heterosexualita – eroticko-sexuální zaměření na osoby opačného pohlaví.

homosexualita – stejnopohlavní láska, sexuální náklonnost k osobám stejného pohlaví.

Homosexuální chování – aktivity směřující k nalezení a navázání erotického a sexuálního vztahu s osobou stejného pohlaví

Homosexuální identifikace – vnitřní ztotožnění se s homosexuálním cítěním

Homosexuální orientace (preference) – převažující/výlučná erotická a citová náklonnost k osobám stejného pohlaví

Minorita – menšina ve společnosti

lesba – žena, kterou sexuálně přitahují ženy a která se sama ztotožňuje s touto identitou a sexuální orientací.

Registrované partnerství – zákonem uznaná forma párového soužití osob, které nemohou či nechtějí uzavřít manželství včetně homosexuálních svazků

sexuální subkultura – termín pro široce pojatou komunitu a její společenský život a kulturní instituce, ke které se hlásí jedinci, ať ženy či muži, vyznačující se určitou sexuální identitou a chováním.

stejnopohlavní sexualita – jedná se o sexuální touhu, erotické cítění a různé formy sexuálního a emocionálního chování, které probíhá mezi osobami stejného pohlaví.

transgender – osoba, která překročila hranice vrozeného pohlaví, ne nutně se současnou chirurgickou nebo jinou změnou pohlaví. Překročením je myšlen složitý proces vnímání vlastní sexuální a generové identity, kterou jedinec pociťuje a kterou nelze jednoduše chápat v binární rovině identifikování s opačným pohlavím.

1. REJSTRÍK

A

Anglie, 2, 8

antidiskriminační zákon, 29

Austrálie, 8

B

Belgie, 8

bisexuální jedinec, 18

Bona Dea, 18

Brazílie, 8

C

Cohenová a Arato, 17

Č

Česká republika, 2

Československo, 3, 4

D

Dánsko, 2, 5, 7

Dánsku, 2
dekriminalizace, 4
Diani, 16
diskriminace, 4
Diskriminace, 3, 17
dobrovolné členství, 21
dobrovolný, 2

E

Evropa, 2, 4, 5
Evropská unie, 3
Evropský parlament, 3

festival Mezipatra, 19
Francie, 3
francouzský model, 9

G

g/l hnutí, 18
gay, 1
Gay a lesbická liga, 23, 27, 29
gay a lesbická menšina, 3
gay a lesbické hnutí, 16
gay a lesbické hnutí, 17
Gay iniciativa, 20
Gay iniciativa v České republice, 19
gay komunita, 14
gay komunita/subkultura, 1
Gay KONTAKT, 18
gay minorita/menšina, 1
GAYČKO, 16
gayové, 5, 7
gay-podniky, 3
George Bush jr, 8
G-Liga, 23, 31

H

heterosexuální, 4
Hlas sexuální menšiny, 12
Hnutí Ganymedes, 14
Hnutí za rovnoprávnost
homosexuálních občanů (HRHO), 13
homoerotické chování, 4
homosexualita, 1, 4
homosexuálně orientované hnutí, 11
homosexuální dvojice, 5
homosexuální hnutí, 3, 12
homosexuální chování, 4
homosexuální orientace, 1
homosexuální partnerství, 4
homosexuální páry, 5
Homosexuální páry, 2
homosexuální soužití, 7

I

IGLYO, 32
ILGA, 20, 31
Irsko, 3
Island, 2, 8

J

Jiří Hromada, 7

K

klasifikace duševních poruch
ICD 10, 39
Kolektivní identita, 17
koncentrační tábory, 3, 4

L

L+G Logos, 15
Lambda
noviny, 15
LAMBDA Brno, 15
LAMBDA Ostrava, 15

- Lega, 14, 16
 LeGaTo, 18
 lesbičky, 5, 7
 LGTB sociální hnutí, 18
 Litva, 9
 L-klub Lambda Praha, 15
 L-klub LAMBDA Praha, 15
 Logos, 14
 LOGOS, 27
 Lotyšsko, 8
 Lucembursko, 8
- M**
 Maďarsko, 2
 manželství, 4, 5, 6, 7, 8
 Martin Strachon, 30
 média, 4
 MEZIPATRA, 26
- N**
 Německo, 3, 9
 nestátní neziskové organizace, 1
 Nizozemí, 8
 Nizozemsko, 3
 nizozemský model, 9
 Norsko, 2, 7
 Nový hlas (List pro sexuální reformu),
 12
 Nový Zéland, 8
- O**
 občanská společnost, 1
 občanský sektor, 1
- P**
 paragrafy
 §244, 4
 Partnerství, 6
 Portugalsko, 8
 proces legalizace homosexuality, 2
 proces zrovnoprávnění homosexuálů, 2
 Promluv, 15
- R**
 Rada Evropy, 2
 registrované partnerství, 5, 6, 7, 8
 Registrované partnerství, 8
 Rostov bar, 13
 růžové
 seznamy, 3
- S**
 Sappfó Brno, 15
 sdružování, 4
 sdružování gayů, 4
 Severní Irsko, 8
 severský model, 7, 9
 Skotsko, 8
 Slovensko, 14
 SOHO, 7, 14, 18, 19
 ABSOLUT, 15
 SOHO Absolut revue, 18
 SOHO revue, 16
 SOHO v ČR, 2
 společnost, 5
 STUD, 23, 24
 Svaz Lambda, 13
- Š**
 Šimon Formánek, 14
 Španělsko, 8
 Švédsko, 2, 3, 7, 8
 Švýcarsko, 8
- T**
 Teorie „nových sociálních hnutí“, 16,
 17
 totalitní systémy, 3
 transgender, 18
 trestní zákoník, 4

trestnost homosexuality, 2

U

umělé oplodnění, 2

USA, 8

V

veřejnost, 4, 7

Výbor pro občanské svobody a vnitřní záležitosti, 3

W

Wissenschaftlich – humanitäre
Komitee, 12

Z

Zákon o partnerském soužití, 5

zákon o registrovaném partnerství, 1, 5,
7

zrovnoprávnění, 4
